

הישיבה המאה-ושלושים-וארבע של הכנסת השמינית

יום רביעי, ג' שבט תשל"ה (15 ינואר 1975)
ירושלים, הכנסת, שעה 11.00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש. ז. אברמוב : אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חו התקציב מס' 2 לשנת הכספים 1974, עם דברי הסבר.

ב. שאלות ותשובות

היו"ר ש. ז. אברמוב : שויות המקומיות. כידוע הטיפול במבנים הוא בדרך כלל באחריות הרשויות המקומיות.

637. מצבו של המסגד חסן בק ביפו

1181. תכנית הנטיעות בפיתחת-רפיח
חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את ראש הממשלה ביום ז' בתמוז תשל"ד (27 ביוני 1974) :

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974) :
תושבי יפו הערבים מדברים באחרונה על מכירת המסגד המוסלמי המפורסם ביפו (שכונת מגשיה), הידוע בשם מסגד חסן בק, לצרכים עסקיים.
הנני שואל :

1. האם נכון הוא שהאפוטרופוס על נכסי נפקדים מכר את בניין המסגד חסן בק ביפו ?
2. אם כן — למי נמכר שטח המסגד והבניין ולאילו מטרות ?

3. האם אין במכירת אתר דתי מוסלמי הפרת חובה מוסרית של הממשלה לשמור על האתרים והמקומות הדתיים והמקודשים ?
4. נוכח הפגיעה הקשה שמכירת המסגד חסן בק הסבה לאוכלוסייה הערבית ביפו, האם מוכן כבוד ראש הממשלה לבטל את המכירה ולפעול לשיקום מקום זה ?

ראש-הממשלה י. רבין :
1. התשובה שלילית.
2-4. לאור תשובתי השלילית לשאלה הראשונה, ממילא אין מקום לשאלות אלה.

א. האם פרוייקט זה נעשה בתיאום עם תכניתיה הפוליטיות של ממשלת ישראל ועל-פי הנחייתה ?
ב. האם תכנית שתילת החורשות (או היער) כרוכה בפעולות של העברת בדואים בניגוד לרצונם, שעליהן שאלתי את ראש הממשלה בשאלתה מיום 2 באפריל 1974 ? (לשאלתה זו עדיין לא קיבלתי תשובה).

ג. האם ניתן להבין מכך ש"מסמך גלילי", שהוא בעצם מסמך מפלגתי, משמש כמדיניות בלתי-מוצהרת של הממשלה ?

ד. האם חל שינוי במדיניות ההתיישבות בשטחים המוחזקים לאחר מלחמת יום-הכיפורים, ובאיוזה כיוון חל השינוי ?
ראש-הממשלה י. רבין :
א. התשובה חיובית.
ב. מדברי המנהל של מינהל פיתוח הקרקע של הקרן הקיימת לישראל הנני מבין כי הנטיעות המתוכננות באזור זה מיועדות להגנת הישובים שהוקמו, דרכי הגישה אליהם והמשבצות החקלאיות שלהם מפני זרמי חול ורוח.

כל הנטיעות הנ"ל יתבצעו אך ורק על שטחים שאין לגביהם תביעות חוקיות לבעלות או לחזקה כלשהיא מצד תושבי האזור. אי לכך מובן מאליו ששום בעל קרקעות לא נאלץ לפנות את אדמתו לצרכי נטיעות אלה.
ראש-הממשלה י. רבין :
אני מתפלא, השאלה הראשונה היא : האם המסגד נמכר ? כאשר נתתי לכך תשובה שלילית, נשאלת שאלה נוספת בתחום שהייתי רוצה לבדוק אותו גם עם הרי

1220. דבריו של ראש הממשלה בראיון
שנתפרסם ב"ניוויקי"

חברת הכנסת א. לבנבראון שאל את ראש הממשלה ביום
י"ב בתמוז תשל"ד (2 ביולי 1974):

בראיון מיוחד ל"ניוויקי" אמר ראש הממשלה בין
היתר: "כי אפילו במסגרת שלום סופי לא תוכל יש-
ראל להחזיר את רמת-הגולן לסוריה".

אבקש לדעת:

1. האם הפירסום הוא נכון?
2. האם הכרזה זו אינה סותרת את הסכמתה של
ממשלת ישראל לבצע את החלטות מועצת הבטחון 338?
3. האם ההכרזה הזאת איננה מהווה מכשול לאמצי
ציים שנעשים בכיוון ההתקדמות מהפרדת הכוחות לחידוש
השיחות בז'נבה במטרה להשיג שלום צודק במזרח
התיכון?

4. האם ראש הממשלה מחזיק בדעה שאפשר להשיג
את השלום בלי לסגת מרמת-הגולן? אם לא — האם
הוא מעדיף את רמת-הגולן על פני השלום?

5. האם העמדה הזאת של כבוד ראש הממשלה
איננה סותרת את הכרזתו בכנסת בתאריך 3 ביוני 1974
כי היעד המרכזי של ממשלת ישראל בארבע השנים
הבאות הוא לפעול להשגת שלום של קבע עם כל אחת
מהמדינות השכנות?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. התשובה חיובית.
2. התשובה שלילית.
3. התשובה שלילית.
4. התשובה חיובית.
5. התשובה שלילית.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

שאלה נוספת לחברת הכנסת לבנבראון.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
תשובה שלילית איננה עונה על השאלה. אם הדבר
איננו סותר — למה זה לא סותר?

ראשי-הממשלה י. רבין:

אני חושב שזה לא סותר.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
האם אפשר להשיג שלום בלי נסיגה? מהי התשובה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

אני מאמין שכן, שניתן להשיג שלום בלי נסיגה
מוחלטת.

1249. פעולת המרכז לקליטה במדע

חברת הכנסת א. אפרת שאל את ראש הממשלה ביום י"ד
בתמוז תשל"ד (4 ביולי 1974):

ביוני 1973 החליטה ממשלת ישראל להקים גוף
בין-משרדי לקליטת מדענים. הגוף שהוקם נקרא: המר-
זו לקליטה במדע.

ג. ממשלת ישראל פועלת לפי קווי היסוד של מדי-
ניותה, על-פי החלטותיה המוסמכות ובאחריות משו-
תפת של כל המפלגות המשתתפות בקואליציה.

ד. מדיניות הממשלה הוגדרה בקווי היסוד ובהודעת
בכנסת בעת הצגת הממשלה.

1182. תיאום הפעולה בין הממשלה והסוכנות
היהודית

חברת הכנסת ג. כהן שאלה את ראש הממשלה ביום ז'
בתמוז תשל"ד (27 ביוני 1974):

יואיל נא כבודו להשיב לי:

1. מתי לאחרונה התכנסה ועדת התיאום שבין מש-
רדך לבין הסוכנות היהודית?
2. לפני איזה פורום ממלכתי מדווחת הוועדה הזאת
על פעולותיה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. לא קיימת ועדת תיאום בין משרד ראש הממ-
לה לבין הסוכנות היהודית. קיימים כמה גופים משו-
תפים לממשלה ולסוכנות היהודית והם: (א) הוועדה
לתיאום הפעולות עם הסוכנות היהודית — ראש הממ-
לה הוא יושב-ראש הוועדה; (ב) הרשות המשותפת
עם הסוכנות היהודית לעלייה ולקליטה — שר האוצר
הוא יושב-ראש הרשות; (ג) ועדת השרים להתיישבות,
בשיתוף עם סוכנות היהודית — השר ישראל גלילי הוא
יושב-ראש הוועדה.

הרשות המשותפת עם הסוכנות היהודית לעלייה
ולקליטה התכנסה לאחרונה ב"ט בתמוז תשל"ד (9 ביולי
1974).

ועדת השרים להתיישבות, בשיתוף עם הסוכנות
היהודית, התכנסה לאחרונה ביום ג' בטבת תשל"ה
(17 בדצמבר 1974).

2. יושב-ראש הגופים הנ"ל מדווחים על פעו-
לותיהם והחלטותיהם של גופים אלה לממשלה, לפי הצו-
רך, ובהתאם לפרק ג' לתקנון עבודת הממשלה (ועדות
שרים).

1183. ביצוע המסקנות של ועדת-אגרנט

חברת הכנסת י. ארידור שאל את ראש הממשלה ביום ז'
בתמוז תשל"ד (27 ביוני 1974):

1. האם הוגשמו כבר מסקנות ועדת-אגרנט בדבר
אירגון מחדש של שירותי המודיעין?

2. אם לא — אימתי תוגשגנה המסקנות הללו, וה-
אם אין בכך דחיפות מיוחדת לנוכח מצבנו הבט-
חוני?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1—2. כל ההמלצות של ועדת-אגרנט בדבר אירגון
מחדש של שירותי המודיעין בוצעו, פרט להמלצה על
מינוי יועץ לענייני מודיעין ליד ראש הממשלה. פר-
טים על השינויים והשיקולים הקשורים בהם יימסרו
לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

במחקר ומיעוטם בהוראה. מן הראוי להדגיש שלגבי חלק גדול מהנקלטים במוסדות להשכלה גבוהה עובדה חכנית קליטה שתאפשר להם הסבה לתחומים מחקרניים שיקלו את קליטתם במחקר השימושי במשק. כ־25% מכיון המדענים העולים נקלטו במשק הישרני.

4. התשובה חיובית באופן עקרוני. למרות הנכונות של המוסדות והמפעלים במשק לסייע בקליטת המדענים העולים מתעוררים קשיים, הנובעים בעיקר משתי סיבות: (א) האפשרויות של המוסדות והמפעלים לקלוט מועסקים חדשים מוגבלות ביחס למספר המדענים העולים; (ב) הנתונים האישיים והנסיון המדעי של המדענים העולים אינם תמיד עומדים בהתאמה לצרכי המדינה והמשק.

1250. פעולתה של ועדת ראש הממשלה לילדים ובני נוער כמצוקה

חבריה הנכנסת י. שערי שאל את ראש הממשלה ביום י"ד בתמוז תשל"ד (4 ביולי 1974):

ויאיל נא השר להשיב לי:

1. האם חלה לאחרונה הפסקה בפעילות האגף לנוער במצוקה שהוקם, בזמן כהונתה של גולדה מאיר, במשרד ראש הממשלה?
2. אם כן — האם חודשה פעילותו של אגף זה עם כינונה של הממשלה החדשה?
3. האם עומדים ליישם את המלצות דו"ח כץ על הנוער במצוקה?
4. אם כן — אילו המלצות?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. במשרד ראש הממשלה פועלת מערכת לענייני רווחה חברתית, שהוקמה בעקבות המלצות ועדת ראש הממשלה לילדים ובני נוער במצוקה. לא חלה כל הפסקה בפעילות המערכת.

2. אכן עם כינונה של הממשלה החדשה נעשו כמה צעדים להגברת הפעילות של המערכת: (א) פועלת ועדת שרים לענייני רווחה חברתית; (ב) מונתה מועצה ציבורית מיעצת לראש הממשלה לרווחה חברתית; (ג) אורגנה מחדש ועדה בין-משרדית לענייני רווחה חברתית, הפועלת באורח שיגרתי; (ד) הוקמה במשרד ראש הממשלה יחידה לרווחה חברתית, בראשות יועץ ראש הממשלה לענייני רווחה חברתית, המרכזת באורח מקצועי את עבודת המערכת כולה.

3—4. כבר בישיבתה הראשונה של ועדת השרים לענייני רווחה חברתית הוחלט שהמלצות דו"ח ועדת ראש הממשלה לילדים ובני נוער במצוקה ישולבו בתכנית העבודה של משרדי הממשלה הנוגעים בדבר. במהלך ישיבות הוועדה נשמעו דיווחים של המשרדים על ביצוע המלצות הנ"ל וכן סוכמו תכניות פעולה הקשורות בהן. כמו כן ניתנה עדיפות כוללת לשלושה תחומי רווחה חברתית: החינוך, השיכון והבטחת הקיום. בנושאים אלה קוימו דיונים אחדים, ובין השאר אושרו תכניות להרחבת הפעילות, תוך הדגשת הטיפול באוכלוסיית המצוקה.

ברצוני לציין כי למרות הקשיים שאנו עומדים בפניהם, לרבות הקושי הבטחוני שבוודאי לא יקטן והתכ-

עברה שנה מאז קיים המרכז לקליטת מדענים.

האם מוכן השר להביא לידיעת הכנסת את תשובות לשאלות הבאות:

1. איך הופעל הגוף הבין-משרדי?
2. כמה אנשי מדע נקלטו בעזרתו של הגוף הנ"ל?
3. כמה אנשי מדע נקלטו במחקר וכמה בייצור או בהוראה?
4. האם יש היענות מצד הגופים הקולטים לפעולתו של המרכז?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. ביום 24 ביוני 1973 החליטה הממשלה על הקמת המרכז לקליטה במדע, ליד המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, שבהפעלתו משתתפת גם הסוכנות היהודית. המרכז החל לפעול באופן מעשי ביום 1 באוגוסט 1973.

במרכז עובדים כיום 12 איש המטפלים בפניות של מדענים עולים לסייע בקליטה במדע. המדענים מופנים למרכז באמצעות פקידי ההרשמה של משרד העבודה הממוקמים במרכזי הקליטה ובלשכות המחוזיות. אחרים מופנים על-ידי מוסדות מדע ובאמצעות מודעות בעתונות.

המרכז אף יזום פניות אל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, מפעלים, מכוני מחקר וגופים אחרים במשק, ויוצר אתם קשר בכל מקרה שבו נראית למרכז אפשרות לקליטת מדען עולה במפעל המסויים שמדובר בו.

המועצה מפעילה ועדה מיוחדת ובה משתתפים המדענים הראשיים של משרדי הממשלה, נציגי הוועדה לתיכונן ותיקוב של המועצה להשכלה גבוהה וכן אנשי מש"רד הקליטה, משרד העבודה והסוכנות היהודית. תפקידה של ועדה זו הוא לבחון ולאשר הקמת קבוצות חדשות למחקר ופיתוח, המיועדות לקליטת מדענים עולים בגופים קיימים. הוועדה בודקת את החידוש והחשיבות של התכניות וממליצה עליהן למתן מענק להקמת הקבוצות החדשות. עד היום טיפלה הוועדה ב־18 תכניות כאלה שהוגשו על-ידי המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, מכוני מחקר ממשלתיים ומפעלים יצרניים במשק.

מגמת המועצה והמרכז כיום היא למצוא דרכים לדרבן את התעשייה והמפעלים במשק, בשיתוף עם מש"רד הממשלה הנוגעים בדבר, להקמת קבוצות מחקר כנ"ל, על-מנת להגביר את קליטת המדענים בסקטור היצרני.

המרכז לקליטה במדע מונחה בפעולתו על-ידי ועדה שבה משתתפים נציגי משרדי קליטת העלייה, העבודה, החינוך והתרבות, האוצר, מינהלי המחקר הממשלתיים והסוכנות היהודית. כן משתתפים בוועדה זו מדענים ממוסדות להשכלה גבוהה ומכוני המחקר, מדענים עולים ונציגי הסקטור היצרני.

2. עד ליום 1 בדצמבר 1974 פנו אל המרכז לקליטה במדע כ־500 מדענים עולים, יותר ממחציתם מברית-המועצות, שהתמחותם היתה ברוב תחומי מדעי הטבע והטכנולוגיה ומדעי החברה והרוח. המרכז הצליח למצוא פתרונות שונים לתעסוקה לכ־300 מהנ"ל.

3. יותר ממחצית הנקלטים, כ־160 מדענים עולים, מצאו תעסוקה במסגרת המוסדות להשכלה גבוהה, רובם

5. כ" 50% — בחינוך והוראה; כ" 20% — במש"פטים; כ" 8% — ברפואה; כ" 7% — בעבודה סוציאלית; כ" 6% — בהנדסה. היתר במחקר, עתונאות, רוק-חות או בצה"ל. 75% מכלל המועסקים הם שכירים, וכ" 25% הם עצמאיים.

6. אין בדינו נתונים המאפשרים לענות לשאלה זו.

7. אקדמאים ערבים ודרוים נקלטים במשרדי הממשלה ומוסדות הציבור כיתר אורחי המדינה. הממשלה, בהיותה מודעת לקשיי הקליטה במסגרת המקובלת, החליטה ב" 30 באפריל 1974 לאשר את המלצות ועדת המנכ"לים ליצירת 24 משרות חדשות בשירות המדינה, שתאויישה על-ידי משכילים ערבים ודרוים. כמו כן החליטה הממשלה לייעד 20 משרות של מנהלים במחלקות הערביות של משרדי הממשלה השונים. הממשלה מייחסת חשיבות מיוחדת לקליטתם של משכילים ערבים ודרוים, ותעשה כל שביכולתה כדי לממש יעד זה.

8. היועץ לענייני ערבים לא הצביע על תסיסה בהווה, אלא אמר שיש למנוע אפשרות מעין זו בעתיד.

9. לשכת היועץ לענייני ערבים ודרוים, המחלקה הערבית במשרד ההסברה וגופים מוסדיים ווולונטאריים שונים מקיימים מפגשים חברתיים של משכילים יהודים, ערבים ודרוים, במטרה להגביר את ההבנה והקל את קליטתם. נוסף על זה קיימת מערכת הסברה שיטתית ומתמדת בקרב האוכלוסיה היהודית על הצורך בקליטה החברתית של המשכילים הערבים והדרוים.

1397. השירים המוסמכים להשיב בענייני יהדות העולם והעלייה

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ז בתמוז תשל"ד (17 ביולי 1974):

אודה לכבוד ראש הממשלה אם ישיבני:

מי הוא השר המוסמך בממשלת ישראל להשיב לשאלות והצעות לסדר-היום של חברי הכנסת בנושא של יהודים בעולם (להוציא ארצות המצוקה) ובנושא העלייה (להוציא בעיות קליטה)?

ראשי-הממשלה י. רבין:

שר החוץ והשר לקליטת העלייה, לפי העניין.

1434. ידיעות בדבר תכנית ממשלתית להכפלת אוכלוסייתה של רמת-הגולן

חברת-הכנסת מ. פעיל שאלה את ראש הממשלה ביום ד' באב תשל"ד (23 ביולי 1974):

בחדשות הערב של יום ה', 11 ביוני 1974, נמסר בשמו של שר השיכון אשר סירר באותו יום בישובי רמת-הגולן, כי תוך שנתיים יוכל מספר התושבים ברמת-הגולן. ביום א', 14 ביוני 1974, הוצגה בטלוויזיה התכנית של המרכז העירוני שהממשלה מתכוונת להקים תוך שנתיים ברמת-הגולן.

הנני שואל:

א. האם קיימת תכנית רשמית של ממשלת ישראל הגורסת הכפלת מספר תושבי רמת-הגולן תוך שנתיים?

ב. ביום ב', 15 ביוני 1974, בחדשות השעה 08:00, נמסר כי נשיא סוריה הכריז שהוא עלול לבקש את הרי

גית הכלכלית שמחייבת אותנו לקיצוצים, יהיה עלינו להתפנות ולעשות בתחום הרווחה.

אנו פועלים אפוא ונצטרך לחפש כל דרך במסגרת הקיימת לטפל בתכניות מעשיות על בסיס המסקנות של דו"ח ועדת ראש הממשלה לילדים ובני נוער במצוקה ולבצע אותן.

1251. תעסוקתם של משכילים ערבים ודרוים

חברת-הכנסת ח. שמעוני שאלה את ראש הממשלה ביום י"ד בתמוז תשל"ד (4 ביולי 1974):

ב"דבר" מיום 30 ביוני 1974 התפרסמה ידיעה כי היועץ לענייני ערבים אמר כי תוך שלושה-ארבע שנים צפוי חוסר תעסוקה מלאה לכ" 20,000 ערבים ודרוים משכילים. כמו כן צפוי עודף היצע של 60,000 ערבים ודרוים, בעלי השכלה יסודית או תיכונית חלקית, לעבודה שכירה בערים יהודיות, שיסבלו מקשיי קליטה חברתית. כל אלה יהיו מצבור מרירות מסוכן.

שאלותי הן:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. מה מספר הערבים והדרוים בעלי השכלה גבוהה בארץ?

3. כמה ערבים ודרוים ישראלים לומדים מדי שנה בבתי-ספר גבוהים?

4. כמה ערבים ודרוים ישראלים מקבלים מדי שנה תעודת בגרות?

5. במה מועסקים הערבים והדרוים בעלי השכלה האקדמית?

6. במה מועסקים הערבים והדרוים בעלי ההשכלה כלה התיכונית?

7. מה התכניות לטווח קצר וארוך לתעסוקת אקדמאים ערבים ודרוים?

8. האומנם קיימת תסיסה בקרב המשכילים הנ"ל הנובעת מחוסר תעסוקה מתאימה?

9. מה עושים לצורך הקליטה החברתית של המשכילים הערבים?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. הידיעה, כפי שהופיעה ב"דבר, נכונה. אולם הציטוט מתוך העתון איננו כל כך מדויק:

במקום "חוסר תעסוקה מלאה", נאמר ב"דבר" "חוסר תעסוקה נאותה";

במקום "כמו כן צפוי עודף של 60,000 ערבים ודרוים וכו'", נאמר ב"דבר" "במקביל לכך יועסקו כ" 60,000 ערבים ישראלים, וכו' וכו'".

2. כיום יש כ" 1,000 בעלי תארים אקדמיים מקרב הערבים והדרוים.

3. בתשל"ל למדו (הכוונה במכוונים להשכלה גבוהה) 545 ערבים ודרוים; בתשל"א — 860; בתשל"ב — 890; בתשל"ג — 1,090; בתשל"ד — 1,250.

4. בתשל"ג קיבלו 655 תלמידים ערבים ודרוים תעודת בגרות. מדי שנה צפויה עלייה בשיעור של 15% עד 20%.

2. אם כן — האם אכן התנגדה למהלך זה?
3. האם בעקבות השיחה הנ"ל גרם כבודו לביטול החוק? האם אריק שרון לצה"ל?
4. אם התשובות לשאלות 1—3 חיוביות הן — האם סבור כבודו שרצוי מבחינת טובת המדינה והבטחון שהחלטות מסוג זה, דהיינו החזרתם או אי-החזרתם של קצינים בכירים לצה"ל, תתקבלנה בהשפעתם של אישים שאינם נוטלים עוד כל חלק לא בממשלה ולא בחיים הפאראליאמנטאריים?

ראש-הממשלה י. רבין:

לשאלה 1: התשובה שלילית.

לשאלות 2—4: לאור תשובתי השלילית לשאלה 1 אין ממילא מקום לשאלות אלו.

זלמן שובל (הליכוד):

אני רוצה לציין את האקטואליות הרבה שבתשובה.

1573. פיתוח ויישובו של הגליל

חבר-הכנסת א. אבן שאל את ראש הממשלה ביום י"ז באב תשל"ד (5 באוגוסט 1974):
יש רצון טבעי בקרב חוגים רבים להרחיב את ההתנחלות החלוצית בארץ.

אי לכך מתבקש ראש הממשלה להשיב לי:

1. מה מספרם של תושבי הגליל המערבי?
2. מה היא חלוקת התושבים של הגליל המערבי לפי שייכותם הלאומית?
3. מה הן הפעולות המתבצעות והמתוכננות על-ידי הממשלה ומשרדיה למען יישובם של שטחי הגליל המערבי?

4. האם תראה הממשלה בעין יפה פעולות עידוד חברי הכנסת המיועדות לקדם את הרחבת ההתיישבות הציונית במדינת ישראל?

ראש-הממשלה י. רבין:

לשאלות 1—2: עד כה מיעוט התושבים הם יהודים.

לשאלה 3: משרדי הממשלה והמחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית פועלים לפיתוח מואץ של הגליל.

לשאלה 4: התשובה חיובית.

1600. תיאום בין הממשלה והסוכנות בפעולות הנוגעות לקליטת העלייה

חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באב תשל"ד (7 באוגוסט 1974):

לאור פעילותו, תכניותיו והתבטאותו של יושב-ראש הנהלת הסוכנות היהודית והסדרות הציונית, אבקש את כבודו להשיב לי:

1. האם יש עדיין מקום למשרד לקליטת העלייה?
2. האין כפילות והתנגשויות בפעולות הנוגעות לטיפול בעלייה?
3. אילו צעדים ננקטים כדי ליצור תיאום ויעול בעבודת שני הגופים?

ראש-הממשלה י. רבין:

לשאלה 1: התשובה חיובית בהחלט.

צאת כוח החירום של האו"ם בנובמבר 1974. האינך חושב כי תכנית ההתנחלות החדשה המוצעת משמשת גורם מטרדף להסכמי הפרדה?

ג. איך משתלבת "תכנית ההכפלה" ברמת-הגולן עם סיכויי ההידברות המדינית עם הגורמים הערביים השונים כדי לנסות וליצור התקרבות פוליטית?

ראש-הממשלה י. רבין:

א. אנו רוצים בהגדלת מספר התושבים ברמת-הגולן.

ב. התשובה שלילית.

ג. תכניתינו אינן פוגעות כלל ועיקר בסיכויי ההידברות המדינית.

1449. דרישת עובדים בשירות הבטחון הכללי להקים ועד עובדים ייצוגי

חבר-הכנסת י. ארידור שאל את ראש הממשלה ביום ו' באב תשל"ד (25 ביולי 1974):

בעתון "מעריב" מיום 1 ביולי 1974 נמסר כי בקשתה של קבוצת עובדים בשירות הבטחון הכללי להקים ועד עובדים ייצוגי נדחתה על-ידי הנהלת המוסד.

רצוני לשאול:

מדוע אינו נעתר לבקשת העובדים?

ראש-הממשלה י. רבין:

אירגונו ותפקידיו של שירות הבטחון הכללי, ובין היתר הסודיות והמידור הנהוגים בו, אינם מאפשרים הנהגתם של הסדרים אירגוניים הוהים לאלה הקיימים במקום עבודה רגיל.

זכויות העובדים בשירות הבטחון הכללי מוסדרות ומעוגנות בנהלים כתובים, ובין היתר קיים גם נוהל לבריורים ועירעורים וקשר קבוע עם האירגון היציג של העובדים. אינני סבור כי יש מקום וצורך לשינוי ההסדרים הקיימים הפועלים כדבעי.

אותם עובדים אשר פנייתם שימשה יסוד לידעיה העתונאית שאליה מתייחס השואל ביטלו בינתיים את בקשתם.

1536. יריעות בעניין החזרתו של האלוף (מיל.) שרון לשירות כצה"ל

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את ראש הממשלה ביום י"ב באב תשל"ד (31 ביולי 1974):

"מעריב" מיום 26 ביולי 1974 נמסר מפי מר יוסף חריף שראש הממשלה לשעבר, הגברת ג. מאיר, הביעה בפניך "התנגדות חריפה להחזיר את האלוף (מיל.) אריאל שרון לצה"ל". בהמשך הידיעה נאמר ש"נוכח התפתחות בלתי-צפויה זו נגזרה התכנית להחזיר את שרון לשירות סדיר בצה"ל. לאחר מכן חיפשו תירוצי הסוואה שונים כדי להסביר בציבור על שום מה לא הוחזר שרון לצה"ל, בניגוד לתכנית הקודמת".

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם שוחחה הגברת מאיר עם כבודו בעניין החזרתו של האלוף (מיל.) אריק שרון לשירות סדיר בצה"ל?

חוברת י"ג, ישיבה קל"ד

— שאלות ותשובות (רבין, פעיל, לורינץ, אברמוב, כץ) —

4. האם קיים קשר בין המוסדות והאירגונים המיס- יונריים הפועלים בארץ ובין האירגונים הנוצריים המ- עוודים ירידתם של יהודים מהארץ ?

5. אם כן — האם שוקלת הממשלה את הגבלת חופש הפעולה שממנו נהנים מוסדות המיסיון בארץ ?

ראש-הממשלה י. רבין :

1. לפי האומדן, ירדו בשנה האחרונה 3,100 מבין העולים מברית-המועצות.

2-5. הידיעות שפורסמו בעתונות ושמועות דומות נבדקו, אך לא נמצאו להן הוכחות ועובדות מאמתות.

היו"ר ש. ז. אברמוב :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת לורינץ.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :

האם אין ראש הממשלה חושב שנכון יהיה לדאוג לכך שאירגונים יהודיים יטפלו ביהודים אלה כדי למ- נוע כל חשש לתוצאות שליליות מטיפולם של אירגונים נוצריים ?

ראש-הממשלה י. רבין :

המדיניות של הממשלה במגעה עם גופים יהודיים מבוססת על העקרון שאין לראות ביוזם מן הארץ פליט. בשום פנים איננו יכולים לקבל שיוזם יטופל על- ידי מוסדות יהודיים המיועדים לסייע לפליטים יהודים. במסגרת זו מנהלת הממשלה את מדיניותה.

1873. פירסום סיכומי מפקד האוכלוסין

משנת 1972

חבר-הכנסת א. כץ שאל את ראש הממשלה ביום ה' בחשוון תשל"ה (21 באוקטובר 1974) :

אבקש להשיב לי על שאלותי הבאות :

א. אילו נושאים סוכמו ופורסמו מאז מפקד האוכ- לוסין 1972 ?

ב. אילו נושאים עתידיים להתפרסם, ומתי ?

ג. מה הסיבות להשיהי בפירסומם של נושאים אלה ?

אילו צעדים תנקוט כדי לזרז הוצאת סיכומי המפקד (ובמועד שעדיין יהא רלבנטי להסתמך עליהם) ?

ראש-הממשלה י. רבין :

א. מיד לאחר שנערך מפקד האוכלוסין והדיוור 1972 ניתנה בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עדיפות לעיבוד נתונים לצרכים מינהליים בעלי חשיבות גדולה מחמת דחיפותם. במסגרת זאת עובד ונמסר למשרד הפנים חומר על יותר ממיליון כתובות של תושבים שבהן נמצא שוני בין המצב במפקד והרישום שהיה במרשם האוכלוסין. חומר שימש לעידכון רבות מה- כתובות בנקס הבוחרים לכנסת השמינית. כן הוכן עיבוד למען משרד השיכון על הימצאות דירות ריקות, וכן עיבוד על תכונות המשפחות והמבנים בבית-דגן.

בשלבים מתקדמים נמצא עיבוד נתונים למען הג"א על קיום מקלטים בשכונות הערים. במכון לתיכנון התחבורה עובדו נתוני כתובות המגורים של כל המש- פחות בערים שיאפשרו לבסס את התיכנון על יחידות גיאוגרפיות קטנות, "מבנים" לפי הטרימינולוגיה הק- יימת.

לשאלה 2 : אין כפילות. יש חלוקת עבודה בהתאם להסדר בין הסוכנות היהודית וממשלת ישראל, עם הק- מת המשרד לקליטת העלייה.

לשאלה 3 : קיימים מוסדות תיאום משותפים לממ- שלה ולסוכנות היהודית : המוסד לתיאום, בראשות ראש הממשלה ; הרשות לקליטת העלייה, בראשות שר האו- צר ; הרשות המצומצמת, בראשות שר הקליטה ויושב- ראש הנהלת הסוכנות היהודית, בהשתתפות המנהלים הכלליים של המשרדים הנוגעים בדבר. כן קיים מגע ותי- אום יומיומי בכל שטחי הפעולה.

1714. דברי שר התחבורה על עתידה של אופירה

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את ראש הממשלה ביום ד' באלול תשל"ד (22 באוגוסט 1974) :

בביקורו של שר התחבורה, מר גד יעקבי, בסנטה- קאתרינה ובשארם-א-שייך ביום 21 באוגוסט 1974 הצ- היר כי "אם קיים ספק כל שהוא לגבי סאנטה-קא- תרינה, הרי לגבי אופירה (שארם א-שייך) אין כל ספק שהיא תישאר בשליטה ישראלית כל הזמן" ("הא- רץ", 22 באוגוסט 1974).

הנני לשאול :

א. אם אכן אמר שר התחבורה את הדברים הללו — האם נכונה קביעתו לגבי סאנטה קאתרינה ול- גבי שארם-א-שייך ?

ב. האם ניתן להבין מהצהרה זו כי הממשלה פועלת למעשה לפי התורה שבעל-פה אשר סוכמה במפלגת העבודה לפני חמש שנים בקירוב מבלי שהוב- אה לאישור במוסד ממלכתי ?

ראש-הממשלה י. רבין :

אין זה מדרכי ללוות התבטאויות של שרים בה- ערות, אפילו לא בתשובה לשאלות.

1802. נתונים על עולים מברית-המועצות

שירדו מישראל

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את ראש הממשלה ביום י"ז בתשרי תשל"ה (3 באוקטובר 1974) :

"ב'מעריב' מיום ד' בתשרי תשל"ה (20 בספטמבר 1974) נמסר כי "לפחות 1500 עולים מברית-המועצות שירדו מישראל בשנה האחרונה נמצאים עתה בטיפול אירגוני הגירה וצדקה נוצריים בארצות שונות באי- רופה". לדברי העתון, נחקרים חשדות כי יש בארץ אנשים הפועלים בשליחותם של אירגונים נוצריים אלה. שליחים אלה — המסתתרים מאחורי מספרי תאי דואר — מעודדים עולים מברית-המועצות לרדת מישראל, מגישים להם סיוע כספי ומחזיקים אותם עד להסדרת הגירתם אל מעבר לים.

אבקש לדעת :

1. מה מספרם של עולי ברית-המועצות שירדו מישראל בשנה האחרונה ?

2. האם נכונה הידיעה שנחקרים חשדות כי שלי- חים של אירגונים נוצריים מעודדים את עולי ברית- המועצות לרדת מהארץ ?

3. אם כן — מה העלו החקירות ?

3. כיצד מתיישבת הודעה זו עם התנגדות הממשלה להתנחלויות ביהודה ובשומרון?

ראשי-הממשלה י. רבין:
תשובתי מתיישבת עם מדיניות הממשלה ולא הת-
ייחסה לאזורים ספציפיים.

2207. ויתור השרים על חלק משכרם

חברי-הכנסת י. מודעי שאל את ראש הממשלה ביום
ה' בכסלו תשל"ה (19 בנובמבר 1974):

בעתון "מעריב" מיום שישי, 15 בנובמבר 1974,
נתפרסמה הודעה כי בעת ביקור שרי הממשלה בפי-
קוד הצפון הודיע אלוף הפיקוד כי הוא מוותר על
תוספת היוקר שלו והציע לשרים כי הם יוותרו על
10%—15% משכרם כדי לשמש דוגמה לציבור.

אבקש מכבודו להשיב לשאלותי הבאות:

1. האם נענו השרים להצעת אלוף פיקוד הצפון?
אם כן — מי?
2. האם מוכן ראש הממשלה להציע קיצוץ מש-
כורת השרים בעקבות התכנית הכלכלית החדשה?
3. כיוון שעל-פי חוק שכר חברי הכנסת, תש"ט—
1949, תקוצצנה לפי זה גם משכורות חברי הכנסת
— מה יהיה החסכון הכולל במשכורות?

ראשי-הממשלה י. רבין:

לשאלה 1: הממשלה, בישיבתה ביום י' בכסלו תשל"ה
— 24 בנובמבר 1974 החליטה על ההודעה כדלקמן:
"הממשלה רשמה לפנייה את נכונות השרים לוותר על
מחצית תוספת היוקר הבאה". מימוש ההודעה נמצא
בשלב הביצוע המינהלי.

לשאלה 2: התשובה שלילית.

לשאלה 3: השאלה איננה מתעוררת, לאור תשובתי
לשאלה 2.

2235. חופש ההתבטאות הפומבית של שרים

חברי-הכנסת י. מודעי שאל את ראש הממשלה ביום
י"ב בכסלו תשל"ה (26 בנובמבר 1974):

שרי ממשלה שונים מרבים להשמיע השקפותיהם
גם בנושאים החורגים מתחום אחריותם המיניסטריאלית.
עובדה זו מוציאה את הוויכוח הקאבינטי ל"רחוב",
ולעתים קרובות גורמת נזקים לאינטרס הממלכתי מבית
ומחוץ.

אבקש איפוא להשיב לשאלותי הבאות:

1. האם יש בדעת ראש הממשלה להגביל את
חופש ההתבטאות הפומבית של שרים בנושאים שאינם
בתחום אחריותם?
  2. האם יפעיל כבוד ראש הממשלה לעניין זה את
סעיף 28 של חוק-יסוד: הממשלה או יציע חוק חדש,
ספציפי?
- האם יפעיל הוראות מינהליות, או השפעה אישית,
או דוגמה אישית?

ראשי-הממשלה י. רבין:

לשאלה 1 — התשובה שלילית. לפיכך שאלה 2
אינה תופסת.

במקביל פירסמה הלשכה ב-1972 נתונים ארעיים
על מספר התושבים ומשקי-הבית ביישובים גדולים.
לאחרונה פירסמה הלשכה נתונים סופיים על האוכלוסיה
ומשקי-הבית לכל ישוב, ולי-50 ישובים גדולים גם לש-
כונות בודדות. וכן הוצא לאור אטלס עם מפות וחומר
אחר על החלוקה הגיאוגרפית של היישובים העירוניים.

במשך 1973 ו-1974 נענתה הלשכה לכמה דרישות
דחופות של משרדי ממשלה, שהיו זקוקים לנתונים
לצורך תכנון, והכינה סיכומים מוקדמים בתחומים
אחרים: למשרדי השיכון והאוצר על משקי-הבית הג-
רים בצפיפות של 3 או יותר נפשות לחדר, למשרד
הבטחון על המונוסקים בענפי כלכלה לפי משלח-יד,
למשרד השיכון על תכונות בוגרי בתי-מדרש למורים
ושל כלל המועסקים בחינוך. כן עובדו נתונים מוק-
דמים על התכונות הדמוגרפיות של האוכלוסיה ביי-
שובים גדולים; על אופן ההגעה לעבודה וללימודים;
על רמת ההשכלה של האוכלוסיה; על מצב הדיוור
של המשפחות בערים. חלק ניכר מהסיכומים פורסמו
על-ידי הלשכה כנספחים לירחון הסטטיסטי.

ב. בהמשך עיבדי נתונים של המיפקד תתן הלש-
כה עדיפות לצרכי מינהל ותיכנון של גורמי המשק
והחברה. הלשכה תמשיך למסור אינפורמציה בקנה-
מידה ארצי ומקומי על התכונות הדמוגרפיות, הכל-
כליות והחברתיות של האוכלוסיה בפירוט מירבי.

לאחרונה פורסמו נתונים מפורטים לכל ישוב ול-
שכונות ביישובים גדולים על האוכלוסיה והמשפחות.
נתונים אלה כוללים מידע על גודל ממוצע של מש-
פחה וחלוקה של המשפחות לפי גודלן.

בימים האחרונים השלימה הלשכה מערכת גדולה
של עיבודים ברוב הנושאים הדמוגרפיים, החברתיים
והכלכליים. הנתונים מובאים בפירוט של יישובים בש-
כונות.

נתונים על הכנסות של שכירים ונתונים הדרושים
לתיכנון מערכת החינוך הושלמו גם הם, ובחלקם כבר
נמסרו למשרד החינוך והתרבות.

ג. עיבודים והבאת של נתוני המיפקד לפירסום
התארכו הן בגלל המורכבות הרבה של העיבוד והן
בגלל קשיים בכוח-אדם מאומן בתחום של עיבוד נתו-
נים במחשב. עיכובים בהתקדמות נגרמו בגלל גיו-
סים ממושכים של עובדי הלשכה והצורך בהכנת עי-
בודים מיוחדים לצרכי מינהל מידיים.

כאמור, נעשים מאמצים בלשכה כדי להחיש, ככל
האפשר, את עיבוד נתוני המיפקד, וזו מתן עדיפות
לצרכי תכנון דחופים.

2052. התנחלות ביהודה ובשומרון

חברי-הכנסת י. מודעי שאל את ראש הממשלה ביום כ'
בחשוון תשל"ה (5 בנובמבר 1974):

בראיון לעתון "דר שפיגל" מסופר כי נאמר על-
ידיך כי לא תתנגד להחשת יישובו של האזור שמ'
מערב לירדן.

לאור זה אבקשך להשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן — על אילו אזורים מדובר?

חברת י"ג, ישיבה קל"ד
— שאלות ותשובות (שערי, רבין, אברמוב, מ. כהן, ורהפטיג, ידלין, אליעד) —

2237. הקמת ועדת שרים לענייני בטחון

חבריהכנסת י. שערי שאל את ראש הממשלה ביום י"ב בכסלו תשל"ה (26 בנובמבר 1974):

בשעתו הודיע ראש הממשלה על הרצון להקים ועדת שרים לענייני בטחון ומועצה לבטחון לאומי.

רצוני לשאול:

1. אימתי תיכון ועדת שרים לענייני בטחון?
2. אימתי תכונן המועצה לבטחון לאומי?
3. האם החליט ראש הממשלה כיצד וממי תורכב המועצה לבטחון לאומי?

ראשיהממשלה י. רבין:

1. כידוע, אימצה הממשלה הקודמת, בראשותה של הגברת גולדה מאיר, את המסקנות וההמלצות במ"י שור המוסדי שהגישה ועדת החקירה — מלחמת יום הכיפורים (ועדת אגרנט), לרבות ההמלצה לכונן ועדת שרים לענייני בטחון. בעקבות זאת מונתה עליידי הממשלה הנוכחית ועדת שרים להכנת הצעות לביצוע המלצותיה של הוועדה. בין היתר בדקה ועדת שרים זו גם את ענייני הקמת ועדת השרים לענייני בטחון.

כפי שהודעתי בתשובתי להצעה לסדר-היום של חבריהכנסת משה ארנס, ביום כ"ו בכסלו תשל"ה — 10 בדצמבר 1974 בעניין זה, סיימה ועדת השרים את עבודתה והמלצותיה עומדות על סדר-היום של הממשלה לדיון ולחלטה בהקדם. בתשובתי להצעה לסדר-היום הודעתי את דברי הבטחתי לדווח לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת על ביצוע המלצות ועדת אגרנט, לרבות בנושא הזה, הבטחה זו עומדת, כמוכן, בעינה.

2-3. המלצותיה של ועדת החקירה הנ"ל אינן כוללות המלצה בדבר כינון מועצה לבטחון לאומי. בנושא זה גם לא קיימת החלטת ממשלה.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

שאלה נוספת לחבריהכנסת שערי.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
בשעתו נמסרה הודעה שיש הסכמה להקים גם מועצה לבטחון לאומי. אני מוסיף ושואל: האם הממשלה עוסקת בכך? האם יש כבר מושגים כלשהם על ההרכב וכו'?

ראשיהממשלה י. רבין:

הנושא לא נדון בישיבת הממשלה, לא הוגשה הצעה, ולכן גם לא נתקבלה החלטה.

2513. הפצת הדו"ח על הנוער כמצוקה

חבריהכנסת מ. כהן שאל את ראש הממשלה ביום י"ב בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

הדו"ח של ועדת ראש הממשלה לנוער כמצוקה אול. הודפסה מהדורה נוספת. נמסר לי כי המבקש לקבל את הדו"ח הנ"ל נדרש לשלם תמורתו סך של 45 לירות. הדו"ח האמור הוא בבחינת האורים והתומים של כל עובד סוציאלי, מורה, אנשי ציבור וסטודנטים, וחשוב שכל אחד מהם יוכל לעיין בו וללמוד את מסקנותיו.

אבקשך להשיב לשאלותי הבאות:

1. האם נכונה הידיעה האמורה?
2. האינך סבור שאת הדו"ח האמור יש לחלק לכל דורש ללא תמורה?
3. אם התשובה לשאלה 2 שלילית — האינך סבור שרצוני למכור את הדו"ח הנ"ל במחיר סמלי ולא במחיר 45 לירות?

ראשיהממשלה י. רבין:

1. מחירו של הדו"ח ועדת ראש הממשלה לילדים ובני-נוער כמצוקה הוא 30 לירות ולא 45 לירות, כפי שנאמר בשאלתך.

2. הדו"ח הנ"ל כולל גם עשרה נספחים שהוכנו על-ידי צוותי-המשנה והרבה טבלאות. הדפסתו עלתה עשרות אלפי לירות ולכן איני סבור שיש לחלקו לכל דורש ללא תמורה.

3. המחיר של 30 לירות לדו"ח על נספחיו נקבע בהתייעצות עם שירות ההפצה של פירסומי הממשלה, המתמחה בנושא זה. גם המחיר הנ"ל אינו מכסה את מחיר ההדפסה והטיפול בהפצת הדו"ח. יורשה לי להודיע כי הדו"ח הופץ חינם בקרב מספר מצומצם של אנשים הקשורים בנושא הרווחה החברתית, וכן יכולים לקבלו ללא תמורה חברי כנסת המעוניינים בכך.

2415. הגבלת שיעור הפרס של הטוטו

חבריהכנסת ז. ורהפטיג שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בכסלו תשל"ה (11 בדצמבר 1974):

בשעתה עמדה הממשלה להציע לכנסת חוק להגבלת שיעור הפרס של הטוטו.

לאור הידיעה שאדם זכה בימים אלו בפרס בשיעור של יותר ממיליון לירות, אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה עלה בגורלה של הצעת החוק הנ"ל?
2. האם עומדת הממשלה להביא לכנסת את הצעה הנ"ל?
3. אם כן — מתי?

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

לשאלה 1: תזכיר הצעת חוק להסדר ההימורים בכדורגל, תשל"ד—1974, מונח על סדר-היום של ועדת השרים לענייני חקיקה. הוועדה טרם סיימה את הדיון בתזכיר זה, אך החליטה כבר כי הממשלה היא שתתבקש להכריע בין ההצעות השונות בדבר הגבלת שיעור הזכייה בהימור.

לשאלה 2: כן.

לשאלה 3: אני מניח שבאביב הקרוב.

2493. פגישות תלמידים עם נציגי מפלגות

חבריהכנסת נ. אליעד שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ב בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

לפי הידיעות בעתונות החליטה עיריית תל-אביב לארגן את תלמידי השמיניות של בתי-הספר התיכוניים בעיר לשמיעת הרצאתו של חבריהכנסת בגין.

בהתחשב בעובדה שקיימות מפלגות נוספות בארץ

לשאלה 3: האוניברסיטה העברית מפעילה עד כה את עניין השמירה שלא על-ידי חיוב על-פי החוק אלא בדרך של התנדבות. בסטודנטים ערבים המתגדים לשמירה מטפלים בדרך של שיחה ושיכנוע, במגמה להימנע מיצירת מתח סביב נושא זה בין הסטודנטים הערבים והיהודים.

לשאלה 4: חוק אבטחת מוסדות חינוך, תשל"ה—1974, שנתקבל ב-28 בנובמבר 1974 בכנסת, חל על כל מוסד שבו ניתן חינוך. בעקבות אישור החוק פירסם מנכ"ל המשרד חוזר מיוחד ביום 12 בדצמבר 1974, לפיו ח"ל ות ההוראות גם על המוסדות להשכלה גבוהה. הסמכות להטיל את חובת השמירה על הסטודנטים נתונה בידי מינהל האוניברסיטה בתיאום עם קצין הבטחון של מוסדות החינוך ברשות המקומית.

2495. מניעת סגירתו של ה"סינמטק" בתל-אביב

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י' בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

מקריאה בעתונים נודע לי שה"סינמטק" הועבר מבית עובדי העירייה ברחוב פומפדיה בתל-אביב למוזיאון תל-אביב ומשום כך קיים חשש שמפעל תרבותי-אמנותי זה עלול להיסגר בשל העברתו ואי-התאמת המקום לשמש אכסניית קבע.

מאנשים הקרובים ליזמת הקמתו של ה"סינמטק" שמעתי כי הוצאות רבות כרוכות בהפעלתו במוזיאון והן מסתכמות בסך של 700 לירות לכל הצגה. באולם המוזיאון 180 מקומות ישיבה לעומת 280 בבית עובדי העירייה — עובדה המביאה לפער גדול בהכנסות, מה גם שהמעבר לאולם החדש לא הביא ל"סינמטק" את קהל חסידיו האולם מתמלא עד כדי שליש בלבד בכל הצגה.

מאחר שמדובר במפעל שהוא נכס קולנועי תרבותי יחיד במינו בתל-אביב והוא נהנה מפופולאריות רבה, במיוחד בקרב בני הנוער, לרבות בנג השכונות — אתכבד לשאול את כבודו:

א. האם מודע השר לחשש שה"סינמטק" עלול להיסגר?

ב. אם כן — אילו דרכים בדעתו לנקוט כדי למנוע סגירת ה"סינמטק" שנעשה למרכז לחובבי אמנות הקולנוע?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

א. לא ידוע לי על סגירת ה"סינמטק" אלא על העברתו מבית עובדי העירייה לאולם הקטן של המוזיאון.

ב. מערייית תל-אביב נמסר לנו כי יש תכנית להעביר את ה"סינמטק" מהאולם הקטן של המוזיאון לאולם מפעל הפיס שבו יש 330 מושבים.

2496. הנוהל במתן מילגות לסטודנטים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י' בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

בעתון "מעריב" מיום 20 בדצמבר 1974 התפרסמה כתבה ובה מסופר על שני סטודנטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים שהורחקו מהאוניברסיטה לשנה אחת על-פי ספקי-דין של הממונה על המשמעת באוניבר-

שראשיהן היו רוצים להביא דברם לפני אותם תלמידים ערב צאתם לגיוס ולהשתלבות בחיי החברה והציבור, אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. האם הפעולה האמורה נעשית בתיאום עם משרד החינוך והתרבות?

2. האם יתן משרד החינוך והתרבות את דעתו על הצורך לתת אפשרות דומה לראשי כל המפלגות להופיע לפני ציבור תלמידים זה?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:
לשאלה 1: לא.

לשאלה 2: הפגישות עם תלמידי השמיניות מתארגנות על-ידי הרשות המקומית.

בשנים הקודמות נפגשו תלמידי השמיניות בתל-אביב רק עם ראש הממשלה או עם שר החינוך. במסגרת בתי-הספר העל-יסודיים נפגשים תלמידי הכיתות הגבוהות עם נציגי מפלגות שונות.

2494. סירוב סטודנטים ערבים להשתתף בשמירה בהר-הצופים

חברת-הכנסת א. אולמרט שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י' בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

לאחרונה נודע כי סטודנטים ערבים הלומדים באוניברסיטה העברית בירושלים ומתגוררים במעונות הסטודנטים של האוניברסיטה בהר-הצופים מסרבים להשתתף בשמירה הנערכת על המעונות להגנה מפני פעולות מחבלים. דוברים מטעמם אף ציינו כי "אין להם נגד מי לשמור", ואילו אחרים אף לא טרחו לנמק את סירובם.

מספר הסטודנטים הערבים הגרים במעונות הסטודנטים בהר-הצופים מגיע ל-1,000 בקירוב והם נהנים מכל זכות המוענקת לסטודנטים אחרים.

לפיכך אבקש לדעת:

1. האם אכן מסרבים הסטודנטים הערבים לקיים שמירה במעונות שבהם הם מתגוררים?

2. אם כן — מה הסיבה המוצהרת לסירובם?

3. מה היא עמדת רשויות האוניברסיטה נוכח סירובם של הסטודנטים הערבים ליטול חלק בחובת השמירה המוטלת על כלל הסטודנטים?

4. אילו צעדים נוקט משרד החינוך והתרבות כדי לגרום לכך שכל הסטודנטים, יהודים כערבים, ימלאו את חובתם לשמירת הקמפוס שבו הם לומדים והמעונות שבהם הם מתגוררים?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

ראשית עלי להעיר כי מספר הסטודנטים הגרים בשכונת סטודנטים הוא 400 (ולא 1,000), מהם כ-250 בהר-הצופים.

לשאלה 1: תגובת הסטודנטים הערבים לעניין השמירה אינה אחידה. יש כאלה השומרים ואילו אחרים מתנגדים לשמירה.

לשאלה 2: מאחר שאין משתפים אותם בשמירה תמורת שכר אינם מוכנים לשמור ללא שכר. הסיבה לא-ייתופם בשמירה בשכר היא שמירה זו מתבצעת בנשק שרק יוצאי צה"ל רשאים לשאתו.

גוף ציבורי, מצד אחד, ולביקורת מבקר המדינה, מצד שני.

2498. פיקוח על ספרי-לימוד וספרי-עזר לתלמידים

חברת-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י' בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

קיבלתי מכתב מתלמיד בבית-ספר תיכון ובו הוא מספר כי לפני זמן-מה קנה ספר-עזר לדקדוק, "דק" דוק והבעה עברית" בהוצאת אלקלעי, ירושלים, שדרות אשכול 20/1, שנת 1973. בסוף הספר מצא מודעה בנוסח: "למד תנ"ך בביתך, קורס בכתב לתנ"ך, 42 שיעורים. שיעור לדוגמה יישלח לביתך ללא התחייבות. פנה בכתב לת.ד. 568, ירושלים". כאשר פנה התלמיד לכתובת זו, "במקום לקבל חומר עזר בתנ"ך" — כותב לי התלמיד — "קיבלתי את הברית החדשה וחומר מיסיונרי".

אודה לכבודו אם ישיב לי:

א. האם ידוע לכבודו על כך?

ב. האם קיים פיקוח על ספרי-לימוד וספרי-עזר ללימוד שבהם משתמשים תלמידים בבתי-הספר היסודיים והתיכוניים?

ג. מה בדעתו לפעול כדי שמקרים כאלו לא יישנו?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

א. המקרה אינו ידוע לנו. הספר לא אושר, לא כספר-לימוד ולא כספר-עזר לתלמידים, וכן לא ידועה לנו ההוצאה, ואין למשרדנו כל קשר אתה.

ב. קיים פיקוח קפדני. לקראת כל שנת לימודים חדשה מתפרסמת בחזור מטעם המנכ"ל רשימת ספרי-הלימוד וספרי-העזר המותרים לשימוש, ומנהלי בתי-הספר מוזהרים שלא לחרוג מהרשימה.

ג. איננו רואים מקום לפעולה, אלא אם התלמיד יוכיח שנתבקש על-ידי המנהל או המורה לקנות את הספר שלא אושר, כאמור לעיל.

2539. העלאת רמת ההשכלה של בנות

חברת-הכנסת א. הרליין שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"א בטבת תשל"ה (25 בדצמבר 1974):

ב-17 בדצמבר 1974 מסר שר הבטחון מעל במת הכנסת כי 24% מהבנות החייבות בגיוס הן מתחת לרמה שצה"ל יכול לקלוט.

אודה לכבודו אם יודעיני:

1. האם משרדו מודע לכך כי רבע מהבנות בארץ אינן כשירות מבחינת רמתן החינוכית לשירות בצה"ל?
2. האם רמה נמוכה זאת של בנות ישראל יש לה השלכות על עתיד העם והאומה?
3. מה בדעת משרד החינוך והתרבות לעשות בעניין זה?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

לכל השאלות: בעיית הפער בהישגים הלימודיים ידועה זה שנים. היא בוודאי מתבטאת על-פי הקריטריונים שמפעיל צה"ל. משרד החינוך עשה רבות

סיטה, בשל העלמת מידע ומסירת ידיעות כוזבות על הכנסת משפחותיהם כשהגישו בקשות לקבלת מילגת לימודים.

עוד מסופר באותה ידיעה כי הדבר נתגלה על-ידי משרד חקירות פרטי הפועל בשירות האוניברסיטה וכי האוניברסיטה מסתייעת במחשב הפולט דיווחים על מבקשי המילגות וההלוואות. כן מצויין באותה כתבה כי "ידועים מקרים של סטודנטים שניצלו את ההלוואה כדי לרמה טיולי קיץ לחוץ-לארץ, כדי להשקיע ברכיית שט דירה או כדי לרכוש מכונית".

מאחר שמדובר בקרן שמחציתה מתקציב הממשלה ומחציתה מכספי הבנקים השונים, אתכבד לשאול את כבודו:

א. האם הידיעה המסופרת באותה כתבה נכונה?
ב. ממתי היתה הנהלת אוניברסיטת ירושלים מודעת ל"הצהרות כוזבות" של סטודנטים בעת הגשת בקשות למילגות?
ג. מה היא הדרך שבה נוהגת אוניברסיטת ירושלים לבדוק ולמייין בקשותיהם של סטודנטים להלוואות ולמילגות מלבד השימוש במחשב?
ד. האם נעשה נסיון של שיתוף נציגי הסטודנטים בוועדות — אם קיימות כאלה — הקובעות מתן הלוואות ומילגות לסטודנטים?

ה. האם לדעת השר מיצתה אוניברסיטת ירושלים את כל הדרכים של קבלת מידע על מצבם הכלכלי האמיתי של סטודנטים מבקשי מילגות לפני שהופעל בשירותה משרד חקירות פרטי?

ו. האם קיים פיקוח ציבורי וממשלתי על כספי ההלוואות והמילגות המחולקים לסטודנטים בכל האוניברסיטאות? אם כן — מה הוא?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

א. הידיעה בעניין הרחקת שני סטודנטים על-פי פסק-דין — נכונה. החלק האחר המצוטט מן הכתבה — "ידועים מקרים של סטודנטים שניצלו הלוואה לממן טיולי קיץ" וכו' — לא נמסר על-ידי האוניברסיטה ולא ידוע לאיזו אוניברסיטה הוא מתייחס.

ב. האוניברסיטה נוהגת לבדוק הצהרות סטודנטים כדי לוודא אמיתותן. מאז ומתמיד ננקטו אמצעים משמעותיים בכל מקרה חריג שנתגלה.

ג. בדיקתן ומיונן של בקשות הסטודנטים למילגות נעשית על-ידי צוות אנשים הבודק ומאמתת את הנתונים והמסמכים האקדמיים והכלכליים שמגיש מבקש המילגה. לאחר טיפול זה נכנס החומר למחשב.

ד. נציגי סטודנטים משתתפים בוועדת הסיוע המ-טפלת בנושא.

ה. כאמור לעיל, נבדק מצבו הכלכלי של סטודנט-המגיש בקשה על-ידי צוות. משרד החקירות משמש לבדיקה נוספת של מדגם מכלל מגישי הבקשות.

ו. סכומים ניכרים מוענקים לסטודנטים בהלוואות באמצעות קרן ההלוואות המרכזית הנוכרת בכתבה. קרן זו מטפלת בתלמידי כל האוניברסיטאות והיא בחסות משרדנו. פעולות האוניברסיטה בתחום ההלוואות כפוף לפיקוח מבקר האוניברסיטה וחבר הנאמנים שהוא

4. האם טעונים בתי-הספר הללו שיפור יסודי?
אם כן — מה בדעת משרד החינוך והתרבות לעשות
בכיוון זה?

5. האם כבוד השר מכיר בצורך להגדיל את מספר
בתי-הספר הללו?

אם כן — מה ככוונתו לעשות לתיקון המצב?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין :

לשאלה 1 : 4 בתי-ספר מקצועיים, 2 חקלאיים ו-5
מקיפים בעלי נתיב טכנולוגי.

לשאלה 2 : אופנה, תפירה ופקידות — לבנות ; ח'
רושת עץ, מכניקה ומכונאות רכב — לבנים.

לשאלה 3 : 2,587 תלמידים ו-233 מורים.

לשאלה 4. כן. אנו מוסיפים בהתמדה ובמידת האפ'
שרויות התקציביות חזרי לימוד, סדנאות, ציוד מקצועי
וריהוט לשיפור רמתם של בתי-הספר.

לשאלה 5 : כן. משרדנו הכין תכניות להרחבת בתי-
הספר המקצועיים ולהנהגת מסלולים מקצועיים בבתי-
ספר תיכוניים קיימים. השנה נפתחו מסלולים חדשים בשני
בתי-ספר קיימים — בתל-שקף ובשפרעם.

ג. הצעות לסדר-היום

1. מצוקתם של יהודי סוריה לאור דיווח אחרון מפי עתונאי מדניה

גוד וברווזה מיגיע כפיהם לנתמכי סעד של הקהילה.
וגם את המעט הוה שהם מקבלים, הם חייבים, מתוך פחד
ואיומים, לתת למחבלים המתרוצצים בקירבם בגיטו וגור'
בים "תרומות" בשביל הבאים לערוך טבח בילדים ובנשים
בישראל. אך מאחר שתייר זה לא הגיע אלינו ישירות, יש
בידי עדות טריה עוד יותר הנותנת ביטוי מוצע למצור'
קתם של היהודים בסוריה בימים האלה. עדות זו היא
מפי העתונאי הדני אולה רוסל, מעתון "פוליטיקון", שבי-
קר זה עתה בדמשק והביא עמו עדויות חיות ותמונות
אימים על גורלו של קומץ יהודים מעונה ונרדף זה.

העתונאי הדני מציין כי התנאים שבהם חיים היום
יהודי סוריה גרועים מאי פעם, ואילו שמע העולם את
זעקתם של היהודים בגיטו הסורי היה מזדעזע. זו קהי-
לה המזכירה, הוא מציין, את גרמניה של סוף שנות הש-
לושים.

גם הכותרת שנתן העתונאי הדני אולה רוסל לכתבתו
בעלת משמעות רבה, והיא משקפת נכונה את המצב אשר
נתונה בו יהדות זו כיום. כך הוא מגדיר את זאת : "הי-
הודים בסוריה מסוגרים ברחוב ללא שם" : רחוב שאין
הסורים רוצים להכיר בו ; רחוב שאין הם רוצים שה-
עולם יידע עליו. גם רדיפתו של העתונאי הדני, ששם לו
למטרה לחקור את מצבם של היהודים בסוריה, יכולה לש-
מש עדות למצבה החמור ללא נשוא של קהילה זו כיום.
העתונאי מספר שהגיע לדמשק עם אשרת תייר כדי לא
לעורר את חשדם של השלטונות. הוא ניסה מבלי לשאול
איש להתקדם לעבר מטרהו, אולם לאחר ששוטט יום
שלם נכנע מתוך הכרה שאם רצונו להצליח במשימתו,
היה עליו לשאול ולוודא היכן מקום הגיטו. אך כאן הת-
עוררו בעיות חדשות. כל מי ששאל, עשה עצמו שאין הוא
מבין אותו : יהודי ? — מה זה ? כאילו לא שמע מלה זו

בעבר לצימצום הפער, ואני מקווה שיעמדו לרשותו
משאבים גדולים פי כמה בעתיד כדי להתמודד עם בעיה
זו. בינתיים אפשר רק להיאנח.

2563. פיתוח רשת בתי-הספר המקצועיים הערביים

הכרה-הכנסת ת. זיאד שאל את שר החינוך והתרבות ביום
ט"ז בטבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974) :

בעתון "דבר" מיום 18 בדצמבר 1974 פורסם על גפי-
שתו של ראש הממשלה, שהתקיימה ביום 17 בדצמבר
1974, עם 12 ראשי מועצות מקומיות ערביות המייצגים
49 רשויות מקומיות ערביות בארץ. באותה ידיעה נאמר
שראשי המועצות העלו לפני ראש הממשלה את בעיותיהם
ובכללן בעיית שיפור רשתות בתי-הספר המקצועיים.

רצוני לשאול אם כבודו :

1. מה הוא מספר בתי-הספר המקצועיים הערביים
בישראל ?
2. מה הם המקצועות הנלמדים בהם ?
3. מה הוא מספר התלמידים הלומדים בהם ומה הוא
מספר המורים המלמדים בהם ?

הי"ר ש. ז. אברמוב :

הכנסת תעבור לדון עכשיו בהצעות לסדר-היום. התי-
צעה הראשונה — של חברת-הכנסת גוזהת קצב : "מצוקתם
של יהודי סוריה, לאור דיווח אחרון מפי עתונאי
מדניה".

גוזהת קצב (המערך) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, השבוע הכריזו גור-
מים ממלכתיים וציבוריים, וביניהם המועצה הציבורית
למען יהודי ערב והתאחדות הסטודנטים הארצית, על שבוע
הזדהות עם מצוקתם של היהודים בסוריה. וראויים הם
לברכה ולעידוד על שנטלו את היזמה החשובה הזאת כדי
להתריע על הסכנה המאיימת על היהודים החיים היום
באווירת גורגום בגיטו האפל בסוריה, מעונים, נרדפים
ומשפלים, וכדי להביא עלי-ידי כך למסע התעוררות,
הזדהות וסולידאריות בארץ ובחוץ-לארץ עם יהדות סובלת
ומעונה זו. וראויים אחיותינו ואחינו בסוריה שכנסת יש-
ראל תזדהה בשבוע זה עם מצוקתם — מצוקתה של שאר'
רית פליטה זו הנתונה לסכנת השמדה פיזית בארץ הי-
דועה ברמיסתה את ערכם של חיי אדם. שארית פליטה
זו, החיה היום כבת-ערובה נפחדת ומחוסרת אונים, מצפה
לגאולה. ואנו חייבים להזדהות אתה בסבלה, להתריע על
הסכנה שהיא שרויה בה, להיאבק למען גאולתה והצלתה
מסכנת השמדה, מציפורניהם של חמומי מוח קנאים הצמ-
אים לדם והשמחים להצח, כדי לתת תשובה ומענה לגא-
ותם שנדרסה בעקבות נצחונותינו.

ואמנם אתמול שמעתי עדות-ימפי תייר, שביקר לא-
חרונה יהדות זו וסיפר על העינויים שהם סובלים. הוא
סיפר שתוצאה מעינויים ומהלקאות מרותקים יהודים למי-
טותיהם זה יותר משנה. ילדים אינם הולכים לבית-הספר.
היהודים נהפכו בהכרח מאנשים שמקימים את עצמם בכ-

בעיני כל בר-דעת זו יכולה להיות בדיחה לא רצינית; שהרי תמונתו של האיש המוצג כיהודי בידיעה שהביא הכתב ב"ניו-יורק טיימס", מעוררת סימני שאלה נוראים וצריכה להכות את כולנו בתדהמה. הדבר דומה למעשי השפטים שעושים השלטונות הסורים ביהודים וטופלים אותם על היהודים עצמם, כפי שעשו לאחר רצח ארבע הבנות היהודיות, כאשר טענו שהיהודים רצחו אותן. איזה בר-דעת יכול להאמין בכך?

התיאור שהבאתי לפניכם, חברי הכנסת, הוא צילום אמיתי של חיי היהודים בסוריה; גם התייר סיפר אתמול אותם דברים על חיי היהודים בסוריה, והיו חיוני נורא של סבלותיהם של יהודי סוריה שגור עליהם הגורל המר לחיות עם קנאים כאלה.

כנסת נכבדה, נדמה כי בחודשים האחרונים חיינו בהרגשה כי הוטב לאחינו בסוריה. אך פעמנו האזעקה לא אחרו לבוא, והם צריכים לעורר אותנו מחדש, להטריד את מנוחתנו, ולדרבן אותנו — עם כל המודעות שלנו לעדינות הבעיה — לפעול ביתר שאת להצלת אחינו בסוריה.

לא אחת נאמר לנו שכל נסיון לעורר דעת-קהל למצבם של היהודים בארצות ערב איננו לטובתם. אך מה הועילה לנו הפעולה השקטה שעשינו, כאשר הועלו לגרדום בעיראק לפני שש שבועות תשעת הרוגי-המלכות? האם פעולה זו דחתה את רוע הגזירה? מה מועיל לנו השקט שאנו גוזרים על עצמנו, כאשר אנו יודעים שתשעה-עשר יהודים נכלאו בעיראק לפני יותר משנה ומאז נעלמו עקבותיהם? האם היעלמות עקבותיהם אין פירושה שהם הלכו ללא שוב, נרצחו בבתי-הכלא? מה הועילו לנו אי-פוא הפעולה השקטה והזהירות שנקטנו?

נישאר מודעים לעדינות הבעיה, אך עם זאת נרים קולנו, נזעיק את מנהיגי העולם, נביט בעיניהם, נדבר על לבם, נפנה אל מצפונם, נבקש את אונם הקשובה, נתבע מהם לשמש פה לאילומה אלה, ונחזיר בתודעתם גודל סכנת השואה שבה נתונה יהדות סוריה ובה נתונה היהדות בארצות מצוקה אחת.

אולי מוקדם להגיב על הידיעות ששמענו היום, שרוי סיה ביטלה הסכם הסחר עם ארצות-הברית בגלל נושא ההגירה של יהודי רוסיה. מי יודע לאיזו מצוקה עלולים להיקלע יהודי רוסיה.

בביקורי לפני חודשים מספר בארצות-הברית פעלתי, בין היתר, לגיוס דעת-קהל סביב טראגדיה אנושית זו. ויש לי סיפוק שיכולתי לעניין אחד הסנאטורים בעלי ההשפעה בארצות-הברית בנושא זה. סנאטור זה הביע נכונות לטפל בנושא. הדיווחים שאני מקבלת ישירות ממנו ומגורמים אחרים מראים שאכן חלה תפנית לחיוב בפעילות הציבורית בתחום זה בארצות-הברית. סנאטור זה הוא ויליאם ביל ברוק, המכהן כיושב-ראש ועדת הסנאט במפלגה הרפובליקנית, והיה אחד המועמדים למשרת סגן נשיא ארצות-הברית. סנאטור ברוק הספיק להיפגש ולשוחח בנושא זה עם שורה ארוכה של סנאטורים וחברי בית-הנבחרים. הוא הכין סדר-יום לפעילות הקונגרס החדש; יש לו תומכים במאבק זה משתי המפלגות ובשני בתי הקונגרס, בסנאט ובבית-הנבחרים. הוא הפיץ בקונגרס חומרי-רקע המתאר את חומרת הבעיה. הוא ביקש, בשביל חברי הסנאט, משרה-החזן ד"ר קיסינג'ר תמצית שיחותיו בנושא זה עם נשיא סוריה חאפז אל-אסאד.

מעודו. גם אצל נהגי המוניות לא קצר הצלחה. עד שנוסף למישהו בשטר של חמישה דולארים, ואז הודה נהג זה שאכן שמע על מקום כזה. אך הוא נמנע מלהסיע אותו עד לשם; "אקח אותך לכיוון" אמר הנהג, "ואחר כך עליך להמשיך בעצמך, כי אינני רוצה עניינים עם המשטרה". אינני רוצה לספר על כל גילגוליו ותלאותיו של העתור נאי עד שהגיע למחוז חפצו.

ככניסה לרחוב היהודי הצר והמוזנח ישבו ליד שולחן חן שלושה אנשי בולשת לבושים בגדים אזרחיים. מדי פעם הנידו את ראשם לעבר אנשים מוכרים ואיפשרו להם לעבור את המחסום. כשהתקרבת, מספר העתונאי, אמר לי אחד מהם "אני מצטער, אין פה מה לראות. אין כאן אטריס או חפצי עתיקות שכדאי לקנותם". לאחר ויכוח נוקב נכנס אל הרחוב בלויית אחד מאנשי הבולשת בתנאי שלא ידבר עם איש ולא יצלם. העתונאי מספר: "הרחוב צר, מלוכלך, הבתים נוטים ליפול ורק אנשים מועטים נראו בו. המועטים שפגשתי נראו מבוהלים בראותם אותי יחד עם איש הבולשת. הם הפנו לי במהרה את הגב או הסתלקו לקרן הרחוב. הילדים הביטו בי בעיניהם השחורות הנפחדות ולא העזו לומר מלה. יכולתי לחוש" — מוסיף העתונאי — "כי מאחורי חלונות אחדים צופות עלינו עיני התושבים".

מדיווחו של העתונאי ניתן ללמוד כי יהודי סוריה משוללים כיום כל שירותים אזרחיים אלמנטאריים. אסור להם לנוע יותר מארבעה קילומטרים ממקום מגוריהם בלי רשות מיוחדת מטעם המשטרה. אסור להם לעבוד במשרדי הממשלה או בסקטור המשקי המולאם על-ידי המדינה. יהודי סוריה אינם יכולים להשיג תלפון או רשיון נהיגה. מכתבים מיהודים או אל יהודים עוברים צנזורה חמורה. ולפי הידוע לי, אין מכתבים מגיעים כלל אליהם. גם הטלפונים מנותקים. מכתבים רשומים, שנשלחו לא רק על-ידי יהודים מארצות-הברית, חוזרים עם ציון "לא ידוע". רק שלושה בתי-ספר יהודיים נותרו בסוריה ואלה מנהלים על-ידי מוסלמים. בתי-הכנסת המועטים שנותרו נחשבים על-ידי השלטונות כמקומות של תעיה רוחנית אפשיה ועל כן מפקחת המשטרה על התפילות.

בקמישלי, עיירה קטנה בקירבת הגבול התורכי, מסור מנים בתי היהודים בסמל מיוחד, והערים מוזהרים רשמי מית לבל יקנו בחנויות של היהודים. לעתונאי הדני נלווה לאחר ימים מספר עמית עותנאי הולנדי שהתעניין במצבם של היהודים בסוריה. ואמנם מספר העתונאי: "חשבתי שאני מכיר כבר את המקום, אך בכל זאת טעיתי עמיתי נכנס לחנות ושאל את בעליה לדרך. הופתעתי שהאיש היה אדיב מאוד, יצא מהחנות וקרא מונית, והסביב. החרשמנו, כמוכן, שהסביר לו את הדרך. אך לאחר זמן קצר מצאנו את עצמנו לפני תחנת משטרה. הכניסו אותנו למשטרה והמפקד קרא בנוכחותנו לחמישה-עשר שוטרים שיראו כיצד הוא גותן לעתונאים החצופים 'מק' לחת'. שהינו ביניהם כשעה עד שקיפל המפקד מגף אחד על השני והצביע על הדלת כסימן שמוותר לנו ללכת". זה אות לגירוש ולזילול.

רבותי חברי הכנסת, אלו הן עדויות אחרונות על מצבם המזועזע של יהודי סוריה. אינני יודעת, אם כן, מאין הביא סופרו של ה"ניו-יורק טיימס" במדקש את הידיעות האופטימיות המתמיהות כי מצבם של היהודים טוב וכי הם מוכרים, ובגלוי, תרמילי סגוים של תותחים ישראליים כמוכרת.

גים 4,500 נפש. ישראל ערבים זה לזה. היהודים הוכיחו זאת עוד בימי עליית-ההם הראשונה בדמשק ב"1840; שהרי השנאה הסורית ליהודים היא מושרשת ועתיקת ימי מין. והיא הולכת וגוברת לאחר נצחונותינו בכל מלחמה ומלחמה. ישראל, הערבה לגאולתו של עם ישראל המפורז על פני ארבע כנפות תבל, לא תיתן לסורים הקנאים, הצ" מאים לדמו של היהודי, להמיתם מוות איטי, תוך הש" פלות ועינויים ולקבור אותם חיים.

בעיית יהודי סוריה איננה בעיה סורית פנימית, כפי שאמר לי שר-החוץ הצרפתי סובאניארג כאשר נפגשתי אהו בעניין זה בעת ביקורו בישראל. ראייה כזאת יש בה התחמקות מטראגדיה אנושית. דם יהודי לא יהיה הפקר, גם אם יש בעולם מי שרוצים להתעלם מהבעיה ובלבד שלא ייפסק זרם הנפט לארצותיהם. העולם כולו חייב לטפל בטראגדיה אנושית זו. וישראל לא תשקוט ולא תנחז עד שלא ייצא לחוף מבטחים אחרון היהודים הנמצאים באר-צות המצוקה, וביניהם יהודי סוריה, שאנו מצפים בכליין עיניים ליציאתם מן הכלא בגיטו האפל; הגיטו שחזה ברצח נתעב ומוזעזע; הגיטו שבו סובלים היהודים מעינו-יים והשפלות, מדיכוי וזרדיפות, והם חיים בתקווה וב-ציפייה שאכן הישועה בוא תבוא. וממי תבוא להם הי-שועה, אם לא מישראל, שטעם תקומתה הוא גם במתן טעם לחייהם של היהודים באשר הם שם, שיחיו בכבוד, בגאווה ובזקיפות קומה?

הוא מתכוון לערוך בסנאט "הירינג" — חקירות ושמיעת עדויות — על מצוקתם של יהודי סוריה. הוא יום פג"י שות עם אירגוני סטודנטים, בני נוער ואירגוני נשים כדי להביא לפנייהם את חומרת הבעיה. פעולותיו של סנאטור ברוק מתואמות עם אישים ואירגונים יהודיים בארצות-הברית. יחד עם הרב דואק מגניוירוק העלה נושא איחוד המשפחות של יהודים מסוריה עם קרוביהם בארצות-הבר-ית. וקיים קשר הדוק עם גגריר ארצות-הברית בסוריה בעניין זה. במסגרת פעילותו נדונה גם בעיית הקשר עם יהודי סוריה, שהיום לא ניתן להתקשר עמם בטלפון או דרך מכתבים.

הפעולה החשובה והברוכה האחרונה של סנאטור ברוק היא התנאת הסיוע האמריקני הכלכלי לסוריה ביציאתם של היהודים מסוריה לכל מקום שיחפצו לצאת. צעדים ראשונים בתחום זה נעשו, אך כרגע יאה להם הש-תיקה.

על כל אלה ראוי סנאטור ברוק להוקרה, לברכה ולעי-דוד גם מעל במה נכבדה זו. ובהיותו אישיות מקובלת, שקולה ורבת-השפעה בקרב חוגים שונים, בטוחה אני שהוא יממש את הבטחותיו וימשיך בפעילותו, פעילות שתהווה גורם נוסף וחשוב למען גאולתם של יהודים מסו-רים ומושפלים אלה, אשר עומדים כיום בפני איומי הש-מדה.

אנו כאן, בישראל, הקשורים בברית אחים עם היהוד-ים בסוריה, חבים חוב מוסרי לקומץ יהודים אלה המו-

2. חידוש המערכה למען הצלת היהודים בסוריה

מגיפים התושבים את התריסים ואת הדלתות מחשש להת-גכלויות פתע; כמו כן חוששים היהודים כי כל זר הוא סוכן חשאי הבא לסככם. התייר הוסיף כי היה צורך בזמן רב עד שהצליח לעורר את אמונם של יהודים מספר ולש-מוע מהם תיאור מפורט על הסבל הרב, הרדיפות וההשפלה שהיא מנת-חלקם יום יום, שעה שעה, כאשר אשמתם האחת והיחידה היא יהדותם.

רבותי, חברי הכנסת, האם יכולים אנו לתאר לעצמנו את הרגשתם ומנת סבלם של אחינו, כאשר בחצר אחת גרים יחד עמם מחבלים, חבריהם של המרצחים צמאי דם יהודי, כאלה שהופיעו בקריית-שמונה, במעלות, בקי-בוץ שמיר ובלבית-שאן, המנצלים כל הזדמנות כדי לפגוע ביהודים, אנשים, נשים וטף?

אדוני היושב-ראש, על רקע מצוקת היהודים בסוריה וגל הרדיפות ניתן להבין את היאוש של הצעירים היהודים במדינה זו, שאינם מוכנים להשלים עם חיי גיוון וגסיסה איטית. משום כך אין פלא שהם מחפשים כל דרך כדי לצאת לחופש, גם אם זה כרוך בסכנה גדולה, ומעדיפים להסתכן ולסכן את חייהם על חיי המחנק, הסבל וההש-פלה בגיטו.

לית מאן דפליג שיהודי סוריה לעולם לא ישכחו את צור מחצבתם וביחייהם יום יום ובמעשיהם הם מוסיפים לרשום דף מפואר בתולדות העם היהודי בשאתם את יהדותם ואמונתם בגבורה עילאית הראויה לציון.

ידוע לי שמספר גדול של בתי-כנסת נסגרו על-ידי השלטונות והפכו למחנות אימונים למחבלים; ולאחרונה נודע שבם בית-הספר היהודי "אליאנס" הוחרם על-ידי ה-שלטונות ונהפך למחנה אימונים של מפקדת הפתח. אף-

היו"ר ש. ז. אברמוב:

נעבור להצעה של חבר-הכנסת ידיד באותו נושא: חידוש המערכה למען הצלת היהודים בסוריה. רשות הדי-בור לחבר-הכנסת ידיד.

מנחם יוד (הליכוד):

אני בא היום להעלות על סדר-יומה של הכנסת בעיית הצלתם של יהודי סוריה והצורך לחדש את המערכה הצי-בורית בארץ-ישראל ובעולם כדי להביא בהקדם האפשרי למצב שבו יוכלו לצאת לחוף מבטחים.

מחובתה של מדינת ישראל לדאוג לשלומם ולבטחונם של כל יהודי באשר הוא שם, ובמיוחד בארצות מצוקה ובכלל זה יהודי סוריה.

אדוני היושב-ראש, יהדות סוריה רשמה בתולדות העם היהודי בשנות גלותו דף מפואר מלא הוד, במשך דורות בארצות-הברית וזו רבנים גדולי תורה ובעלי שם עולמי אשר תרמו תרומה גדולה להאדרת האמונה היהודית. מיהדות מפוארת זו נותרה כיום שארית פליטה של 5,000 נפש, המוחזקים על-ידי שלטונות סוריה כבני-ערובה, וחירויותיהם וכזכותיהם כאזרחים נשללו מהם מכל וכל. הם מושפלים ונשקפת סכנה מתמדת לחייהם. מן הדין שנעשה כל אשר לאל ידנו כדי להושיעם, כדי לאפשר להם לצאת מהגיהנום שהם נתונים בו. חובתנו לעשות זאת שעה אחת קודם.

אדוני היושב-ראש, תייר שביקר לאחרונה בקהילה הי-הודית בדמשק מספר, כי נתקל באווירה של מצור וחש-דנות מפני זרים. מאז הרצח המתועב של ארבע צעירות ושני צעירים יהודים ירדה אווירה קודרת על שארית הפליטה בדמשק, התייר יודע לספר כי בגיטו היהודי

קטה. יש לזעוק ועקה מרה קבל עם ועולם למען הצלת יהודי סוריה. והואיל וזו שאלה אנושית מוסרית ממדרגה ראשונה, אין בשום פנים ואופן לעבור עליה לסדר-היום, ומחובת הממשלה והכנסת לדון ולהחליט על פעולות ממי שיות כדי להניע גורמים בין-לאומיים בעולם הנאור להתגייס למפעל הומאני זה. וכאן מן הראוי לציין את הפעולה החשובה של הוועד הציבורי הבין-לאומי ברא-שותו של מר אלן פואר, יושב-ראש הסנאט הצרפתי, שע-שה ועושה פעולה חשובה למען הצלת היהודים בארצות ערב. נודמן לי בחודש יולי שנת 1974 להשתתף בכנס של הוועד הבין-לאומי בפאריס, בהשתתפות נציגים של 31 מדינות הנמנים עם חסידי אומות העולם, שדן בבניית הצלתם של יהודי סוריה והחליט פה-אחד לחבוע ולפעול למען הצלתם. כמו כן ברצוני לציין את הפעולה החשובה של המועצה הציבורית למען יהודי ערב בראשותו של שופט בית-משפט העליון, חיים כהן, ואת הפעולה המבורכת של התאחדות הסטודנטים בישראל וכל הגורמים הציבוריים שלקחו חלק פעיל באירגון שבוע ההודות עם יהודי סוריה וחדוש המערכה להצלתם. אני תפילה שהפ-עילות הענפה תישא פרי ותביא לתוצאות ממשיות בהקדם.

השערי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעל במה רמה זו ברצוני להשמיע היום שלוש קריאות: קריאה ראשונה, באוני הכנסת והממשלה — יש להמשיך את המערכה הציבורית למען הצלת יהודי סוריה להפעיל ממשלות ואיר-גונים בין-לאומיים למען המטרה הקדושה של הצלת אחים נרדפים, מעונים והבאתם לחוף מבטחים; קריאה שנייה, באוני העולם החפשי — להתגייס לפעולה בין-לאומית כדי להבטיח למיעוט היהודי בסוריה חיי חירות ומתן אפ-שרות לאלה החפצים בכך, במסגרת איחוד משפחות, לצאת את סוריה; קריאה שלישית, באוני שלטונות סוריה — שלח את עמי, פיתחו את העשרים הנעולים ואפשרו ליהודים לצאת למחוז חפצם. עליכם לדעת שהעם היהודי זוכר ואינו שוכח את אשר עוללתם לאנשים חפים מפשע והת-עללתם במחוסרי מגן בשיטות בארבראיות, ששום בן-תרבות אינו מסוגל להבין. נזכור-נא כולנו את דברי הנביא עמוס: "כה אמר ה' : על שלושה פשעי דמשק ועל אר-בעה על אשיבנו".

וקריאה מיוחדת אשמיע באוני אחי היהודים, שארית הפליטה, המוחזקים כבני-ערובה ומושפלים עד עפר באד-מת סוריה. חיוק ואימצו, אחים יקרים. לא שכחנו אתכם ולא נשכח, לא בשקוט ולא ננוח עד שאחרון היהודים יעזוב את אדמת סוריה ויגיע בשלום לחוף מבטחים. אנו גאים בעמידתכם האיתנה ובאמונתכם היהודית. אנו את-כם.

ולבסוף, אני סבור, אדוני היושב-ראש, כי בתוקף הנ-סיבות שבהן חיים יהודי סוריה ניטיב לעשות אם העם היהודי בארץ ובתפוצות הגולה ישמיע את קולו ברמה תוך ליכוד הכוחות ואחדות הלבבות למען הצלת אחים ונקיים את הכלל החשוב: "כל ישראל ערבים זה לזה".

היו"ר ש. ז. אברמוב :

רשות הדיבור לשר ההסברה, לתשובה.

שר-ההסברה א. יריב :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, המאמר שצוטט באונינו היום על-ידי חברת-הכנסת קצב הוא תזכורת בעתה לנו ולקהיליית העמים כולה. הנה בשנת 1975,

על-פייכן ולמרות הכל הם מצליחים לשמור על המסורת והדת. מחוסר ברירה הם מתכנסים לתפילה בבתים פר-טיים כדי להתייחד עם בוראם ולשמור אמונים למורשת אבות, גם כאשר זה כרוך בסכנת נפשות.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חאפו אל אסאד טען באוני מזכיר המדינה ד"ר קסינג'ר, כי מעמדם וע-תידם של יהודי סוריה הם מענייניה הפנימיים של סוריה ואין לשום צד אחר זכות להתערב. אסאד הוסיף ואמר כי בדרך כלל מצב היהודים הוא טוב והם נהנים מזכו-יות מלאות.

ממשלת סוריה, החתומה על אמנת זכויות האדם, מת-נכלת לזכויות המיעוט היהודי. מחובתנו להוקיע את מע-שי הסורים קבל עם ועולם, את מעשיהם הבארבריים החורגים מעניינים שאפשר לקרוא להם "פנימיים".

במצח נחושה מכריזים שלטונות סוריה שמצבם של היהודים טוב, והם נהנים, כביכול, מזכויות מלאות כיתר אזרחי המדינה. יש להסביר לעולם כולו, אדוני שר הה-ברה, איך וכיצד סוריה רומסת ברגל גאוה את אמנת זכויות האדם שהיא חתומה עליה, כאשר היהודים נושלו מנכסיהם, בעלי-בתים הפכו לדיירים בשכירות, כאשר סג-רו את בתי-הספר וקיים איסור מוחלט לסחור עם היהודים, כך שמדיניות זו הפכה 5,000 יהודים, שארית הפליטה ששרדו בקאמישלי, בחלב ובדמשק, לציבור גר-דף, מדוכא ומעונה.

מעל במה זו אבקש לשאול: מדוע נופלים היהודים לר-עה, מדוע נעולים השערים, מדוע נאסר על היהודים לע-זוב את גבולות סוריה, מדוע מוגבלים היהודים בתוך סוריה, מדוע אסור להם להתרחק יותר מ-3 ק"מ מתחום הגיטו, מדוע מחייבים את היהודים לשאת תעודת זהות עם ציון מיוחד בצבע אדום "מוסאוו" — כלומר, יהודי בן דת משה? אפשר להוסיף ולשאול הרבה שאלות. מכל מקום, מצב יהודי סוריה חמור מאוד ויש להשמיע קול ועקה להצלתם.

רבותי, חברי הכנסת, כידוע הסכם ההפרדה עם סו-ריה, למרבה הצער והכאב, לא כלל בין היתר סעיף בקשר לגורלה ועתידה של שארית הפליטה היהודית בסוריה. יתירה מזו, אנו יודעים כי לגבי עתידם של יהודי סוריה לא הובטח דבר על-ידי שלטונות סוריה. אולם בהודעת הממשלה על ביקור נשיא ארצות-הברית בישראל מיום 19 ביוני 1974 אמר מר יצחק רבין, ראש-הממשלה: "אין זה אלא טבעי כי בשיחות עם נשיא ארצות-הברית העלינו את נושא שיחרורם של בני הקהילה היהודית בסוריה וכן סילוק המכשולים מעל דרכם של יהודי ברית-המועצות הרוצים לעלות לישראל". בינתיים חלפו 211 ימים תמי-מים מאז השמיע ראש הממשלה את דבריו בכנסת — 211 ימים של סבל על-אנושי. בפגישה שהתקיימה השבוע בין נשיאות התאחדות הסטודנטים בישראל לבין ראש הממ-שלה תבעו ממנו לנטוש את הדיפלומאטיה השקטה ולצאת בפעולה גלויה למען הצלת יהדות סוריה.

אני בא להזהיר את עצמנו מפני שיטת הדיפלומאטיה השקטה. לדעתני שיטה זו פשטה את הרגל. שיטת הדיפ-לומאטיה השקטה הביאה להשמדתם של ששת המיליונים באירופה הנאצית מבלי שהעולם ינקוף אצבע או יזדעזע. אנו חייבים להזהיר את העולם מראש ולגנות את אויבי ישראל הרוצים בהשמדתנו. אנו דוחים על הסף כל עצה ידידותית, כביכול, שיש לנהוג בשיטת הדיפלומאטיה הש-

כשלושים שנה לאחר סיום מלחמת העולם השנייה, חיים בסוריה 4,500 יהודים בתנאים בלתי-אנושיים, בגיטו מר-כה עוני, במצב של פחד ואפליה — בסוריה, מדינה חברה באירגון האומות המאוחדות.

מלבד איסור מוחלט על יציאה מהמדינה מוטלת על אחינו בסוריה שורה ארוכה של גזירות והשפלות שחלק מהן הגיעו גם לידיעת אמצעי התקשורת העולמיים, למרות האיסור ההל על עתונאים זרים להיפגש ולשוחח בחפ-שיות עם יהודי הגיטו. בנוסף על התיאור ששמענו היום רצוני להזכיר את הדברים שכתב השבועון האמריקני "ניו-יוק" בגיליונו מ'17 ביוני 1974. אני מצטט מתוך הכתבה:

"סוריה היא ללא ספק המקום הגרוע ביותר למגוריו של יהודי. שרידיה של הקהילה הגדולה שהיתה בעבר בארץ זו הם לעתים קרובות קרבנות של הצקה רשמית ואפליה. כיהודים אין הם רשאים לנוע מעבר לתחום של 2.5 מיליון מבייתם ללא רישיון מיוחד. חוקי ירושה מיוחדים מאפשרים למדינה להחרים רכוש הנפטרים. אין הם רשאים להחזיק במשרות ממשלתיות, לעבוד בבנקים, להית בעליו של מכשיר טלפון, לרכוש טלוויזיה או מכר-נית. האוניברסיטאות סגורות בפניהם, ומעל לכול הפחד מפני טרור ואלימות הם מגת-חלקם יום-יום ושעה שעה."

ארשה לעצמי להוסיף כי, כידוע, נושא כל יהודי תועדת זהות מיוחדת שבה מוטבעת בדיו המלה "מוסאווי" — בן דת משה.

הדילדול הפיסי והרוחני של קהילות דמשק, חאלב וקאמישלי יוצר מצב קשה במיוחד בשביל הדור הצעיר, הגדל בתוך מסגרת חיים חסרת תוחלת. הנישואין מצטמרים צמים בהכרח בתוך המשפחות הקיימות, ורבות הנערות שאינן מצליחות כלל להינשא ולהקים משפחה. אין פלא אפוא שמספר צעירים וצעירות יהודים יעדיפו לסכן חייהם בבריחה נועזת מכלאם על-פני השלמה עם חיי הניווין וההשפלה שעלו בגורלם.

רבתי חברי הכנסת, פעמים מספר הוזכרו מעל במה זו ארבע הנערות ושני הנערים שנרצחו באכזריות גדולה ליד הגבול הסורי-לבנוני לפני כעשרה חודשים. ללא רח-מים נטבחו שישה בני-נוער סורי-אוגים וחפים מפשע, אשר ראו את החירות המיוחלת מנגד ואליה לא הגיעו. מעשה אכזרי זה הכה בתדהמה חוגים רחבים במיוחד בדעת-הקהל העולמית. העובדה ששני יהודים, ביניהם קרוב משפחה של אחת הנרצחות, הועמדו למשפט כשור-תפים לפשע, עוד הוסיפה לזעם הגואה. ברחבי תבל התפתחה מערכה דיפלומטית וציבורית בקנה-מידה רחב. אומץ-הלב המדהים שהפגינו יהודי דמשק, אשר עזבו את מלאכתם ויצאו לרחובות בהפגנה סוערת, הדיבק והד-ליק רבבות מפגינים בעריה הגדולות של אירופה ואר-צות-הברית. מוסדות, אירגונים ואישים שלחו מברקי מז-אה והודעות לדמשק, לאו"ם ולממשלותיהם בדרישה לפעול מיידית להקלת מצוקתם של יהודי סוריה ולזי-כויים המיידים של שני היהודים ששלטונות סוריה טפלו עליהם עלילת-דם. מחסום השתיקה נפרץ.

רבתי חברי הכנסת, פעמים מספר הוזכרו מעל במה זו ארבע הנערות ושני הנערים שנרצחו באכזריות גדולה ליד הגבול הסורי-לבנוני לפני כעשרה חודשים. ללא רח-מים נטבחו שישה בני-נוער סורי-אוגים וחפים מפשע, אשר ראו את החירות המיוחלת מנגד ואליה לא הגיעו. מעשה אכזרי זה הכה בתדהמה חוגים רחבים במיוחד בדעת-הקהל העולמית. העובדה ששני יהודים, ביניהם קרוב משפחה של אחת הנרצחות, הועמדו למשפט כשור-תפים לפשע, עוד הוסיפה לזעם הגואה. ברחבי תבל התפתחה מערכה דיפלומטית וציבורית בקנה-מידה רחב. אומץ-הלב המדהים שהפגינו יהודי דמשק, אשר עזבו את מלאכתם ויצאו לרחובות בהפגנה סוערת, הדיבק והד-ליק רבבות מפגינים בעריה הגדולות של אירופה ואר-צות-הברית. מוסדות, אירגונים ואישים שלחו מברקי מז-אה והודעות לדמשק, לאו"ם ולממשלותיהם בדרישה לפעול מיידית להקלת מצוקתם של יהודי סוריה ולזי-כויים המיידים של שני היהודים ששלטונות סוריה טפלו עליהם עלילת-דם. מחסום השתיקה נפרץ.

רבתי חברי הכנסת, פעמים מספר הוזכרו מעל במה זו ארבע הנערות ושני הנערים שנרצחו באכזריות גדולה ליד הגבול הסורי-לבנוני לפני כעשרה חודשים. ללא רח-מים נטבחו שישה בני-נוער סורי-אוגים וחפים מפשע, אשר ראו את החירות המיוחלת מנגד ואליה לא הגיעו. מעשה אכזרי זה הכה בתדהמה חוגים רחבים במיוחד בדעת-הקהל העולמית. העובדה ששני יהודים, ביניהם קרוב משפחה של אחת הנרצחות, הועמדו למשפט כשור-תפים לפשע, עוד הוסיפה לזעם הגואה. ברחבי תבל התפתחה מערכה דיפלומטית וציבורית בקנה-מידה רחב. אומץ-הלב המדהים שהפגינו יהודי דמשק, אשר עזבו את מלאכתם ויצאו לרחובות בהפגנה סוערת, הדיבק והד-ליק רבבות מפגינים בעריה הגדולות של אירופה ואר-צות-הברית. מוסדות, אירגונים ואישים שלחו מברקי מז-אה והודעות לדמשק, לאו"ם ולממשלותיהם בדרישה לפעול מיידית להקלת מצוקתם של יהודי סוריה ולזי-כויים המיידים של שני היהודים ששלטונות סוריה טפלו עליהם עלילת-דם. מחסום השתיקה נפרץ.

היו"ר ש. ז. אברמוב:
אני רוצה לשאול את שני המציעים אם הם מסכימים שהנושא יועבר לדיון בוועדת החוץ והבטחון.

נוזחת קצב (המערך):
מסכימה.

חברת י"ג, ישיבה קל"ד
— הצעות לסדר-היום (ידיד, אברמוב, שריד) —

מנחה יריד (הליכוד): שתי הצעות לוועדת החוץ והבטחון. אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

הצבעה

היו"ר ש. ז. אברמוב: ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

לפנינו איפוא הצעה אחת בלבד, והיא — להעביר את

3. הכוונה להקים ישיבת הסדר בוזיפה קודם למעלות

היו"ר ש. ז. אברמוב: אננו עוברים לדון בהצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת יוסי שריד: הכוונה להקים ישיבת-הסדר בחיפה קודם למעלות.

יוסי שריד (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-1 ביולי 1974 כתב דוד גלס, המנהל הכללי של משרד הדתות, למר ברוך הופמן מחיפה את המכתב הבא: "הרעיון להקים ישיבת-הסדר במעלות נראה לי מובט ראשון, כידוע לך הקים משרדנו ועדה מיוחדת, שמתפקידה לבדוק את נושא הק"מ ומיקום ישיבת-הסדר החדשה." עד כאן לשון המכתב.

לשבתה של הוועדה יש לומר כי עשתה מלאכתה בזריזות ובמרץ, וכחודש ימים לאחר מכן, ב-9 באוגוסט 1974, סיכמה את סיכומיה בוו הלשון: "אחרי שחברי הוועדה קיימו סיור וביקרו במעלות, צפת וקריית-שמונה, נפגשו עם הגורמים השונים אשר פנו לוועדה בבקשה להקים ישיבת-הסדר במקומם, ואחרי שנערך דיון מקיף ומצה ונשקלו האפשרויות המעשיות במקומות השונים והתרומה שיישיבת-הסדר עשויה לתרום במקום, סיכמה הוועדה פה-אחד: (א) להקים ישיבת-הסדר בשנת תשל"ז בעיירה מעלות; (ב) כן רואים חשיבות רבה גם בהקמת ישיבת-הסדר בקריית-שמונה; (ג) בקשר לפתיחת הישיבה במעלות — יש להקים מיד אגודה עותמאנית, אשר תבחר מתוכה הנהלה שתיגש לכל ההכנות הדרושות. האגודה תורכב מהחברים: הרב בינה, הרב אדל-שטיין ואחרים." עד כאן דברי הסיכום.

וכל הנוכחים בישיבה שנערכה בלשכתך. לקחנו בחשבון התרומה הרבה שהימצאות בחורי ישיבת-הסדר תביא לעיירה ולסביבה. בקרוב נבוא בדברים עמכם לשם מימוש התכנית בכל ההקדים. אנו מצדנו נעשה כל שביכלתנו לזיורו העניין ולהקמת המוסד על יסודות ברי-אים בחומר וברוח". עד כאן נוסח המכתב לראש המועצה המקומית במעלות.

כל ההתפתחויות האלה נרחשו כאשר כיהן עדיין השר חיים צדוק כשר הדתות. זמן קצר בלבד לאחר שנכנס השר יצחק רפאל לתפקידו התחילו נשמעות "זמירות חדשות" במשרד הדתות. פתע פתאום צץ ועלה שמה של קריית-שמואל כמקום מיועד להקמת ישיבת-הסדר החדשה, ולמי שלא ידוע — קריית-שמואל היא פרבר, שכונה בחיפה, עתון "הצופה", שסיקר בהרחבה את סיורו של השר רפאל בחיפה לפני שבועות ספורים כאורה העיר, ציין בין השאר: "בפגישה העלה ד"ר רפאל את התכנית לשיתוף פעולה עם עיריית חיפה בהקמת ישיבת-הסדר בקריית-שמואל כהמשך לישיבה התיכונית העירונית במקום".

לאחר שנודע על כוונתו של השר רפאל להעתיק את ישיבת-הסדר ממעלות לחיפה, הריץ ראש מועצת מעלות, לפני כשבועיים, מכתב לכמה חברי כנסת בוו הלשון: "אנו מוחים בכל תוקף על החלטת שר הדתות, הד"ר יצחק רפאל, לא לממש את החלטת הוועדה אלא להעביר את ישיבת הסדר ממעלות לחיפה. אין כל הצדקה לשלוח חיילי צה"ל לעיר חיפה — מקומם בעיריית מעלות על גבול לבנון. אני מבקש התערבותך האישית לעזרת מעלות".

לאחר הפירסום בעתונים ומכתבו של ראש מועצת מעלות התחילה דעת-הקהל פועלת את פעולתה. אורזו הזמין שר הדתות, לפני כשבוע, את נציגי מעלות לפני-שה בירושלים והסביר להם כי לדאגתם אין יסוד: אמנם תקום בשנת תשל"ז ישיבת-הסדר בחיפה, אולם הוא יעשה הכל שישביה שנייה, נוספת, תקום גם במעלות. ברור זאת נכתב גם מכתבו של העורך האישי לשר רפאל, אריה פרנקל, אל מוכיר ועדת הכספים של הכנסת ב-1 בינואר השנה, לפני שבועיים ימים בערך. וכך נאמר במכתב, בין השאר: "היחלטה להקים ישיבת-הסדר בקריית-שמואל איננה עומדת בסתירה לתכנית הקמת ישיבת-הסדר במעלות. אין משרדנו מטפל ישירות בייסוד ישיבות ובהקמתן. בקריית-שמואל קיימים כבר עתה הנתונים האובייקטיביים המתאימים להפעלת הישיבה מאחר שיישיבת-הסדר במקום זה תהווה המשך לישיבה התיכונית-עירונית המצויינת הקיימת ביישוב זה. לכן אפשר יהיה לפתוח כיתה ראשונה של הישיבה" — שימו לב — "כבר בשנת הלימודים הבאה. משרדנו הודיע לאנשי מעלות המעוניינים, כי כאשר תקום הישיבה ותותאם למסגרת ישיבות-הסדר, יושיט לה מש-

חברי הכנסת, אני מפנה במיוחד את תשומת-הלב לשמו של הרב אדלשטיין, המופיע בין שאר חברי האיגודה, אשר היה הרב המיועד לעמוד בראש ישיבת-הסדר במעלות, הסכים לכך, בא בדברים עם הגורמים המוסמכים בשמה של הישיבה העומדת לקום, כביכול, והעומד עתה להתמנות ראש ישיבת-הסדר בחיפה, שם הוא מנהל ישיבה תיכונית. אני חושב שהוא עצמו לא שיער ולא העלה על דעתו שתעלה עכשיו בכלל הצעה שאפשר להקים ישיבת-הסדר בחיפה. הוא קיבל את ההצעה לעמוד בראש ישיבת-הסדר במעלות, כי היה בטוח שזה הדבר היחיד הבא בחשבון בימים אלה, אבל הוא כנראה הופתע.

10 ימים לאחר שנכתבו דברי הסיכום האלה על דעת כל חברי הוועדה, פה-אחד, כותב מי שעמד בראש הוועדה מטעם משרד הדתות, יעקב דרורי, לראש המועצה המקומית של מעלות, אלי בני-יעקב, ואני קורא את המכתב: "אני שמח להודיעך כי הוועדה שלנו, שהתמנתה עליידי משרד הדתות אשר ביקרה במעלות, החליטה פה-אחד לתת עדיפות ראשונה להקמת ישיבת-הסדר במעלות. התרשמנו מהצמאות להקמת מוסד מעין זה עלייך

עלות ובקריית-שמונה, או בישוב-עימות אחר. שכן להקים ישיבת-הסדר בחיפה דומה הדבר לשליחת גרעין נח"ל לשירות בתל-אביב. והרי בחורי ישיבות-ההסדר משר-תים שנה וחצי בצה"ל במקום שלוש שנים. אולם אם יעשו את לימודיהם במעלות או בקריית-שמונה או בבית-שאן הרי גם בזמן הלימודים ירימו תרומה חשובה לחיזוקם של מקומות אלה מבחינה מוראלית ובטח-חונית כאחת. הלא כולם נושאי נשק מאומנים, ואיני יודע מה תהיה תרומתם בשכונה חיפנית.

לי אישית ברור למעלה מכל ספק, כי במצב דברים זה נזכה לראות את ישיבת-ההסדר בחיפה בנויה הרבה זמן לפני הישיבה במעלות. לדעתי הכנסת צריכה למי-נוע מהלך זה. הכנסת צריכה לקבוע, בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי קודם תקום הישיבה במעלות. הכנסת חייבת להחליט כי היא לא תאשר תקציבים ליישי-בות-ההסדר נוספות, אם מעלות לא תתייצב ראשונה בתור.

הכנסת מתבקשת לדון ולהכריע אם אמנם הישיבה השנייה תקום בחיפה במקום אחר. בינתיים אל יעשה משרד הדתות צעד כלשהוא אשר יקבע עובדה של הק-מת ישיבת-ההסדר בחיפה.

אני מבקש לקיים דיון במליאה בנושא.

היו"ר ש. ז. אברמוב :

רשות הדיבור לשר הדתות, לדברי תשובה.

שר-הדתות י. רפאל :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לציבור הרחב נו-דע דבר קיומן של ישיבות-הסדר רק בעקבות מלחמת יום-הכיפורים, ואילו המקורבים לעולם התורה והמתענ-ינים במתרחש בו ידעו על יצירה חינוכית-תורתית גדו-לה זו מאז מלחמת ששת-הימים. בהמשך להתפתחותה של הרשת המצויינת של הישיבות התיכוניות, הממוגות בתכניתן לימודי קודש עם לימודים כלליים, וישיבות מקצועיות ברוח השיטה של תורה ודרך-ארץ, היה זה רק טבעי שיצמח אילן חדש בשדמות הרוח, כי ייווצר טיפוס חדש של ישיבה גבוהה בשביל הנוער הישראלי הרוצה להמשיך בהשתלמותו התורנית בצד הישיבות הג-דולות הוותיקות.

ישיבות-ההסדר המקיימות בתוכן את רוח משנתו של מורנו הבלתי-נשכח הרב א"י הכהן קוק זצ"ל שילבו בתכניתן את השירות הצבאי לתלמידיהן והעלו חובה זו למוקד חינוכי עילאי בעיצוב דמות חדשה של בן תו-רה צעיר.

במערכות מלחמתנו האחרונה באו תלמידי-ההסדר לידי ביטוי בולט. חיילים התפעלו מיכולתו רבת-התושיה של הלוחם החדש, ומפקדים העריצו תכונותיו הנפשיות המיוחדות, אומץ-הלב, הדבקות במטרה והשראת האמו-נה בתנאים קשים.

עשרות מבני-ההסדר נפלו בקרבות ומאות זכו לציון והוקרה. מאז הפך ה"הסדרניק" לשם-דבר, לדוגמה של בן ישיבה לחם.

מועט הוא עדיין מספרן של ישיבות אלה. בעקבות החלוצה הראשונה "כרם ביבנה" ביבנה ההיסטורית, ברא-שותו של הרב גולדוויכט שליט"א, קמו עד עתה עוד 5 ישיבות : "ישיבת הכותל" בירושלים העתיקה ; "אלון-שבות" בגוש-עציון ; קריית-ארבע בחברון ; שעלבים

רדנו את מלוא עזרתו, כפי שהוא נוהג לגבי ישיבות-הסדר אחרות.

אני רוצה שנעקוב לרגע אחר טיעונו והסדריו של משרד הדתות. הטיעון הראשון של המשרד — ש"אין הוא מטפל ישירות בייסוד ישיבות ובהקמתן". הטיעון הזה נראה כל כולו מופרך על-פי המסמכים שהבאתי כאן, שהרי היה זה משרד הדתות ולא אחר שמינה ועדה אשר תפקידה היה, כאמור, "לבדוק את נושא הקמת ומי-קום ישיבת-ההסדר החדשה" ; חוץ מן העברית שבמשפט הזה, הכל בסדר. מי שם אפוא את מנכ"ל המשרד לחוות דעתו בחיוב על הקמת הישיבה במעלות ולמנות ועדת בדיקה ? יתירה מזו : אם אמנם אין המשרד מטפל ישירות בהקמת ישיבות הסדר, כיצד קרה שוועדה מטעמו רואה עצמה מוסמכת להחליט פה-אחד על הקמת ישיבת-הסדר במעלות ? וזו לא רק הבעת כוונה, אלא אפילו ציינו תאריך — שנת תשל"ו. זה לא עניין רעיוני, הפיזותי, אלא קובעים דברים מפורשים וטוב שכך עו-שים.

הטיעון השני, על-פי מכתבו של עוזר השר, הוא ש"כאשר תקום הישיבה במעלות ותותאם למסגרת ישי-בות-ההסדר, יושיט לה משרדנו את מלוא העזרה". גם זו, בעיני לפחות, אמירה די משונה. כיצד תקום באורח פלא ישיבת-הסדר במעלות אם ממשלת ישראל, קרי משר-ד הדתות, וקודם כל משרד הדתות, לא ידאג להקמתה ? האם תבנה אותה המועצה המקומית במעלות בעזרת משר-אביה העשירים ותקציבה הגדול ?

ומשרד הדתות מוסיף ומסביר : כאשר תקום הישיבה במעלות יושיט לה המשרד עזרה "כפי שהוא נוהג לגבי ישיבות-הסדר אחרות". האומנם ? כלום דין אחד לישי-בת-ההסדר בחיפה או בתל-אביב ולישיבה במעלות ? האם לא שמע משרד הדתות כי מקום כמעלות חייב להיות מועדף פי כמה וכמה על פני חיפה ותל-אביב ? או שמא אין המשרד הספציפי הזה, בניגוד למשרדים אחרים, רואה הצדקה להעדפה כזאת ?

הטיעון האחר של משרד הדתות הוא ש"אין סתירה בין ההחלטה להקים ישיבת-הסדר בקריית-שמואל לבין התכנית להקמת ישיבת-הסדר במעלות". ראשית כל, חברי הכנסת, שימו לב לניסוח : כאשר מדובר בחיפה — יש החלטה ; כאשר מדובר במעלות — יש רק תכ-נית. כך כתוב : החלטה להקים בחיפה ; תכנית להקים במעלות. גיאת, לדברי ההרגעה האלה אין כל אחיזה במציאות. לא יוכלו לקום שתי ישיבות הסדר בתשל"ו בעת ובעונה אחת, גם מחמת חוסר תקציבים, אך בעיקר מחמת חוסר תלמידים. ומשרד הדתות יודע זאת, ועל כן הוא מבליע דברי הסבר על "הנתונים האובייקטיביים המאפשרים פתיחת הכיתה הראשונה בחיפה כבר בשנת הלימודים הבאה". בשום מקום, בשום מסמך, אין הת-חייבות של שר הדתות לפתיחת הכיתה הראשונה במעלות בתשל"ו. כלומר, הקמת הישיבה שם היא עדיין חזון לע-תיד לבוא.

ברצוני לדעת מה עלה בגורלה של החלטת הוועדה, שנתקבלה פה-אחד, לתת עדיפות ראשונה להקמת ישי-בת-ההסדר במעלות. כיצד קרה שהעדיפות הראשונה ניתנת עכשו בבירור לישיבה בחיפה ? יתירה מזאת : הוועדה המליצה גם על הקמת ישיבת-הסדר נוספת בקר-יית-שמונה. לכן אם מדובר בשתי ישיבות, מדוע תק-דם חיפה לקריית-שמונה ? ואם שתיים — יקומו במי-

אובייקטיביים. עשיתי משהו יוצא מן הכלל בשביל מעלות והקצבנו להם במיוחד 100,000 לירות. ואל תזלזלו בסכום של 100,000 לירות כאשר מדובר בתקציב משרד הדתות. לגבי תקציב משרד הדתות זהו סכום גדול. הקצבנו להם 100,000 לירות כסכום התחלתי לצורך היי-סוד.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
זה שליש מהתמיכה למוסד הרב קוק.

שר-הדתות י. רפאל:

נכון, בדיוק. וזה סכום גדול במסגרת שלנו. אבל זה אפילו לא שליש של אחוז באוניברסיטת ירושלים, ואפילו לא שליש של אחוז באוניברסיטת באר-שבע.

הבטחתי ליוזמים ולראשי מועצת מעלות את מלוא תמיכתי. למעלה מזאת, אישית אף נקטתי צעדים מיוחדים לגיוס עזרה למפעל חשוב זה מעבר למסגרת המשרדית והממשלתית, ואני מקווה כי אמנם תיפתח ישיבה זו כבר בשנת הלימודים החדשה וקול תורה יישמע בקרב רוב מגבעות מעלות.

אני שמח לדברי האהדה ליישובת-ההסדר הנשמעים עתה מכל עבר וגם מפיו של חבר-הכנסת יוסי שריד, דברים שרק יחזקונו במאמצינו.

אני מסכים ברצון שנושא זה יוסיף להתברר בוועדת החינוך והתרבות, כי הבירור ואולי גם ביקורם של חברי הוועדה באחדות מיישובת-ההסדר אך יתרמו לריבוי התמיכה ביצירה מופלאה זו ששמה ישיבת-ההסדר.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

אדוני שר הדתות, אני מבין שאתה מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

שר-הדתות י. רפאל:
נכון.

היו"ר ש. ז. אברמוב:
חבר-הכנסת שריד, אתה מסכים לכך?

יוסי שריד (המערך):
כן.

היו"ר ש. ז. אברמוב:
לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא, שהעלה חבר-הכנסת שריד, לוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

באזור לטרון; וישיבת הגולן ברמת-מגשימים. ישיבות אלה, בדומה לישיבות הגבוהות האחרות — מבצרי התורה הוותיקים — נאבקות קשה על קיומן הכלכלי מאין תמיכה ממשלתית מספקת. מאז הופקד בידי משרד הדתות הצלחתי אמנם לשפר במקצת את מצבן של ישיבות-ההסדר, אולם עדיין לא הגיעו אף כדי שליש מההוצאה הממשלתית על כל תלמיד באוניברסיטה. אני מוסיף לבקש דרכים להקלת המצוקה שבה נתונות הישיבות המקיימות פנימיות לתלמידיהן, וישיבות-ההסדר בתוכן.

על-פי הבנה עם שר הבטחון לא תהא עוד הגבלה בייסוד ישיבות-הסדר חדשות. משרד הדתות, שבידוע איננו מייסד ישיבות כי אם תומך בהן, יעדיף ויבכר במסגרתו התקציבית ישיבות-הסדר ויתמוך בכל יזמה חדשה של ייסוד ישיבה חזרו.

אני חייב להגיד לחבר-הכנסת שריד, שהוא פשוט איננו מתמצא בבעיה ואין זו אשמתו כמובן; משרד הדתות אין בכוחו ואין ביכלתו לייסד ישיבות. הוא יכול לעודד, הוא חייב לסייע ולתמוך. כל הישיבות בארץ לסוגיהן: ישיבות קטנות, תיכוניות, גבוהות וישיבות-הסדר, כולן יוזמות, קיימות, מוקמות על-ידי גורמים ציי-בוריים ופרטיים. יש אגודות וחברות שהן המפעילות, הן היוזמות, הן המייסדות והן גם המקיימות, כי סך כל התמיכה של הממשלה בישיבות אלה היא תמיכה ועומה. אמנם בישיבות-ההסדר זה כבר מצטבר לאחוז ניכר, אבל הוא איננו עולה על שלישי. כך שאנו צריכים לבקש גורמים שונים, וכל גורם יבוא על הברכה, ובכל מקום שיהיה אנו לא רק חייבים לתמוך אלא אנו תומכים ונתמוך.

לשמחתי נמצאו גורמים היוזמים עתה הקמתן של שלוש ישיבות-הסדר חדשות: שתיים בצפון הארץ ואחת בדרומה, כל אחת במספר התחלתי של 30 תלמידים בערך. אין מלכות אחת נוגעת בחברתה או נכויות ממנה. אחת משלוש אלה היא ישיבת-ההסדר המתוכננת במעלות. אני רוצה להדגיש למה אני אומר מתוכננת.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
מי מתכנן?

שר-הדתות י. רפאל:

יש אגודה שקמה למטרה זו בעזרת גורמים מקוריים, במידה שהם יכולים לעזור, בעידוד ובתמיכה של משרד הדתות. ולמה אני אומר מתוכננת? — ושם זה יותר מאשר מתוכננת. לצורך קיום ישיבה אפילו התחלתית של 30 תלמידי דרושית דירות. הם גרים בפני-מיה. לכך דרושים מבנים. לעת-עתה אין שם תנאים

ד. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה), תשל"ד—1974.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

כונן (פטור ממס הכנסה), תשל"ד—1974. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מלמד.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לדון בהצעת חוק שהגיש חבר-הכנסת אברהם מלמד: חוק לעידוד החס-

ארוך תכסה כמעט את כל ההפסד שייגרם לו על-ידי ניי-כיו מס הכנסה. הפקדונות יוכלו לשמש כאמצעי יעיל וזול למימון תקציבי ההוצאה של המדינה. ההפסד בחשלוס ריבית והפרשי הצמדה בגין הפקדונות ייצא בשכר ריסונם של רמת החיים ושל ההליכים האינפלציוניים במשק.

אדוני היושבראש, הצעה זאת עשויה לאפשר לאור צר לא להוריד את שיעורי המס במידה דראסטית והיא האמצעי היחיד שיעודד גם פריון עבודה וגם חסכון, שני גורמים שאליבא דכולנו חשובים ביותר למשק שלנו.

אני מציע להעביר הצעה זו לוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ש. ז. אברמוב :

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר ל. רבינוביץ :

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, אני מקבל בברכה כל הצעה שתגדיל את החסכון במדינה. הקריטריונים שצריכים לעמוד בבסיס הצעה כזאת כדי שתהיה קבילה הם שאכן תגדיל את נפח החסכון במדינה; שלא תבוא במקום חסכון קיים; שתביא בחשבון את עלות התמריצים למדינה; שתהיה תואמת את המדיניות הפיסקאלית הכוללת.

מאחר שמערכת מס הכנסה עומדת עתה בבדיקה של ועדת מומחים לקראת הצעת רפורמה כוללת אשר תביא בחשבון גם את גורם החסכון, נראה לי שמוקדם מדי לקיים כבר היום דיון בהצעות לשינויים חלקיים במס הכנסה. זאת אני אומר מבלי להיכנס לגיתוח הצעתו של חבר-הכנסת מלמד מהיבטים אחרים, שלא בתחום הפיסקאלי.

אינני מתנגד שהצעת החוק תועבר לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ש. ז. אברמוב :

לפנינו הצעה אחת בלבד — להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לעידוד החסכון, (פטור ממס הכנסה), תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

2. חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974 *

ביא לקריאה מוקדמת הצעת חוק פטירת לתיקון חוק נפגעי פעולות איבה.

חוק נפגעי פעולות איבה נתקבל בכנסת בשנת תשל"ל—1970 והוא מבוצע במסגרת המוסד לביטוח לאומי. חוק זה, שתחילתו היתה למעשה חוק נפגעי ספר, בא להבטיח זכויות ולקבוע הוראות לנפגעים מפעולות איבה ולבני משפחותיהם, הן בספר והן במרכז הארץ.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, מפאת קוצר הזמן אצטמצם מאוד בדברי ההסבר.

הלחץ האינפלציוני במשק הולך וחזק, ואין חולקים על כך שבהתפתחות זו טמונה סכנה רבה למאמצי המדיניות הכלכלית. התהליך האינפלציוני פועל להקטנת הנטייה לחסוך, בעוד שיש להגדיל גטייה זו. הציבור שלנו אינו רגיל דיו לחסוך בדרכים המסורתיות המקובלות בארצות אחרות בגלל סיבות שונות. נוסף לכך, אי-האמון בערך המטבע מרתיע רבים מלהצטרף למעגל החוסכים. עלינו איפוא להדריך ולכוון את הציבור לחסכון. לשם כך צריך להפוך את החסכון לדבר מושך שלא רק מבטיח את ערך הכסף אלא גם נותן פירות ונושא רווחים.

חברי הכנסת, אם אנו מחפשים דרך במסגרת המדיניות הכלכלית לצימצום הצריכה, ואם רואים את התועלת שבדבר גם מבחינת משק המדינה, אם רצוננו להגיע לכך שלא נבזבז ולא נאכל את התוספת מן התוצר הלאומי — אזי אין חולק על כך שהחסכון הוא אחד האמצעים היסודיים שאפשר להשתמש בהם למטרה זו. יש להפוך את החסכון לכלי כלכלי חשוב ולאמצעי להבטחת המושק. אז גם נוכל לעשות אותו למכשיר מרכזי לעידוד חסכון המוני שפירותיו יכוונו למפעלי השקעה, ובוזה נוסף ליציבות המשק.

אם כי בעת האחרונה חלה עליית-מה בחסכון במדינה, הרי האמצעים שנגקטו עד כה לא הביאו את התועלת המקוונת בתחום החסכון הוולונטארי. חלק גדול מההכנסה הלאומית עדיין מוצא למוצרי צריכה ומותרות. לכן מצאתי לנכון להביא הצעת חוק זו לכנסת.

הצעת החוק לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה), תשל"ד—1974, מגמתה לתת עידוד ממשי לחוסכים בלי לפגוע באופן מהותי בהכנסות המדינה. ההצעה מכוונת בעיקרה למתן ניכוי ממס הכנסה על השקעה של סכום כסף שאינו עולה על 5% מההכנסה החייבת במס שהושקעה במניות רשומות על שם הנסחרות באמצעות בורסה לניירות-ערך שהוכרה לצורך זה על-ידי האוצר לתקופה של חמש שנים לפחות.

אינני רוצה לדבר על הפרטים. סבורני שחוק כזה יוכל לגרום להורדת הצריכה הפרטית והקטנת הפורנות במשק. כדאי יהיה לאדם לחסוך, כי החסכון יחסוך לו מס הכנסה, יבטיח ערך הכסף וגם יביא לו רווחים נייכרים. לאוצר תהיה זאת הלוואה בריבית נמוכה שלזמן

היו"ר ש. ז. אברמוב :

נעבור עכשיו לדון בהצעת החוק שהגישה חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו: חוק תגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

כבוד היושבראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת לה-

חוברת י"ג, ישיבה קל"ד

— הצעות חוק של חברי כנסת (ארבלי-אלמולינו, אברמוב, רבינוביץ) —

בה קבענו שני דברים. קבענו קודם כל בסעיף 8 לא-מור: "דין נפגע או בן-משפחה כדין נכה לפי חוק הנכים והתקנות לפיו, או בן-משפחה לפי חוק משפחות החיילים והתקנות לפיו, לענין כל חיקוק אחר המעניק טובת הנאה, פטור או הנחה". כי ענייני פטור, הנחה או טובת הנאה אחרת אינם מעוגנים לא בחוק הנכים ולא בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה, אלא בחוק קים אחרים. וכאשר קבענו את סעיף 8, הנחנו שכל אותן הטבות, מענקים והנחות יחולו גם על נפגעי פעולות איבה. לצורך הנחתנו זו קבענו בתוספת לחוק נפגעי פעולות איבה תיקונים לחוקים המסויימים שרצינו להת-ייחס אליהם ולהבטיח את השפעתם זו. ובתוספת לחוק נפגעי פעולות איבה תיקנו את חוק הרשויות המקומיות (הסדרת שמירה), חוק ההתגוננות האורחית, חוק שי-רות הבטחון, פקודת מס הכנסה וחוק נפגעי ספר — במגמה לתת לנפגעי פעולות איבה מעמד שווה וזכויות שוות למעמד ולזכויות שיש לנפגעי צה"ל.

הנהגה באה המציאות וטפחה על פנינו. התברר שבכל זאת נשארו שטחים מסויימים לא מכוסים ונפגעי פעולות איבה ובני משפחותיהם הועמדו לפני מציאות לא כל-כך נעימה, שהיינו בהחלט צריכים למנוע אותה אילו חזינו אותה מראש, אבל סברנו שסעיף 8 בחוק שנקבע יכסה את כל זאת. אבל מאחר שנתגלו אי-אלה דברים לא מכוסים מצאתי לנכון להביא תיקון לחוק מס עז-בון. מדובר בסעיף 5(ב) לחוק מס עזבון האומר: נכסי אדם שהוא נספה כמשמעותו בסעיף 1 לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י—1950, או נספה כמשמעותו בסעיף 3 לחוק המשטרה (נכים ונספים), תש"ט—1955, שבעת פטירתו שירת במחלקת משמר הגבול שבחיל המשטרה כמשמעותו בפקודת המשטרה, יהיו פטורים ממס.

מאחר שבסעיף זה מדובר על נספה ולא על נפגע בפעולות איבה, אמרו היועצים המשפטיים אשר נתקלו בתופעות של פניות מצד בני משפחות הנפגעים: מאחר שיש לאקונה בסעיף זה ואין הוא נותן תשובה ברורה בענין זה, יש לנהוג לפי החוק הקיים ולכן אין המש-פחות זכאיות לפטור הניתן לפי חוק מס עזבון. משום כך מצאתי לנכון להביא תיקון לסעיף הנדון בחוק מס עז-בון והתיקון שלי אומר: "בחוק מס עזבון, תש"ט—1949, בסעיף 5, אחרי "פקודת המשטרה" יבוא: "או נפגע כמשמעותו בסעיף 1 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תש"ל—1970, שנפטר עקב הפגיעה".

אני מציעה להעביר את הצעת החוק הפרטית לדיון מוקדם בוועדת העבודה של הכנסת אשר טיפלה בכל עניני התוספות, ואני מקווה שהוועדה תכין את הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית בהקדם, כי הנושא אינו סובל דיחוי.

היו"ר ש. ז. אברמוב :

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר י. רבינוביץ :

אדוני היש-ב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק של חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמולינו אומצה על-ידי משרד האוצר. במכתב שנשלח לחברת-הכנסת באוגוסט 1974 ציינת כי אין מצדנו התנגדות להצעה וכי אנו עומ-דים להגיש לכנסת הצעה מורחבת לתיקון חוק מס עזבון

מאז נתקבל החוק ניתוספו, לצערנו הרב, לא מע-טים לרשימה של נפגעי הספר בעבר, אנשים שנפגעו על-ידי פעולות מחבלים, ירי קטיוש ביישובי אזור הצפון, התפוצצות מטעני חבלה שהונחו על-ידי מחבלים במקומות שונים בארץ, בריכוזי אוכלוסין, בשוק ההומה של ירושלים, בתחנה המרכזית של תל-אביב, באוטובו-סים, בבת-קולנוע במקומות שונים בארץ. וכיום נמ-צאים בטיפולו של המוסד לביטוח לאומי כ-1,000 אנ-שים שחוק נפגעי פעולות איבה חל עליהם, מהם כ-550 נכים וכ-400 אלמנות, יתומים והורים שכולים.

חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה משווה למעשה את נפגעי פעולות האיבה לנפגעי צה"ל בכל הקשור ל-חישובי התגמולים המשתלמים לאלמנות, יתומים, הורים שכולים, נכים — הכל כפי שנקבע בחוק הנכים (תג-מולים ושיקום), וחוק משפחות חיילים שנספו במע-רכה. כן מעניק החוק הטבות נוספות, מעבר לתגמול, והכל כפי שנקבע לגבי הנכים ולגבי בני המשפחות של חיילים שנספו במערכה.

במשך השנים האחרונות טיפל המוסד לביטוח לאו-מי בנפגעים ובמשפחותיהם, וכאן אני מוכרחה לציין את העבודה המסורה שהשקיעו עובדי המוסד לביטוח לאומי, הן בטיפול הישיר והן בטיפול הקטף, כדי להקנות לגפ-געים ולבני משפחותיהם גם הרגשה שאינם נופלים כהוא-זה — הן בקרבן שהקריבו והן בפגיעות שנפגעו — מנפגעי צה"ל. אבל במרוצת הזמן שבו נמצא החוק הזה בתוקף נתעוררה בכל זאת הרגשה בקרב הנפגעים ובני משפחותיהם שהם כביכול סוג שני ואינם זוכים לאותה תשומת-לב ולאותו הטיפול הנאות שזוכים להם נפגעי צה"ל. ותכוצאה מכך טיפלו בסוגיה של הע-ברת כל הטיפול בעניין נפגעי פעולות איבה וביצוע החוק והפעלתו למשרד הבטחון. ועדת העבודה טיפלה בנושא זה, ואני רוצה לציין שבדיונים שקיימנו לאח-רונה, ביולי 1974, המלצנו על העברת הטיפול בנושא זה למשרד הבטחון. פנינו לשרים הנוגעים בדבר ונת-קבלה תשובה חיובית הן משר הבטחון והן משר הע-בודה, שהוא הממונה במשרדן על ביצוע החוק. במכ-תב שהופנה אלי מטעם שר העבודה כתוב לאמור: "בתשובה למכתבך מיום 25 ביולי 1974 הריני להודיעך כי שר הבטחון הודיע לשר העבודה על נכונותו לבחון העברת הטיפול בנפגעי פעולות איבה מהמוסד לביטוח לאומי למשרד הבטחון. המנכ"ל של משרד הבטחון נפגש עם נציגי ועד נפגעי פעולות איבה וסיכם אתם ברוח זו. לפי ההערכה יימשכו ההכנות האירגוניות והתחיקתיות תקופת-מה, אולם הטיפול יועבר לא יאו-חר מ-1 באוגוסט 1975". וכיוון שהטיפול צריך, לפי האמור כאן, להיות מועבר כבר ב-1 באוגוסט 1975, הריני פונה אל השרים הנוגעים בדבר שיעשו בעוד מועד את ההכנות, גם התחיקתיות, כדי לאפשר ביצוע החלטה זו והתחייבות מפורשת זו שניתנה גם לאירגון נפגעי פעולות איבה וגם לוועדת העבודה, כדי שלא נעמוד לאחר מכן במצב שנצטרך להאריך את המועד הזה שנק-בע — דבר שאיננו רצוי מכל הבחינות.

אמרתי בדברי שמגמת חוק נפגעי פעולות איבה היתה להשוותם בכל לנפגעי צה"ל במסגרת שני החוקים הקיימים. ולצורך זה יש אמנם כמה דברים שנפגעי צה"ל נהנו מהם אבל הם לא כתובים בחוקים אלה אלא מש-תרעים על פני חוקים שונים. בחוק נפגעי פעולות אי-

חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו מציעה להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת העבודה ואילו שר האוצר מציע להעבירה לדיון בוועדת הכספים. לפי התקנון, אם השר הנוגע בדבר מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום יש לחבר הכנסת רשות להשיב לו, אבל מכיוון ששר האוצר מציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדה אינך יכולה להשיב לו. נמצא שלפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה שתיקבע עליידי ועדת הכנסת. נצביע איפוא על ההצעה להעביר את הצעת החוק של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו לוועדה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק תגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדה שתיקבע עליידי ועדת הכנסת נתקבלה.

3. חוק לתיקון דיני העונשין (הפסקת הריון), תשל"ד—1974 *

אינו מבחיין בין מקרה שבו עניין ההפלה נעשה עליידי רופא לבין מקרה שבוצע לא עליידי בעל מקצוע. עובדה זו מצביעה על כך כי במרכז עניינו של המחוקק עמדה המוטיבאציה המוסרית והדתית בדבר שמירה על חיי העובר, להבדיל מהדאגה לבריאותה של האשה. עם זאת, מציאות החיים הביאה עמה תמורה מרחיקה לכת בהתייחסות לבעיה זו. עם הזמן הועתק הדגש אל השמירה על בריאות האשה. תהליך זה מצא את ביטויו בפרשנות שנתנו בתי-המשפט לסעיף 175, וממנה עולה כי הפתור מאחריות על ביצוע הפלות משתרע לא רק על הצלה מיימית של חיי האשה אלא גם על שמירה על בריאותה. יש לציין כי מבחן אחרון זה הוא מבחן סובייקטיבי במובן זה שהרופא לאחר שבדק מצא סיבה רפואית שבגינה יש לדעתו מקום להפסיק את ההריון. יודעי דבר מצביעים על כך כי ממויעוט הפסיקה המ' קומית בנושא ניתוחי הפלות ניתן להסיק על נטייה של היועץ המשפטי לפתוח בהליכים רק במקרה שנגרם מוות או נזק בריאותי חמור לאשה עקב ביצוע הפלה; דהיינו, העילה להעמדה לדיון נעוצה בשמירה על חייה ובריאותה של האשה, להבדיל משאר שיקולים של דת, מוסר ודמוגרפיה.

כנסת נכבדה, הפירסומים מלמדים כי היקף ההפלות המבוצעות בישראל לוט בערפל ואין כל פירסום רשמי עם נתונים ברורים ומדויקים. גם בסטאטיסטיקה הרש' מית אין הבחנה בין הפלה טבעית למלאכותית. אפילו ביחידה לכלכלה רפואית וסטאטיסטיקה של משרד הב' ריאות אין מצייה הבחנה בין שתי קאטגוריות אלו. הב' חנה מדויקת בין הפלה מלאכותית לטבעית נעשית על-ידי מרכז קופת-החולים. כאמור, למרבית בתי-החולים האחרים אין נתונים על מספר ההפלות המלאכותיות המ' בוצעות בהם, אולם אומדים אותן ב-15,000 הפלות רש' מיות, לרבות טבעיות. על-פי הנתונים של משרד הב' ריאות, היחס בין מספר ההפלות, לרבות הטבעיות, למס' פר הילדות הוא 1 ל-4.

ונכלול את ההצעה של חברת-הכנסת בתיקון, ולכן אני נני מוצא מקום לדיון נפרד בתיקון לסעיף אחד בלבד. ואכן בשבוע שעבר הפצנו הצעת תזכיר, כלומר הצ' עת-חוק, הכוללת את הסעיף האמור הפוטר ממס עובון בני משפחה של אורח שנפטר כתוצאה מפגיעת איבה כמשמעותו בסעיף 1 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תשל"ל—1970. זאת ועוד: קיימת עוד קאטגוריה של זכאים לפטור ממס עובון — בני משפחות של נפגעי ספר. כללנו איפוא בהצעת התזכיר גם פטור זה. אני מסכים להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אני מציעה להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת העבודה. אני מבקשת להשיב לשר האוצר.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

יש הסכמה להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

הכנסת תעבור עכשיו לדיון בהצעת חוק שהוגשה עליידי כמה חברי כנסת ואשר תנומק עליידי חברת-הכנסת חביב שמעוני: חוק לתיקון דיני העונשין (הפ' סקת הריון), תשל"ד—1974. רשות הדיבור לחברת-הכנסת שמעוני.

חביב שמעוני (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד לה' גיש הצעת חוק זו בשם חברי-הכנסת אהוד אולמרט, נסים אליעד, שושנה ארבל-אלמוזלינו, חייקה גרוסמן, מתתיהו דרובלס, אסתר הרליץ, מיכאל חייש, אמנון לין, אורה נמיר, גדעון פת, דוד קורן, נווהת קצב, זלמן שובל, משה שחל ובשמי.

הצעה זו היא תוצאה מעבודתה של ועדת מומחים מיוחדת שמונתה עליידי שר הבריאות, בהתייעצות עם שר המשפטים, ב-12 באוקטובר 1972 ונתהקשה לבדוק אם יש צורך בתיקונים בחוק הדין בהפלות מלאכותיות. הוועדה התפצלה לשלוש ועדות-משנה אשר לפניהן הור' פיעו מומחים לבעיות שונות, כגון: בעיות ההלכה, בעיות סוציאליות, בעיות המשפטיות, וכן נציגים של קופת-הח' לים ובתי-החולים המשפטיים הממשיגים של אירגוני נשים.

לאחר דיון ממושך, מעמיק ויסודי המליצה הוועדה על תיקון בחוק כמוצע עליידינו, לרבות דברי ההסבר להצעת החוק שהונחו על שולחן הכנסת. ראוי להזכיר כי קדמה לכך פעילות מסועפת של חברות במפלגת הע' בודה בתחום זה, אשר עקב פעילותן הוכנס למצע המ' ערך סעיף מיוחד שאמר: "המערך יעשה להחשת עבודתה של ועדת המומחים שנתמנתה עליידי שר הבריאות לב' דיקת נושא ההפלות המלאכותיות. ממציאה והמלצותיה של הוועדה יידונו במגמה לכבד זכות הזכרעה של האשה בסיגים המתחייבים משמירת בריאותה כהצעת שירותי ייעוץ רפואיים מוסמכים".

סעיף 175 של פקודת החוק הפלילי מלמד, כי החוק

חוברת י"ג, ישיבה קל"ד
— הצעות חוק של חברי כנסת (שמעוני) —

הצפיפות קטנה מאשר בדירה שגדלים בה תשעה ילדים".
הדברים מובנים, אולם כדאי לצטט כמה ממצאים מדוי"ח
ועדת ראש הממשלה לילדים ונוער במצוקה:

"צפיפות של +3 לחדר: במשפחות של אחד עד
שלושה ילדים — רק 8%. במשפחות של +6 ילדים —
74%. תצרוכת על סף העוני: משפחות של אחד עד
שלושה ילדים — 6%. משפחות עם +6 ילדים — 57%.
ילדים בגילאי 14—17 שאינם עובדים ואינם לומדים:
במשפחות של אחד עד שלושה ילדים — 7%. במשפחות
של +6 ילדים — 25%". כלומר, בחלק לא קטן של
המשפחות הגדולות גדלים הילדים בצפיפות ובעוני ור"
בים מהם אינם לומדים ואינם עובדים. מה יהיה עתיד
דם? האם אין הם מהווים גרעין של אוכלוסיית הסעד
בעתיד, כהוריהם? הניתן לדבר בכנות על צימצום הפ"
ער ללא צעדים שיאפשרו לאלה הרוצים לצמצם את
הילודה להשיג את מטרתם?

אפשר לטעון, ובדיון, כי על הממשלה להגביר את
הסיוע למשפחות מרובות ילדים. תביעה זו צודקת ועל
הממשלה להגדיל עשות ממה שעשתה עד כה, ועשתה
גדולות. אפשר וצריך להגדיל עוד יותר את התמיכה
הניתנת למשפחות מרובות ילדים גם מבחינה כספית וגם
עליידי מתן שירותים כגון מעונות-יום, הזנת ילדים
וכיוצא בהם. אך בסופו של דבר יש גבול ליכולת הממ"
שלה לסייע ולהשפיע ולמנוע שילדים יגדלו במצוקה.
ולכן אין מנוס משינוי התנאים השוררים בבית, ותנ"
אים אלה ישתנו במשפחות הגדולות אם מספר הילדים
בהן יהיה קטן. עלינו לדאוג לילדים הקיימים ולהושיט
יד לאלה המבקשים לתכנן את משפחתם. לא נכפה על
איש לרסן את הילודה, אולם נכריז כי המטרה היא שכל
משפחה תוליד ילדים במספר שבו היא מסוגלת לספל
בהם כראוי. מבלי כל אלה הופך הדיבור על הרצון
לצמצם את הפער למסישפתיים ותו לא.

אכן, עולה מיד ופורצת השאלה הבלתי-נמנעת: מה
יהיה על גדלו של העם היהודי בישראל? ! אם בעלי
האמצעים שכיום הילודה בקירבם מוכה ביותר יגדילו
את מספר הילדים, אפשר יהיה לאון את צימצום הילודה
בקרב השכבות החלשות והיריבו הטבעי הכללי לא יק"
טן. לבעיה עקרונית זו נותנת הצעת החוק את התשובה
ההולמת בהכירה בסעיף 2' בגודל המשפחה כסיבה
מספקת להתיר הפלה על-ידי הוועדה הרפואית. "פרי"
בילגיה" זו אינה ניתנת למשפחות שבהן מספר קטן של
ילדים. "לפריבילגיה" זו הצדקה גם בשל העובדה הבסי"
סית שבקרב משפחות מרובות ילדים והשכבות החלשות
אין תיכונן המשפחה המוקדם, והשימוש באמצעי מניעה
אינו נהוג ואינו ידוע בשל סיבות שונות; ומכאן ההוד"
קנות להפלה, לצורך תיכונן המשפחה בדיעבד, היא
חיונית ביותר דווקא במשפחות אלו. מובן, שכל ששי"
רותי הייעוץ וההכוונה יפעלו את פעולתם בקרב השכבות
הללו, יקטן מספר ההפלות המתבקשות בקירבן.

יש לציין בסיפוק את הצהרתו החשובה מאוד
של הרב גורן כי מבחינת ההלכה אין מניעה שאשה
צעירה תשתמש בגלולה נגד הריון אם הווג כבר קיים
מצוות פריה ורבייה והוליד לפחות בן ובת. הצהרה
זו היא חשובה לאין ערוך בעיקר למשפחות מרובות
הילדים, שהן מסורתיות ואפילו דתיות ברובן המכריע
ולא העונו עד כה להשתמש בגלולות ולתכנן את המש"
פחה וכפר על עצמן על שמראש לא יכלו לשאתן.

באשר למספר ההפלות המלאכותיות במחחרת, הרי
בארץ יש אומדנים שונים שמקורם בציבור הרפואי,
הנעים בין 25,000 ל-40,000 לשנה. היחס הוא 1 ל-2.
בסופו של דבר, אם נסכם את ההפלות הרשמיות עם
אלו שבמחחרת נגיע ל-40,000 — 55,000 הפלות בשנה,
דהיינו יחס של 1 ל-1 בין הפלה לבין לידת חי.

אדוני היושב-ראש, עד כאן נגעתי, על קצה המזלג,
בעיקר באספקטים הרפואיים ובבריאות האשה. הצעת חוק
זו תתקן את המצב הקיים בכך שתסלק כמעט לחלוטין
את התופעה של הפלות מלאכותיות במחחרת, והזכאיות
לכך תוכלנה לבצען בתנאים רפואיים נאותים. אולם לא
נוכל להתעלם מההיבטים החברתיים אשר לביצוע חוק
ההפלות המלאכותיות. אחת מתוצאות-הלוואי של החוק
הקיים היא אפליה סוציאלית חמורה בין נשים בעלות
אמצעים לבין נשים חסרות יכולת. פרט למקרים שבהם
מבוצעים ניתוחי הפסקת הריון בבית-החולים לאחר אי-
שור ועדה רפואית של קופת-ההולים ללא תשלום, גובים
הרופאים סכומים גבוהים מאוד בעד ביצוע הפלה. נשים
מחסרות אמצעים נאלצות לוותר על שירותי-לוואי חיר"
ניים להפלה, כגון מרפאה בעלת רמה נאותה או רופא
מרדים והשירות שהן יכולות לצפות לו הוא ירוד ברמתו
ההיגיינית והמקצועית ואף מסוכן.

הצעת חוק זו מרחיבה את הסיבות המצדיקות ביי-
צוע הפלות מלאכותיות וכוללות, בין היתר, מקרים של
הריון מחוץ לנישואים, הריון של נשים העומדות בהליכי
גירושין, אלמנות וכן הריון של נשים שיש להן מספר
רב של ילדים. היתר זה המביא בחשבון לא רק סיבות
רפואיות אלא גם תנאים משפחתיים וחברתיים מגוונים
הוא דבר הנחוץ לסגירת פערים בישראל.

כנסת נכבדה, פרופסור הלברכט במאמרו אומר:
"עתידה של מדינת ישראל תלוי בממדי העלייה מארצות
התפוצה מחד גיסא ובריבוי הטבעי של אוכלוסייתה מאי-
דך גיסא. העלייה והריבוי הטבעי הם יסודות קיומנו
בארץ הזו והם צריכים להשלים זה את זה. לשני היסודות
האלה יש להוסיף את הדאגה לבריאותו הפיסיית והנפשית
של עמנו המתקבץ בארצו".

אפשר אולי להוסיף במקרה זה את הטיעון המגוחך
והמרושע של שר החוץ המצרי על הפסקת העלייה
החמישים השנים הבאות. גם אם העולם ידחה טיעון
זה הרי שבפועל מקור העלייה אינו בלתי מוגבל והוא
צפוי לזעזועים ולקשיים לא מעטים. מקור גידולנו הטב"
עי לא צריך אפוא שיהיה מוגבל, אך ספק רב אם הוי"
לדת ילדים שאינם צרויים להוריהם רצויה לחברה.
משפחות מרובות ילדים מתרכזות בילדיהן המרובים רק
כשיש בידי ההורים היכולת הכלכלית והנפשית לגדלם
ולחנכם כראוי לפי רוחם. הטלת עומס של ריבוי ילדים
על שכבות סוציאליות נחשלות מבחינה כלכלית, חינוכית
ונפשית מביאה כליה על המשפחות ועל החברה גם יחד.

מיטיב לתאר זאת במאמרו העתונאי גבע: "לא צריך
להיות גאון כדי להיוון שקל יותר לגדל שלושה ילדים
מאשר תשעה ילדים. הורים לתשעה ילדים צריכים לק"
נות יותר מצרכי מזון ולבוש ונותר פחות לקניית ספרים.
ביממה רק עשרים וארבע שעות, יהא מספר הילדים
אשר יהא, ולכן מסוגלת אם לשלושה ילדים להקדיש לכל
אחד מילדיה יותר זמן לשיחה, להדרכה ולהשגחה מאשר
אם לתשעה ילדים. בדירה שגדלים בה שלושה ילדים

הצעת החוק קובעת רשימה של עילות שבהת-גשמות כל אחת מהן יכולה האשה, אם רצונה בכך, לדרוש הפלה. אולם סבורני שנוכח יהיה ללוות זאת בוועדה רפואית, מורכבת מרופאים ועובד סוציאלי, שתאשר כי אין לקיים את המשך ההריון.

על-פי ההצעה, הפטור מאחריות פלילית למבצע ההפלה יינתן רק אם זו בוצעה במוסד רפואי מוכר. בדרך זו יושג בטחון-יתר כי מבצע הניתוח עצמו יהיה כשר לטפל בתחום רפואי זה המחייב מומחיות מיוחדת. כן מוצע ששר הבריאות יהיה ממונה על ביצוע החוק ואולם, מאחר שמדובר גם בתחום המשפטי הפלילי, מוצע כי התקנת תקנות הביצוע תיעשה על-ידי שר הבריאות בהתייעצות עם שר המשפטים.

אדוני היושב-ראש, קודם שאסיים ברצוני להודות מעל במת הכנסת לכל הגורמים שפעלו בהכנת זהמי לצות ובניסוח חוק זה והם רבים מכדי לפרסם.

אסתפק בהבעת תודה עמוקה לוועדת המומחים שבדקה את הנושא והכינה את הצעת החוק, בראשותו של מר מאיר גבאי, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, ולכל חברי הוועדה. כן אני מודה לאלה שסייעו לוועדה בעבודתה, ואלה שהופיעו לפניו וכל אלה שסייעו לה בכל דרך שהיא.

אם תאשר הכנסת העברת הצעת חוק זו לוועדה, אפשר יהיה לטפל בפרטים ובתנאים המתחייבים מזה. תוך שמיעת הגורמים והמומחים אפשר יהיה להגיע למידה מירבית של הסכמה שתתקבל על דעת חוגים שונים ובכך לצמצם את הניגודים בחלקי הצעת הבור, תוך שמירת העקרונות והמסגרות המוסריות-דתיות-תרבותיות ודמוגרפיות, שהן יסוד קיומנו כעם וכחברה.

ולבסוף: אנו נמצאים בשנת האשה הבינלאומית שהוכרזה בישראל ב-7 בינואר 1975. בזה באות לציין המדינות הנאורות את הישגי האשה לחירותה האי-שית ולהשגת השוויוניות שלה ביחס לגבר. דומני שלא אגזים אם אומר כי בישראל זכתה האשה מעצם פעילותה, בהתייחסות הטבעית למקומה בחברה, להישגים ללא תקדים. לא זו בלבד שזכויותיה מובטחות כמעט בכל התחומים, גם יש לה הישגים מרשימים בתחום מים השונים, לרבות המישורים השלטוניים והמדיניים. דומה שחוק זה מסמן צעד נוסף בכיוון זה. העובד זה שמי ממציג את החוק אינו דווקא אשה מעידה על מידת ההודדות וההכרה בזכויותיה של האשה ומקומה בחברה.

אילו דעה זו היתה נחלת כל ראשי הרבנות, ייתכן שחוק ההפלות היה מאבד הרבה ממשמעותו בעודו באיכו. אולם נוכחנו לידע עד מהרה כי הרב עיר בדיה יוסף מצא לנכון לצאת חוצץ נגד הצהרה אנו-שית וחברתית זו.

פרופסור בקי מסיים את מאמרו המקיף בנושא ההפלות באמרו: "כיום ההפלה היא האמצעי הנפוץ ביותר לתיכנון המשפחה בישראל. אם לא יהיה שינוי דראסטי בקשר לידע על אמצעי מניעה אחרים ולא יהיה שינוי בחוק, יש לצפות שדרך זו תישאר הנפוץ צה ביותר מאחר שהרצון לתכנן את המשפחה ביש-ראל הולך וגדל".

אם קיים ויכוח בין המומחים בקשר לתוצאות השליליות לבריאות האשה, הרי יש הסכמה כללית שההפלה אינה יכולה להיות האמצעי הרצוי לתיכנון המשפחה, אלא יש לבצעה רק כאמצעי אחרון. אך, כאמור, בקרב השכבות החלשות, שאינן מקבלות הדרכה ואינן מקבלות היתרים למניעת הריון, זוהי הדרך האחת והיחידה בינתיים. ומטעם זה הצעת חוק זו מתי-רה את הדרך הזו כאמצעי לתיכנון המשפחה אך ורק בקרב משפחות מרובות ילדים ואינה משאירה את הדבר לבחירתה החפשית של כל אשה ושל כל משפחה.

כנסת נכבדה, אסור לנו לשכוח כי לשאלת הזהירות המלאכותיות יסוד מוסרי עמוק הן בדת והן במסורת; וכשם שהמצב הקיים אינו עומד עוד במבחן המציאות, כך עלול גם שינוי קיצוני לעמוד בסתירה קטבית עם ערכים מסורתיים בולטים, ואף עלול לעורר התנגדות עזה מצד חלקי ציבור אשר ערכים אלה מקודשים בעיניו. לפיכך נמצאת בהצעת חוק זו דרך-הביניים הבאה לתת תרונות מעשיים למקרים שבהם הפלה מלאכותית היא רצויה.

עקב שיקולים שונים, וביניהם אתיים, מוסריים, משפטיים, דמוגרפיים, פסיכולוגיים, חברתיים וסוציאליים, אין מוצע לתת היתר כללי מכוח החוק לביצוע הפלות, ומגמת הצעת החוק היא לנקוט דרך-ביניים: מחד גיסא להטיל אחריות כללית על מי שמבצע הפלה, אך מאידך גיסא לפטור מאחריות כזו אם נתמלאו תנאים מספר המפורטים בהצעה. תנאים אלה כוללים: ראשית, קיום עילה המצדיקה את ביצוע ניתוח ההפלה; ושנית, נקיטת הליכים מסוימים בקשר לעשיית ההפלה, אשר מתפקדים להבטיח טיפול רפואי נאות ופיקוח מתאים על כך.

4. חוק לתיקון דיני העונשין (הפלות), תשל"ד—1974 *

חותמיה, והם חברי-הכנסת יוסי שריד וחברי-הכנסת אליעזר רונן.

חברי הכנסת, כאשר אני עומדת היום על דוכן הכנסת ומנמקת הצעת חוק המתירה הפלה מלאכו-תיח על-פי החלטתה הבלעדית של האשה ההרה, אי-נני מייצגת רק את עצמי ולא רק את חברי הבית שחתמו על הצעה זו. לפניי חודש ימים הוגשה ליושב-

היו"ר י. ישעיהו:

באותו נושא הצעת חוק לחברת-הכנסת פרידמן. רשות הדיבור לחברת-הכנסת פרידמן.

מרישה פרידמן (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי יש לי הכבוד להודיע, שלאחר הנחת הצעת החוק שאני מנמקת הצטרפו שני חברי כנסת נוספים לרשימת

בהחלט למעשה, לעשות הפלה מלאכותית על-פי החלטתה הבלעדית. ב-1963 בוטלו הנחיות אלה בעקבות הטלת ספק בחוקיותן, אולם הפראקטיקה נמשכת בהתאם להנחיות של שנות החמישים. ובכן, המצב היום הוא מצב של חופש מוחלט לאשה לעשות הפלה לפי רצונה, אם וכאשר יש לה האפשרות לשלם את המחיר הגבוה הנדרש על-ידי הרופא הפרטי.

אגב, השערה קונסרבטיבית היא שמבוצעות כ-40,000 הפלות לא חוקיות לשנה, במחיר ממוצע של 600 לירות כל אחת. דהיינו, החברה הישראלית משלמת 24 מיליון לירות לשנה, במזומן, לרופאי נשים, כתוצאה מכך שהחוק אינו מכיר בפראקטיקה.

הנסיון בארץ והנסיון בארצות אחרות מוכיח ללא ספק שאין החוק יכול למנוע מאשה להפסיק את הריונה כאשר היא באמת רוצה להפסיקו. יוצא מכך שכל אשר חוק שאוסר הפלה יכול לעשות הוא לגרום ליצירת מחתרת להפלות בלתי-חוקיות. וזה מצב שמפלה לרעה נשים מעוטות יכולת ומעמיד כל אשה במידה מסויימת של סכנה לבריאותה. ככל שהחוק פחות ליבראלי, כן רב יותר מספר ההפלות הבלתי-חוקיות, וכן גדול יותר העוול והסבל הנפשי הפיסי והכספי לנשות ישראל.

עקרונות אין הזכות של האשה להיות גברת לגופה ניתנת לעיבוד. גופה אינו שייך לא למולדת, לא למדינה, לא למשרד הבריאות, לא לרופא, לא לוועדה רפואית, לא לבני-זוגה ולא לילדיה — אלא לה, ואך ורק לה.

לדעתי, אין צורך בהנמקה נוספת. אולם אני יודעת שיש שורה שלמה של התנגדויות, ומן הדין לענות עליהן אחת אחת, משום שאף לא אחת מהן מבוססת על עובדות נכונות.

מושמעת טענה שיש ניגוד בין חופש האשה לבין הצורך של החברה הישראלית להגביר את שיעור הילודי. חברי הכנסת, ניגוד זה אינו קיים כלל. ראשית, מספר ההפלות בארץ הוא כבר כל כך גדול שקשה לתאר שיש מקום לגידול נוסף. עובדה היא שאחד מתוך כל שלושה הריונות מופסק על-ידי הפלה מלאכותית. הנסיון של ארצות שונות מצביע על כך שתיתקן החוק מגדיל רק את מספר ההפלות החוקיות, אולם אינו משנה בהרבה את המספר האבסולוטי של הפלות. במזרח-גרמניה, למעשה, שיעור הילודה עלה לאחר תיקון החוק להפלה מלאכותית.

הנסיון בארץ מראה שאיסור הפלה מלאכותית מגביל את מספר ההפלות בקרב נשים מעוטות יכולת בלבד, דהיינו אמהות למשפחות מרובות ילדים ונערות במצוקה. אחוז ההפלות גדול אצל נשים אשכנזיות פי שלושה מזה שאצל נשים מעדות המזרח, ובגלל זה דו"ח ועדת כץ לענייני ילדים ונוער במצוקה ממליץ באופן חריף-משמעי על שינוי החוק בעניין הפלה מלאכותית.

יש הטוענים שהגבלת חופש האשה להרהר להפסיק את הריונה היא לטובת האשה עצמה. כלומר, לעתים נשים עושות הפלות ולאחר מכן מצטערות על כך וסובות לות סבל נפשי. טענה זו אינה מבוססת ולמעשה התייחס הוא הנכון. המחקר החדש ביותר שפורסם השנה באנגליה קובע כי "האמת היא שהסירוב לבצע את ההפלה כאשר האשה חפצה בכך הוא שיוצר אצלה את הסימפטומים השליליים". מחקר אמריקני שנערך באוניברסיטת ג'ונס הופקינס" מגיע לאותה מסקנה.

ראש הכנסת עצומה להעביר הצעת חוק זו לוועדה, ועליה חתומים 30,000 איש. ויש בידי מכתבי המיכה וברכה מכל קצוות תבל, בין היתר מבלגיה, יאפאן, ארצות-הברית, דנמארק, הולנד, אנגליה, אוסטרליה והודו.

חברי הכנסת, אנו עומדים להחליט היום בנושא המעסיק נשים בכל העולם. ואנחנו בין האחרונים הנותנים את הדעת על נושא זה. מדוע התרת הפלה מלאכותית חשובה כל כך, שנשים מכל קצוות העולם מתקוממות ומתארגנות נגד הגבלתה? — משום ששליטה על ההריון והפסקת הריון היא תנאי הכרחי לאפשרות האשה לקבוע את אורח חייה כבן-אדם. בשנה זו, שנת האשה הבינלאומית, אין אנו יכולים להתעלם מעובדה זו. אנו כולנו מאמינים שהאדם הוא בן-חורין. לא גופו ולא נפשו אינם משועבדים לאדם אחר. אולם החוק הקיים קובע שבקשר לאשה ההרה עקרון זה איננו בר-תוקף.

דעה זו עבר זמנה. במשך עשרים השנים האחרונות, בארצות המפותחות והלא-מפותחות, חלה ליבראליזציה של החוקים הנוגעים להתרת הפלה מלאכותית. בהדרגה, אך באופן עקיב, מתוקן החוק על-ימנת להכיר בזכות האשה ההרה להחליט בעניין הפסקת הריונה. כך, הארצות האחרונות שתיקנו את הסטאטוס החוקי של הפלה מלאכותית מחזיקות בדעה המתקדמת ביותר שהחלטה זו היא זכותה של האשה ההרה עצמה, בעזרת הרופא שלה, כל עוד העובר אינו בר-קיום.

ב-1973 פסק בית-המשפט העליון האמריקני שאם כי זכותה של האשה להחליט בדבר הפסקת הריונה אינה מוחלטת, הרי זכות זו אינה יכולה להיות מופרת על-ידי המדינה אלא כדי לשמור על בריאות האשה או להגן על החיים הפוטנציאליים של העובר שהוא בר-קיום. פירוש הדבר שיש לאסור ביצוע הפלות על-ידי אנשים לא מוסמכים לכך ובמקומות לא מאושרים. ויש לאסור ביצוע הפלה לאחר החודש הישישי של ההריון. החוק הצרפתי מטיר הפלה על-פי בקשת האשה ההרה במשך עשרת השבועות הראשונים של ההריון ללא מילוי תנאים נוספים. כמו כן, הצעת החוק שאנחנו מגישים היום מתירה ביצוע הפלה מלאכותית על-פי הסכמתה של האשה ההרה במשך 12 השבועות הראשונים של ההריון ללא מילוי תנאים נוספים, במקום מאושר ועל-ידי רופא מוסמך. לאחר 12 שבועות מותרת הפלה רק בתנאים מיוחדים — סכנה לחייה או בריאותה של האשה, או כשר ההריון הוא תוצאה מאונס, או כאשר קיים חשש סביר שהילד ייוולד בעל מום.

אין זה מקרי, או תוצאה של אופנה, שהעמדה המתקדמת ביותר בימינו מעניקה זכות זו לאשה באופן בלעדי. יש לכך סיבות עקרוניות ומעשיות טובות מאוד.

בעצם, ההצעה שלנו מכירה ומאשרת את המציאות הישראלית הנוכחית. כי למרות החוק האנאכרוניסטי שלנו, או אולי בגללו, הוצאו באמצע שנות החמישים על-ידי היועץ המשפטי לממשלה דאז הנחיות אשר עיקרן הוא כי אין להעמיד אדם לדין בגין ביצוע הפלה אלא במקרים שבהם נגרם עקב כך מוות, או האשה לא הסכימה, או שזו בוצעה על-ידי אדם שאינו רופא מוסמך, או כאשר הפלה בוצעה בצורה רשלנית. הוראות אלה יצרו מצב שבו היתה לכל אשה הזכות, אם לא להלכה

ברחם האם יצור אנושי חי, בהתהוותו, והמתחו של יצור זה איננה אלא רצח. מכאן התפיסה שכל הפלה, אפילו זו המבוצעת מתוך הכרח רפואי, אינה אלא פשע נגד החיים.

"... מול דעה זו ניצבות התפיסות הליבראליות, הרואות הכרח והצדקה בהפסקת הריון מסיבות רפואיות וסוציאליות, הן כדי להבטיח את בריאותה הפיזית והרוחנית או חייה של האם, הן כדי להבטיח את בריאותו של הילוד או של הילדים הקיימים של המשפחה.

"מוטב לציין דעה מקובלת במיוחד בחוגים הרפואיים בעולם, אשר לפיה דעת הרופא בעניין ההפלות איננה צריכה להיות מבוססת על תפיסה מוסרית זו או זו. כאשר באה אל הרופא אשה לבקש הפסקת הריון, אין הוא צריך להתייחס אל בקשתה על-פי גורמות אתיות. כל מה שעליו לעשות הוא להעלות לפני האשה המבקשת הפסקת הריון את כל הנימוקים בעד ונגד; להציע לה, אם הדבר ניתן, פתרונות אלטרנטיביים, ולהשאיר בסופו של דבר ביד האשה את ההחלטה. וזאת, כיוון שלפי דעה זו שייך העובר קודם כל לאשה ואך ורק לאשה. זהו העוֹבֵר בר שלה.

"ובכל זאת, חברי הכנסת... אין בין הרופאים חיי לוקי-דעות על כך שביצוע הפלה כרוך בסיון בריאותה הפיזית והנפשית של האשה. מכאן המסקנה שגם מבחינתו של הפרט, ולא רק מתוך שיקולים של תועלת החבר, רה, חייבים אנו להיות מעוניינים לצמצם ככל האפשר את מספר ההפלות."

לכן החוק הקיים במדינת ישראל אינו מתיר הפלות — הוא אוסר הפלות בכלל ומצביע מתי ובאילו מקרים מותר לבצע הפסקת הריון אצל אשה המבקשת לעשות זאת.

מה הוא בעצם המצב המשפטי הקיים עכשיו בעניין איסור הפלות? נוצר מצב משפטי שאיננו טוב, לדעתי. בעצם אין אנו יכולים לבצע את החוק הקיים, כי מבורצות בארץ לא מעט הפלות מלאכותיות שאינן תואמות בדיוק את החוק.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
כמה בשנה?

שר-הבריאות ו. שם טוב:
אני אמסור גם מספרים סטטיסטיים, אבל אעשה זאת לפי סדר ההרצאה שהכינתי.

המצב המשפטי מעיד על כך שנוצר פער בין החוק הקיים לבין המציאות הקיימת בחיים, מצב שבעצם מצביע על כך שאין מבצעים את החוק.

ברצוני להפנות את תשומת-לבו של הבית לפסק-דין של בית-המשפט המחוזי אשר התפרסם בפסק-דין מחוזיים, כרך ה', עמוד 472, ובפסק-דין זה קבע בית-המשפט המחוזי: רופא יכול לחלץ עצמו מעונש רק אם יוכיח כי ההפלה נעשתה לשם הצלת חי האשה או שמירת בריאותה בהתאם לחוק. באותו פסק-דין מציין בית-המשפט, לעומת זאת, שיש צורך להתאים את סעיפי החוק למציאות ולתנאי הזמן. נכון, כאשר מסיימת הפלה מלאכותית באסון מתעוררת לנושא תשומת-הלב של בית-המשפט ושל הציבור כולו. אולם רוב ההפלות הנעשות בארץ, ויש האומרים אותן ב-60,000 בערך, מתו כן 15,000 נעשות ב-70 מוסדות רפואיים מוכרים, בבתי-

קיימת טענה שהגבלת חופש האשה ההרה בעניין זה מוצדקת בגלל הסכנה הפיזית הכרוכה בביצוע הפלה. האמת היא שליה מסוכנת פי שיש מהפלה מלאכותית המבוצעת בשליש הראשון של ההריון ובתנאים רפואיים נאותים. יתר על כן, נתונים עולמיים אינם מצביעים על קשר בין ביצוע הפלה מלאכותית לבין סיבוכים לאחר מכן, כגון עקרות.

טענה נוספת היא שבכל זאת עלינו להתחשב בזכותו של העובר להיוולד. חברי הכנסת, עלינו להבין את חומרת הבעיות הטכנולוגיות של ילד דחוי, ילד שאמו לא רצתה בו מעולם, המהווה מעמסה על הוריו, על משיחתו, על החברה בכללה ועל עצמו. חוקרים רבים גילו שלילדים בלתי-רצויים יש בעיות נפשיות — הם מפגרים בלימודיהם, הם מתקשים במציאת עבודה ומסתייגים לעתים קרובות עם המשפחה.

יש הטוענים שחופש בביצוע הפלה יגרום לכך שהפלה מלאכותית תשמש כאמצעי מניעה. דיווח בנושא "תיכנון המשפחה בישראל" שהוגש לאחריה למרכז הדמוגרפי שליד משרד ראש הממשלה מצביע על כך שהפלה מלאכותית הופכת לאמצעי מניעה כאשר אין שירותי ייעוץ מפותחים לתיכנון המשפחה, ושאינו שום קשר בין בעיה זו לבין הסטאטוס החוקי בעניין הפלה מלאכותית. הרינו, אם רוצים אנו למנוע שימוש יתר בהפלה מלאכותית כאמצעי מניעה, עלינו לפתח שירותי ייעוץ והפצת אמצעי מניעה לתיכנון המשפחה.

לסיים, אין שום סיבה מבוססת על עובדות אמפיריות נכונות אשר תצדיק לשלול מהאשה את הזכות להיות גברת גופה. יש דעות קדומות, יש פחדים לא מבוססים ויש צורות שונות של אי-ראציונאליות המקשות על השכל הישר להגיע למסקנה הנדרשת. עם זאת אני משוכנע נעת שהבית יקבל את הדעה שפיתוח הטכנולוגיה לאמצעי מניעה והפלה מלאכותית מאפשר לאנושות בפעם הראשונה בהיסטוריה את ההזדמנות להבטיח שכל הילדים שייצאו לאוויר העולם יהיו רצויים. זו ברכה גדולה, ואת זה, דומני, אנו חייבים לילדינו.

הו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לשר-הבריאות, שישב לשתי ההצעות תשובה אחת.

שר-הבריאות ו. שם טוב:

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, בכנסת השביעית, כיום 30 ביוני 1971, בעקבות הצעת חוק פרטית של חבר-הכנסת אורי אבנרי בדבר ביטול מוחלט של איסור ההפלות בישראל, נתקיים בבית דיון של מעמיק על נושא ההפלות בכלל ואני ארשה לעצמי בתחילת דברי לחזור על כמה משפטים שאמרתי באותו דיון.

"...ההפלה היא בעיה אנושית סבוכה, עם השלכות לא רק רפואיות אלא גם חברתיות, סוציאליות, כלכליות, דמוגרפיות. והפסקת ההריון מעוררת זה זמן רב ויכוחים קשים לגבי יחסנו לעצם החיים ומעמידה לפנינו דילמה מוסרית חמורה: האם מותר לנו להתיר המתת עובר חי ברחם אמו?

"קיימת גישה לבעיה זו המקובלת מאוד בחוגים דתיים, שאולי שונה היא מבחינת מידת קיצוניות ההתנגדות אצל דתות שונות, אך היא אחידה בהנחה יסודית, שעוד מן הרגע הראשון להתחלת ההריון כבר קיים

חברת י"ג, ישיבה קל"ד
— הצעות חוק של חברי כנסת (שם טוב) —

ילדים שהם בני ביתה, מוצע ששר הבריאות יקבע הסי-דרים להקמת ועדות הצעות שונות עמדו על כך — אינה שור. הוועדה ממליצה כי ייקבעו בתקנות הליכי פנייה ברורים לוועדות הרפואיות. יש להבטיח פעולה יעילה של הוועדות, הן מבחינת איסוף המידע הנדרש על-אודות הפונה והן מבחינת הזמן המוקדש לטיפול בכל פנייה. ובכן, אלה המלצות הוועדה.

חברי והכנסת, בעצם הבעיה המרכזית — ושני חברי הכנסת שנימקו הצעות שונות עמדו על כך — אינה בעיית ההפלות בלבד. לדעתי הבעיה המרכזית העומדת לפנינו היא הצורך בתיכנון המשפחה בישראל. יש דעה מוטעית בציבור שתיכנון משפחה יוביל בהכרח לצימצום הילודה. ריבוי הילודה איננו נושא של הטפה בלבד. אם לא נפתח שירותים כדי להבטיח שכל ילד חדש שיוולד יהיה בתנאים נאותים ואם לא נבטיח לו תנאים של בריאות טובה, של התפתחות טובה, ההטפה לא תצליח. תיכנון המשפחה יביא לוויסות הילודה בלי להקטין את הריבוי הטבעי שאנחנו כל כך מעוניינים בו בהכרח, אלא להיפך: אולי יוביל לכך שמשפחה שיש לה עכ"ש יולד אחד או שניים תגדיל את מספר הילדים במשפחה, ומשפחות המביאות מספר גדול של ילדים, כפי שתיאר זאת יפה מאוד חברי-הכנסת שמעוני, ואין להן אפשרות לקיים את הילדים ולחנך אותם — יגיעו אולי לאיזה תיכנון רצוי יותר למשפחה.

הייתי רוצה להפנות את תשומת-לבכם לאותו מאמר מעניין, מקיף וחשוב של פרופסור בקי, אשר עסק בנושא זה. במאמרו זה הוא מסכם ממצאים של מחקרים שונים, כאשר הוא מציינן כי שליש מהנשים היהודיות בישראל, שסיימו את תקופת הפריור, מסרו כי עברו לפחות הפלה מלאכותית אחת. מבחינה זו הגיעו הנשים בתל-אביב ל-46.7%, והכוונה לאלה שעברו לפחות הפלה אחת לפני סיום ההריון. מחקר על נשים שפנו לקור פתח-החולים בבקשה להפסקת ההריון הראה כי 11.8% מהן עברו כבר קודם לכן יותר משלוש הפלות.

פרופסור בקי מסיים את מאמרו בדברים אלה: "כ"יום ההפלה היא האמצעי הנפוץ ביותר לתיכנון משפחה בישראל. אם לא יהיה שינוי דראסטי בקשר לידע על על אמצעי מניעה אחרים, ולא יהיה שינוי בחוק, יש לצפות שדרך זו תישאר הנפוצה ביותר, מאחר שהרצון לתיכנון המשפחה בישראל הולך וגדל".

הייתי רוצה להפנות את תשומת-לב הבית להמלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במזוקה, לאותו פרק הן בחינוך לקראת חיי משפחה ושיירותיה לתיכנון המשפחה. הממצאים בדין-וחשבון זה מתבססים על נתונים מתוך מחקרים מספר. ומאידך גיסא קיימת תפיסה מקצועית בקשר לצרכים הבריאותיים-חברתיים של האוכלוסיה, מעל לכל הונחתה הוועדה בהמלצותיה על-ידי אמון בעק-רונות של זכויות האדם, וביניהם התפיסה היסודית — אני מצטט והייתי מבקש לשים לב לציטוט זה כי הוא חשוב ביותר — "שזכותו של הפרט להתחיל על גודל משפחתו היא זכות בלתי-ניתנת לעירעור. זכות זו הינה חיונית לפיתוח היכולת של הפרט לשלוט שליטה רצונית-יונאלית בחייו, היכולת והאפשרות שלו לתכנן דרך חייו ולבחור בין אלטרנטיבות שונות בהתאם לרצונו ומצ-פנו. חובת החברה להספק לו את התנאים והאפשרות לבצע את החלטתו זו".

חברי הכנסת, במחקרים שנערכו בשנים האחרונות

חולים של הממשלה או של קופת-החולים — וזה למע"שה שם את החוק לאל. טוד גלוי הוא כי רק המליות מעטות נעשות מטעמים משפטיים, כגון אונס או סכנה לבריאותה הגופנית או הנפשית של האם. מרבית ההפלות מפסיקות הריון מחוץ לנישואין או הריון בלתי-מתוכנן של אשה נשואה.

היות שהיינו נתונים לבעיה זו של הפער שנוצר בין המצב המשפטי הקיים לבין החיים, מינתי — על דעתי ועל דעת שר המשפטים — ב-12 באוקטובר 1972 ועדה ממלכתית בדרג עליון שנתבקשה להשיב לשאלה אם צריך להשאיר את המצב המשפטי הקיים או לשנות את החוק הקיים ולהתאימו למציאות. ועדה זו התייחסה בדין-וחשבון שלה לכל ההיבטים של הנושא: ההיבט הרפואי, עסקו בו פרופסור פולישוק — הוא היה מרכז ועדת-המשנה של הוועדה — פרופסור הלברכט, פרופסור פרץ וד"ר דורון; ההיבטים החברתיים, הפסיכולוגיים והדמוגרפיים — עסקו בהם: המרכז פרופסור ויניק, ד"ר טאושיטין, ד"ר קלוצניק, גברת ליאון וגברת שט"רן; ההיבטים המשפטיים — עסקו בהם: מר גבאי, העוזר ליועץ המשפטי לממשלה, פרופסור אנקר, ד"ר רטנש"טרייך, גברת אמה תלמי-ליון. בהודמנות זו רוצה אני להביע את תודתי ליושב-ראש הוועדה, מר גבאי, ולכל חברי הוועדה שטיפלו בנושא בהתעמקות רבה ובידע רב והגישו לנו מסמך שישמש לנו מקור של מידע ומ"קור ללימוד הנושא של כל האספקטים שלו.

הוועדה הגישה את הדין-וחשבון, והתחנו אותו על שולחן הכנסת. היא הגישה את המלצותיה.

בעצם היו לפנינו שלוש אפשרויות: האחת — להשי"א את המצב המשפטי הקיים, כאשר יש פער בין החוק לבין המציאות — דבר לא רצוי; השנייה — להתחיל לבצע את החוק ולתבוע את כל אלה המבצעים הפסקת הריון שלא בהתאם לחוק. אילו היינו הולכים בדרך זו לא היינו מוקטינים את מספר ההפלות אלא ההפלות היו יורדות למחצתת עמוקה והיינו מגיעים לאסבנות ומסכ"נים חיי נשים רבות; והשלישית — זו שהמליצה עליה הוועדה — היא לשנות את החוק הקיים ולהתאים אותו למציאות.

הייתי רוצה לציין רק בקצרה מה הן המלצות הווע"דה. כאמור, הוועדה רואה צורך בשינוי החוק החל כיום בישראל על הפלות מלאכותיות. השינוי הרצוי אינו בכ"י וון של מתן היתר כללי להפלות אלא בקביעת הסדר נאות בהתאם לכללים ולהנחיות שנקבעו בתוך הוועדה. הוועדה ממליצה לקבוע בהוראות חוק כי הפלות תבוצענה אך ורק במוסדות רפואיים מאושרים ועל-ידי רופאים מוסמכים, ולאחר אישור ועדה רפואית, בהתאם להנ"חיות המפורטות בהמלצת הוועדה. חברי הוועדה ממ"ליצים כי במתן ההחלטה על ביצוע הפלה יש להתחשב בסכנה לבריאותה הפיזית והנפשית של האשה — קרי"טריון הקיים גם בחוק הנוכחי. אך הוועדה מוסיפה: היא ממליצה על מתן היתר לביצוע הפלה במקרה שההריון נובע מאונס; היא ממליצה להתחשב בסיכונים הצפויים לילד, ובכלל זה האפשרות שהילד עלול להיוולד בעל מום גופני או שכלי.

רוב חברי הוועדה ממליצים כי במתן החלטה על ביצוע הפלה יובאו בחשבון גורמים הכרוכים בסביבתה ותנאיה החברתיים של האשה, לרבות המספר הרב של

— הצעות חוק של חברי כנסת (שם-טוב, בארי, ורהפטיג, נוף, ישעיהו, פרוש, מואב) —

על כל פנים אני מציע לבית להעביר את שתי הצעות לוועדת השירותים הציבוריים של הכנסת.

(קריאה באלם)

הממשלה החליטה לאפשר לכל שריה חופש הצבעה בעניין זה.

ידידיה בארי (הליכוד):

השר עונה כשר הבריאות.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

כל הנאום שלך היה בלתי-חוקי, אדוני השר.

עקיבא נוף (הליכוד):

אתה מציע לערוך הפלה לנאום?

(קריאה: השר אמר דברים ברורים: הוא לא אמר שום דבר בשם הממשלה.)

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

גם רוב הסיעות בבית החליטו לתת חופש הצבעה בעניין זה. הכנסת עצמה החליטה בנושא חשוב זה כפי שתמצא לנכון. אני מציע איפוא להעביר את ההצעות לוועדת השירותים הציבוריים של הכנסת.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פרוש, שרוצה להציע הצעה לגבי הצעת החוק של חבר-הכנסת שמעוני.

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה, חזרתי לפני שבוע מביקור בארצות-הברית ובדרום-אפריקה... היהודים שם מזועזעים ומתוהמים, הם חרדים לשלומנו, לקיומנו. אני לא גרסתי זאת, אבל הם מבטיים עלינו מתוך רחמי מנות על גורלנו. ואיני יודע אם עלה על דעת אחד מאלה שנפגשתי אתם כי כאן בארץ-ישראל, כאן במדינת ישראל, כאן בכנסת, שבה יושב "טראסט" המוח והכוח במתח מהצפוי לנו, כאן, כעת, בימים אלה, מסוים גלים לא פחות מאשר 22 חברי כנסת להתפנות ולהביא לכנסת בצרתה ומצוקתה חוק כזה, חוק של התרת המתת עוברים, נפשות, גשמות של ילדי ישראל בעודם במעי אימותיהם.

אתם תקראו לזה חוק, אבל יותר נכון לקרוא לזה חיקוי גזירתו של פרעה שגזר "וראיתן על האבניים אם בן הוא והמיתן אותו ואם בת היא וחייה". כשאנחנו אומרים "על האבניים..." והמיתן" פירושו — להמית את העובר לפני יציאתו לאוויר העולם. גזירה זו היא במתכונת החוק המוצע. התיקון בחוק המוצע מתיר להמית עוברים במעי אימותיהם. ובצעם גזירתכם קשה מגזירתו של פרעה, כי פרעה גזר רק על הבנים, שנאמר "וראיתן על האבניים אם בן הוא והמיתן" ואילו אתם גוזרים גם על הבנים וגם על הבנות.

כועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

מה הגזירה פה?

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):

תורתנו קובעת בבראשית פרישת נח: "שופך דם האדם באדם דמו יישפך כי באלם אלוקים עשה את האדם". והגמרא בסנהדרין דף נ"ז אומרת: תנא דבי ר' ישמעאל, בן נח, כלומר לא יהודי, הוזהר מלהרוג עוברין, שנאמר כך אומרת הגמרא דם האדם באדם, איזה אדם

בארץ נמצא כי 22.2% מתוך הטענות של אוכלוסייה מבוגרת, אשר פנתה לטיפול באחד ממרכזי הבריאות, היו טענות על הריונות לא רצויים וריוני ילדים.

במחקר אחד בקרב יולדות בירושלים טענו 24% מן הנשאלות כי הריון מתמיד הוא מקור למצוקתן העיקרית של המשפחות. 40% מן הילדים שהתגלו אצלם ליקויים בריאותיים נולדו במשפחות שהיו שם שתי לידות לפחות תוך פרק זמן של 5 שנים. לכן המצב של הריון מתמיד מצטייר כאחת המצוקות הגדולות שיש באותן משפחות, שאנו מגדירים אותן כמשפחות בעייתיות. מכאן הצורך הדחוף להגיע לתיכנון המשפחה.

(חבר-הכנסת א. ורדיגר קורא קריאת-ביניים)

אני מצטט מדו"ח ועדת ראש הממשלה, וזה בעצם מנחה אותנו במדיניות הביצוע. מכאן המסקנה, חבר-הכנסת ורדיגר, שתיכנון המשפחה מראש עשוי להוריד את מספר ההפלות המלאכותיות שאתם כל כך אינכם רוצים בהן.

אנחנו לא מסתפקים רק באותו דו"ח של ועדת ראש הממשלה, המדבר על פיתוח רשת של חינוך הדור הצעיר לקראת חיי משפחה והחינוך מיני הקשור בנושא זה. התקיים מחקר אחר שהסתיים כעת והוא מחקר על הידע והתנהגות המינית של הנוער בישראל. הממצאים של המחקר מעניינים ביותר. מתברר כי בגיל 16-17 41% מן הבנים הנחקרים ו-16% מן הבנות קיימו יחסי מין מלאים. בין הפעילים בקיום יחסי מין פחות מ-50% של הבנים ופחות מ-40% של הבנות ידעו להשתמש באמצעי מניעה כלשהם. והתוצאה — יותר מ-6% של הבנות שדיווחו על קיום יחסי מין היו בהריון, דבר שהכריח אותן להגיע לביצוע הפלה מלאכותית. מכאן מסקנות ועדת ראש הממשלה לענייני נוער במצוקה שיש לפתח, בתיאום עם משרד החינוך והתרבות ומשרד הבריאות, רשת ענפה של חינוך מיני לנוער לקראת חיי מין וחינוך לקראת חיי משפחה כחלק מן הצורך לתכנן את המשפחה.

חברי הכנסת, הובאו לפנינו שתי הצעות חוק של שתי קבוצות חברי כנסת. ההצעה שהוצעה על-ידי חבר-הכנסת שמעוני, בשם קבוצה נכבדה של חברי כנסת מכל הסיעות, קרובה מאוד להמלצות הוועדה הממלכתית שסמכתי את ידי עליה, ובמיוחד בנקודה אחת. והרשו לי להדגיש: הוועדה אשר קבעה את הקריטריונים הציעה לנו הצעת חוק ליבראלית מאוד מבחינה זו שקבעה שכל זאת חייב להיות אישור מוקדם, ואשה שרוצה לבצע הפסקת הריון. צריכה לבוא ולהתייעץ. ייעוץ זה מהווה, למעשה, מסננת, כי הרופאים מספרים על לא מעט משווחות, שאשה באה ומבקשת הפסקת הריון, הרופא משוחח אתה, העובד הסוציאלי משוחח אתה ומציג לפניך אלטרנטיבות, ובמקרים לא מעטים האשה עצמה אומרת שהיא מבקשת ללדת. לכן נראה לי שהצעת חבר-הכנסת שמעוני, האומרת שאפשר לבצע הפסקת הריון לאחר שמתקבל אישור מוקדם בדרך שתיקבע בת-קנות, היא ההצעה הקרובה ביותר לרוח המלצות הוועדה.

עיינתי גם בהצעה השנייה, של חברת-הכנסת מרשה פרידמן. יש כמה דברים שהם תואמים בהחלט גם את המלצות הוועדה.

חברת י"ג, ישיבה קל"ד
— הצעות חוק של חברי כנסת (פרוש) —

מרחק רב בין הצעתכם להמית ילדים במעי אימותיהם משום שיש לאותה אם מספר רב של ילדים לבין הצעה שאם המתלבטת בכלכלת ילדיה תוציא, חלילה, להורג כמה מילדיה? אל תיבהלו מההשוואה, כי בעצם הצע"תכם דומה לכך.

בספר "בית נאמן" להרב אלחנן הרבסטיין, הדין בנושא זה, מסופר סיפור עובדתי אשר אביא את המציאות כי הוא מאלף. הוא מספר על אם שפנתה לרופא לבצע בה הפלה. שאל אותה הרופא אם יש לה עוד ילדים, ובהשביחה כי יש לה עוד ילדים, ביקש להביא לפניו את הקטן שבילדיה. והביאה את ילדה שהיה בן שנתיים. האשה לא הבינה את פשר בקשתו של הרופא, היא חשבה שאולי הוא רוצה לראות את ילדה כדי לדעת גדלו לפני ביצוע ההפלה. כשהביאה את הילד הניח את הילד ושאל את האם אם היא מסכימה לחתוך את ראש הילד בסכין. האשה הגיבה בזעקות אימים: מה עשה הילד, למה ומדוע ינתח ראשו, הרי הוא ילד נחמד. כאן הגיב הרופא: ומי אמר לך שהילד הנמצא במעיך לא יהיה נחמד כמוהו? ולמה את רוצה לרצחו נפש ולהפוך אותי לרוצח? המחבר מסיים: כה הבין רופא בעל רגש אנושי מה שלא מבינים אותן אמהות רבות המבקשות להמית ילדיהן במעיהן. איה רחמי האם, איה הרגש האנושי, איה הפחד מיום הדין הגדול והי נורא?

ותרשו לי, חברי הכנסת המציעים, לשאול אתכם: כדור זה שבו היטלר ימ"ש רצח שלישי עמנו, זרק לכבשנות אש מיליון ילדינו, איך מנסחים סעיף המתיר רצח עוברי ישראל במעי אימותיהם משום שיש לה מספר רב של ילדים — זוהי בעצם המשמעות של סעיף קטן (1) של סעיף 2? האומנם עד כדי כך התדרדרנו בתחיקתנו לדיוטת הגרועים שבאומות העולם? ידוע כי יש מדינות כמו איירלנד, ספרד, פורטוגל והרפובליקה הדומיניקנית שאין בהן כל פטור מפרוש מהאיסור על ההפלה, גם כאשר המדובר בהן בהפלה הדרושה לשם שמירה מיידית על חיי האשה. והאון המדינות אשר מתי"רות הפלות משיקולים סוציאליים עומדות על כך שה"אישור לביצוע ההפלה לא יינתן לאחר שלב מסוים של ההריון הנע בין עשרה שבועות לשלושה חודשים. כך הדבר אף בגרמניה המזרחית, בולגריה, רומניה, צ'כוסלובקיה, דנמרק ותוניסיה. ואילו בחוק המוצע אצלנו גם סעיף קטן (1) שמתיר הפלה בגלל מספר רב של ילדים או כאשר האם היא למעלה מגיל 45 איננו מסייג את ההיתר לזמן כל שהוא אלא הוא מאפשר הפלה גם בסוף חודשי ההריון. עד כדי כך ירדנו פל"אים. כמה מזועזע ומחריד היה לשמוע משר הבריאות כי כיום — לפני החוק המוצע — מבצעים 60,000 הפלות לשנה. האם אין להקיש מכך שמשמעות דבר נורא כזה הוא פשוט רצח? כלומר אבדן 60,000 ילדי ישראל, דורות בישראל, וזאת בדור יתום זה אשר נתייתמנו משליש עמנו ומיליון מילדינו. קשה עד מאוד, להשלים עם פשע כזה הפוגע בכל אבני-היסוד של עמנו וגם של קיומנו. אבדן 60,000 ילדי ישראל, דורות בישראל.

קשה להשלים עם עצם העלאת מחשבה בהבאת חוק כזה, חוק הנוגד יסודות התורה, חוק הנוגד גם יסודות תרבות הגויים, חוק הנוגד גם את היסודות והאינטרסים הלאומיים של עם ישראל, חוק הנוגד את היסודות והאינטרסים הבסיסיים של קיומנו בארצנו, בעמדתנו בתח"ב

באדם? זה עובר במעי אמו. וכך קובע הרמב"ם בהלכות מלכים פרק ט' הלכה ד': בן נח שהרג נפש אפ"י לו עובר במעי אמו נהרג עליו. והגמרא בחולין ל"ג אומרת: אם לבן נח כך מי איכא מידי דלישראל שרי ולבן נח אסיר. נכון, ישראל ההורג עובר אין להשוות דינו כדין רוצח נפש, כלומר כרוצח גוף הראוי לקיום עצמאי ואין מענישין אותו בבית-דין כרוצח, אולם חל עליו איסור רציחה והוא כהורג את הטריפה. והציווי של ייהרג ואל יעבור שאנו מצווים על שלושת הדברים — עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכת דמים — דין המ"ת עובר במעי אמו הוא באבירייהו של שלושת הא"י-טורים החמורים האמורים. וזה כה חמור שאנו מצווים על כך: ייהרג ואל יעבור.

גדולי ההלכה הראשונים והאחרונים מתייחסים לב"עיה זו במלוא החרדה. די לשים לב כיצד גאון הדור רבי חיים עזר גרודוונסקי בעל אחיעזר בחלק ג' סימן ע"ב דן בשאלה של אשה חולה במחלת הריאה שלפי דעת הרופאים יש להוציא את העובר מהאם כיוון שהוא מסכן את חייה. והוא מתלבט כיצד לנהוג כאשר יש רק ספק סכנה לחיי האם — האם הורגים את העובר? מזה אפשר ללמוד על גודל החרדה והסמ"כות הנדרשת להכריע בעניין.

וחשוב שתהיה לעינינו גישת ההלכה כאשר יש סכ"נה של ממש לחיי האם, כמו שמובא באהלות פרק ז' משנה ו': האשה שהיא מקשה לילד מרחינין את הילד במעיה ומוציאין אותו אברים-אברים מפני שחיה קוד"מין לחייו. אולם ממשכה המשנה: יצא רובו, כלומר אחרי שהעובר יצא רובו ממעי אמו, אין נוגעין בו מפני שאין דוחין נפש מפני נפש.

ברור כי אנו שוללים שלילה מוחלטת את החוק כולו על כל סעיפיו, כי איני רואה מקום לקבוע כל היתר להפלת עובר ללא סמכות הלכתית, וזו מביאה תמיד בחשבון הנתונים שיש להביא בחשבון בדאגה אחי"האשה.

קשה לי לרדת לסוף דעתם של מציעי החוק כולו, אבל גם לשיטתם ולגישתם החילונית קשה לי להבין, בייחוד את סעיף קטן (1) בסעיף 2, שהוא סעיף הנוגד גם את כל היסודות והאינטרסים הלאומיים — להתיר הפלת עובר כאשר יש לאם מספר רב של ילדים שהם בני ביתה. האם הבחנתם והתעמתתם במשמעותו של סעיף זה — להמית עוברים במעי אימותיהם מכיוון של-אותה אם יש כאילו מספר רב של ילדים? כיצד מגיעים להתדרדרות כזאת — להמית עוברים במעי אימותיהם מכיוון שיש מספר רב של ילדים, כלומר, בגלל המצב הכלכלי והמצב הסוציאלי?

נכון, אנו חיים במצב כלכלי קשה ומצב סוציאלי קשה. אבל האם יש להעלות על הדעת להמית עוברים במעי אימותיהם משום שיש מספר רב של ילדים?

הייתי רוצה לשאול אתכם, לשאול את כולנו: המ"דינה משקיעה מיליוני לירות לעידוד העלייה. למה לא תשקיע המדינה כספים לעידוד הילודה, ולא תחוקק חוק עם סעיף פוגע כזה המתיר המת עוברים במעי אדמותיהם בגלל המצב הכלכלי? ע"צם ההתבטאות על המ"ת עוברים מפני שלאותה אם יש כבר מספר רב של ילדים, היא ממש מועזת ומחרידה.

ברצוני לשאול את חברי הכנסת המציעים: האם יש

אני רוצה לדבר על החוק המוצע, ותאמינו לי, רבו-תי, כי בלב קרוע ומורתח עולה אני על הבמה הזאת כדי לדון בהצעת חוק הבאה להחיר רסן, להתקשש בקדושת החיים ולהוסיף בעוונותינו כי רבו עוד חוק לחוקים המוגדרים לתורת חיים של עם ישראל, לתורת השם תמי-מה.

מהדהדת עוד באוני הקריאה שקרא אמש שר ההס-ברה בעצרת למען יהודי סוריה. הוא הסתמך על מא-מר חז"ל: כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא. וכאן באים ומציעים להחריב עולמות, לתת גושפנקה חוקית להחרבת עולמות.

במדינת ישראל מבוצעות מדי שנה בשנה עשרות אלפים הפלות. שר הבריאות דיבר מעל הבמה הזאת על 60,000 הפלות. קראתי באיזה שהוא פירסום חצי-רשמי שהשנה הנוכחית תסתים ב-80,000 הפלות מלאכור-תיות.

רבותי, השמדת עם כאן, חסיוחלילה. מנהל מחלקת נשים ויולדות בבית-החולים על שם שיבא קובע: "ידוע ששום רופא לא ישב בבית-הסוהר בגלל ביצוע הפלה מלאכותית".

ודווקא היום, כשאנו אפופים צרות, כשגזירה רעה רודפת גזירה רעה, כשאין יום שאין צרתו מרובה מח-ברו ובעיות על בעיות צצות, אין לו לבית המחוקקים של מדינת ישראל דאגה אחרת מאשר לעסוק בהתרת הרצועה, בהתרת הפלות מלאכותיות.

מתוך עתונות זולה או לא זולה של המאה שעברה לוקטים נימוקים על סיכון חיה של האשה מפני שלא הותרו הפלות בריש גלי ורוצים הנכס לתת גושפנקה חוקית למעשה בלתי-אנושי של קפידת חיי אנוש בתחי-לת רקימתם.

האם באמת לא נעשה במדינת ישראל ההכרחי בשטח זה? הלא נעשה מעל לכל ואין פוצה פה ומצפץ. קובע פרופסור שר שיש "רמה גבוהה" בהפלות המבוצעות בא-רץ. הוא קובע את העובדה שלא נתקלו בסיבוכים קשים כפי שנמצאו בחוץ-לארץ, בארצות-הברית ובצרפת.

קובע פרופסור הלברכט: "עד כמה שידוע לי, הווע-דות מאשרות ממילא כ-90% מבקשות ההפלה".

אילו זכינו, היו קמים מחוקקי המדינה הזו והיו מחפשים דרכים למנוע הפלות בלתי-הכרחיות. אך במ-קום זה באים ורוצים להגדיל פי כמה את ההפלות. מספרים לנו שאצל נשים ממוצא אשכנזי מבוצעות פי שלושה הפלות מאשר אצל נשים ממוצא עדות המזרח. רוצים גם לשם לחזור. רוצים להגדיל פי שניים או שלושה את ההפלות המבוצעות במדינה.

פעלתם במדינה רבות בהחדרת "תרבות" לאלה אשר בעיניכם נראים נבערי דעה. הם עלו ארצה עם תרבות יהודית, עם אמונה בלב, עם כיבוד אב ואם. חסרה להם, לדעתכם, תרבות אירופית. הקנייתם להם רבות מכך, ולא אחת תוקפת אתכם חרדה למה שעשיתם. קראנו על כך, שמענו זאת. והנה יש עוד פינה יקרה, נשים וגב-רים שיש להם כבוד, דרך-ארץ, רוממות הכבוד בפני היצור האנושי ההולך ונרקם ברחם אם, בפני צלם אלוקים ההולך ונוצר. ואותו רוצים להכרית. יש עוד פינה יקרה שלא נשרפה כליל ואליה רוצים לשלוח מטי-פים ומטיפות שבריש גלי יטיפו ויסבירו ויעשו תעמולה להפיל, להחיר כל רסן.

רות כה מרה עם הערבים שבתחומנו וגידולם הטבעי. אנו, הכמהים לכל עולה חדש, נחוקק חוק אשר ממית ילדים במעיהן של אימותיהם כי יש כבר מספר רב של ילדים? כמה עמל, דם יזע עלינו להשקיע עד אשר אנו זוכים לעליית 10,000 עולים. וכאן לפנינו סטאטיס-טיקה כי בשנה אחת ממתים בעוברי אמהות 60,000 ילדים. אין זה אלא שנעקרו יסודות מינימאליים. כל זה אינו אלא תוצאה של התערטלות והתכחשות לתודעה כי בצלם האלוקים נברא האדם. וכיצד נאמר בפרקי-אבות בשם רבי עקיבא, שהיה אומר: חביב אדם שנברא בצלם, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר: כי בצלם אלוקים עשה את האדם. וכיצד אומר הרמ"ב"ם? מזה חיבה יתירה נודעת? לומר שהקב"ה הודיעו שנברא בצלם אלוקים. ואותו דבר חביבין ישראל שנק"ראו בנים למקום. חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר: בנים אתם ל' אלוקיכם. החוק המוצע מדיאג ביותר באשר הוא מוכיח כאילו נמחק מתדמיתנו צלם האלוקים.

נתבונן ונראה לאן התדרדרו מתוך התערטלות מער-כי תורתנו — להתכחש, להתעלם מצלם האדם, מצלם האלוקים, להתעלם כי אנו בנים למקום, כי אנו בנים לה' אלוקינו. האם לא זה מה שמביא ומוליך למקרים המזעזעים של ביצוע מעשי רצח נתעבים שאנו עדים להם? זה מתחיל משובך דם האדם באדם, משפיכת דמים, מהיתרים להמית חיי אדם כשהוא עוד בתוך הא-דם. כך זה מתחיל וכך זה מתדרדר.

אני פונה לחברי הכנסת ומציע להם להתעמק בחומ"רת-ההצעה שלפנינו, הנעודדת המתת עוברים במעי אימותיהם. אם לפני החוק יש 60,000 הפלות, תארו לכם למה יביא החוק אם, חלילה, הוא יאושר.

ברור שסיעתנו מציעה לכל חברי הכנסת להצביע בעד הסרת החוק כולו, על כל סעיפיו, מסדר-היום. ואם לא פירטתי נימוקי התנגדותנו לכל סעיף וסעיף של החוק הרי זה כי סוגיה זו משתרעת בספרי ההלכה, בשא-לות ותשובות של ראשונים ואחרונים בניתוח הנושא על כל פרטיו. חכמי ההלכה דנים בנושא זה ומגיעים למסקנות ברורות שההכרעה בנושא זה מסורה לבעלי סמכות גדולה יותר.

החוק המוצע נוגד יסודות ההלכה וגם ביסודות התרבות הגויית זה פוגע. וחלילה לנו לחוקק חוק שגוי-בל עם רצח.

היו"ר י. ישעיהו:

חברי-הכנסת קלמן כהנא מציע הצעה לגבי הצעת החוק של חברת-הכנסת מרשה פרידמן. מובן מאליו שה-הצבעה תהיה נפרדת על כל אחד משני החוקים.

קלמן כהנא (חזית תחית תורתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תרשו לי, רבותי, לא לדבר על תיכונן המשפחה ולא על מצוקה של מש-פחות מרובות ילדים. במצוקה זו אשמה במידה מרובה הממשלה, והיא רוצה כעת לחפות על מהדליה בדיבורים שהשמיע שר הבריאות. אפשר לפתור מצוקת עם מסו-י, חס וחלילה, על-ידי חיסולו, וכך אפשר לנסות לפ-תור בעיות משפחות מרובות ילדים על-ידי שנבטל קיומן של משפחות כאלה. אבל לא זה הנושא העומד היום לד-יון.

חברת י"ג, ישיבה קל"ד

— הצעות חוק של חברי כנסת (כהנא, שם-טוב, ישעיהו, לין, ורהפטיג) —

היו"ר י. ישעיהו:
אתה צריך לסיים.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, אני מצטמצם, וזה לא נורא. אחרים לא צימצמו את דבריהם. המציעים לא צימצמו כל כך, ולא שמעתה, אדוני היושב-ראש, שהצעת להפסיק. תציע — ארד.

היו"ר י. ישעיהו:
למה אתה מתווכח?

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):
אינני מתווכח. בבקשה.

ותשמעו דעת רופא אחר. פרופור מאיר אומר: "כרו- פא אני מעלה את השאלה אם רשאית הרפואה לקבל על עצמה את האחריות להחלטות ולביצוע הפלות מסיבות כלכליות וחברתיות. לדעתי עליה לדחות אחריות זו. גם ייתכן שלרופאים החובה כאזרחים מן השורה להתנגד להפלות אלו ולסרב לבצען אפילו אם גורמים אחרים יקבלו על עצמם את האחריות לכך". והוא מוסיף: "אם יאושר חוק זה נגיע למצב שהרפואה לא תוכל לעמוד בו, הן מצד ההחלטות והן מבחינת האתיקה הרפואית המקובלת".

במקום אחר מתכנסת בארץ ועידה של תנועה הדוגלת ברעיון שלמות הארץ. היא רוצה בכנות את שלמותה, וכל הכבוד לה. אבל היכן הם היום כאן, כשד- נים על שאלת שלמותו של העם הזה, קיומו של העם הזה?

אמנון לין (הליכוד):
אחד מהם כאן.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

בלי עם, חלילה, אין ארץ, וכאן רוצים להתנכל לשל- מותו ולקיומו של העם הזה. למה לא הפסיקו ועידתם? למה לא באו להפגין, להשתתף בדיון, להצביע נגד פגיעה קשה וחמורה זו בעם?

לא יכולתי לדבר בלי התרגשות בנושא כאוב זה, אשר רואה אני בו מקור רעה גדולה, חלילה. אם המצב רע — ורע הוא — בואו ונטכס עצה היאך לתקנו. בואו ונחפש דרכים היאך לבלום שחיקת ערכים, היאך למנוע התרת רסן, היענות לכל היצרים. בואו נחפש דרכים להחדרת ערכים שימנעו צורך, לפי דעתכם, להפ- לות מלאכותיות.

תגבירו את המוסר בקרב העם, תגבירו בו את הערכת קדושת החיים, וגם החיים המתרקמים והולכים. בואו ותקדישו זמן להחדרת ערכי רוח נצחיים שבעם, תרימו את רמתו המוסרית הרוחנית, ואל תרימו יד נגד תורת משה, נגד סס-החיים של העם השוכן בציון.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות להצעה לסדר לחבר-הכנסת ורהפטיג — מהמ- קום. אינך צריך לעלות לדוכן. ישמעו אותך. לשם כך הותקנו רמקולים, כדי שחברי הכנסת לא יטרחו טירחה מרובה לעלות לדוכן.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, בתחילה אומר את ההצעה, ואחר כך אסביר אותה.

אוי לאלה האומרים אור לחושך וחושך לאור, ואת פועל השם לא ראו, את יציר כפיו הנוצר ברחם אנוש — הפלא הגדול מפלאי הבריאה.

הידעתם מה היה פשע סדום? לא רק עצם העובדה של פשע היא חטאת סדום, אלא העובדה שאת הפשע הפכו לחוק. ואוי לי אם אומר, כך באים ומציעים לנו היום. כיום, כשעם ישראל כל כך מוכה, כל כך דואב, כל כך דואג, אין לכם דאגות אחרות, זהו ראש דאגתכם? ודווקא בזמן הזה שצריך היה לקרוא את עם ישראל לשוב לתורה, לשוב למקוריות חייו, לזכות על-ידי זה לחיי עולמים, למקוריות משלו, לעידוד, לחיזוק — ב- אים ומרפים ידיים.

הנכם באים להתאים חוק למציאות. ממת עושים זאת? האם בגלל משתמטים ממס הכנסה מוכנים אתם לבטל את המס? האם בגלל מרבי הונאה תתירו הונ- אה? האין יסודות אתיים, האין יסודות מוסר?

האם בידיכם לבצע את החוק כפי שאתם מתיימרים? האם בידיכם כלים? אפילו ועדות רפואיות אינכם יכו- לים להקים, אפילו מקומות בבתי-חולים אינכם יכולים למצוא. היכן תמצאו בבתי-חולים במדינה אותן עשרות אלפים מיטות שבאים אתם להוסיף עוד להפלות מלא- כותיות?

פיתוח תעשייה של הפלה מלאכותית — זהו מה שא- תם שואפים לו. והיאך הנכם מתעלמים מאזהרות רופ- אים? הנה דברי פרופסור הלברט — — —

שר-הבריאות ו. שם-טוב:
פרופסור הלברט הוא חבר הוועדה.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

הוא חבר הוועדה, ואני מצטט את דבריו: "אין אנו חיים בחברה של חופש מוחלט, ואדם אינו רשאי לגרום לגופו נזק, גם אם הוא מחליט על כך בדעה צלולה. יש סיכון רב בביצוע הפלות מלאכותיות, בעיקר בה- ריון ראשון. הפלה אצל אשה שלא ילדה מעולם כרו- כה בהרחבת הרחם, והדבר עלול לגרום נזקים בלתי- ניתנים לתיקון". אני מצטט עכשיו מהעתון מתוכן דב- ריו: "נוסף לכך, לדבריו, במחקרים הוכח כי אחוז ג- ביה של הפלות חוזרות או לידות מוקדמות ולידות מת הוא תוצאה של ריבוי הפלות מלאכותיות קודמות. זה בלי להתחשב בסכנות כמו ניקוב הרחם, הידבקות של קירות הרחם, עקרות ולעתים אפילו מוות מחמת הפלה מלאכותית. כלומר, ההפלה המלאכותית עשויה להיות מסוכנת הן באופן מיידי והן לטווח ארוך", ומשום כך זועם פרופסור הלברט, מומחה נודע לרפואת נשים ומייל- דות, על הצעת החוק המתירה כל רסן בנושא עדין זה.

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

מה הוא אומר על תיכנון המשפחה?

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

אמרתי לך, אתה אשם. לא כאן אדון אתך על תיכ- נון המשפחה.

(קריאה): אם לא רופאים יבצעו את ההפלות יהיה זה עדיף?

רבותי, תרשו לי להמשיך. שמעתם דברים אחרים, תרשו לי להמשיך. אולי זה לא נעים לכם.

— הצעות חוק של חברי כנסת (ורהפטיג, ישעיהו, אלוני, שם-טוב, חריש, לורינץ, שינמן) —

קצב, שובל, שחל ושמעוני; ובהצעת חוק לתיקון דיני עונשין (הפלות), תשל"ד—1974, של חברי-הכנסת בא"ר, זיידל, כץ, נוף, פלומין, פעיל, פרידמן — יציע שר הבריאות להעבירן לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. לחברי הממשלה ניתן חופש הצבעה בנושא. היה דיון בממשלה, ומה שהצעתי — הצעתי על דעת הממשלה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אדוני, אתה הצטרפת לממשלה קיימת.

מיכאל חריש (המערך):

יש רציפות של ממשלות במדינת ישראל.

(חבר-הכנסת ז. ורהפטיג קורא קריאת-ביניים)

זאת עדיין אותה מדינה, חבר-הכנסת ורהפטיג. זאת עדיין אותה מדינת ישראל.

(חברת-הכנסת ש. אלוני קוראת קריאת-ביניים)

היו"ר י. ישעיהו:

יש הצעה לסדר; צריך להחליט בה. עם הודעתו של שר הבריאות — —

(חבר-הכנסת ז. ורהפטיג קורא קריאת-ביניים)

רגע. הצעת הצעה לסדר. תשמע מה אומר היו"ר שבראש, לפי התקנון. חברי-הכנסת ורהפטיג, אתה מש-פטן. תן לי להשיב לך.

גם אילו לא היה ההודעה שמסר שר הבריאות, הרי לפי סעיף 23 בחוק-יסוד: הכנסת, חבר ממשלה שאיננו חבר כנסת — דינו לכל דבר הנוגע לכנסת כדיון חבר ממשלה שהוא חבר הכנסת, אולם לא תהיה לו זכות הצבעה. נביח שלא הודיע שר הבריאות מה שהודיע. כמי שיש לו זכות, כמו לכל חבר כנסת, להציע הצעה בכנסת — הוא הציע מה שהציע, ועל זה אנחנו מצביעים.

עכשיו אני מעמיד להצבעה את החוק לתיקון דיני עונשין (הפסקת הריון), תשל"ד—1974, של קבוצת חברי כנסת, אשר נומקה עליידי חברי-הכנסת חביב שמעוני.

הצבעה

- בענין ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה 43 —
- בענין ההצעה לא לכלול את הצעת החוק בסדר-היום 13 —
- נמנעים 1 —

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון דיני העונשין (הפסקת הריון), תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדת השירותים הציבוריים נתקבלה.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
חוק זה מאשר שלא תמיד הצדק עם הרוב.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
אני מבקש לנמק.

(קריאות: לא עכשיו.)

לפי סעיף 111(ב) של תקנון הכנסת, כשחבר כנסת מביא הצעת חוק ותמכה הממשלה בהעברת ההצעה לוועדה — דנים ומצביעים. היום שמענו מפי שר הבריאות שהממשלה כלל לא דנה על ההצעות הללו. אין איפוא עדיין תמיכה שלה בהעברה לוועדה. אינני יודע איך שר הבריאות יכול — —

(קריאות באולם)

הוא אמר שלא היה דיון בממשלה.

— רבותי, אני יודע גם משרים אחרים שהעניין לא הובא כלל לממשלה. לא הצעות החוק הללו שהוצעו היום, לא הדו"ח של הוועדה של שר הבריאות. ואני שואל, רבותי: האם הנושא הזה, היורד לשיתין של קיומה של אומה, של עתידה של אומה, שהוא יותר חשוב מכל הנושאים האחרים — האם הנושא הזה אינו ראוי לכך שהממשלה תדון עליו קודם שמביאים אותו ומביעים דעה? האם לא חשוב, אם שר הבריאות קובע ועדה ובוועדה יש שתי דעות, דעת רוב ודעת מיעוט, האם לא חשוב להביא לפני כן את דו"ח הוועדה לידיעת הממשלה? אולי הממשלה היתה מקבלת את דעת המיעוט? אולי הממשלה היתה מציעה הצעת חוק הרבה יותר משוכללת, אולי טובה יותר?

היו"ר י. ישעיהו:

מה ההצעה לסדר?

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

הצעתי איפוא לא לקיים היום את ההצבעה על הצעת שר הבריאות להעביר לוועדה, אלא לבקש את שר הבריאות שיביא לפני כן את הנושא לדיון בממשלה, ואחר כך יביא לנו את דעת הממשלה, כדי שיוכל לומר "תמכה הממשלה". כיום אין לנו תמיכת הממשלה. ייתכן שזאת דעתו הפרטית, האישית, של שר הבריאות. אבל אני חושב שזה לא בהתאם לסעיף 111(ב), ולכן אני מבקש לא להצביע. אני חושב שזה בלתי-חוקי אם נצביע היום. איננו יכולים להצביע, אלא צריך להעביר לממשלה, ושר הבריאות יביא את דעת הממשלה.

(קריאות באולם)

היו"ר י. ישעיהו:

אגיד את דעתי על ההצעה לסדר; אשיב עליה. אבל לפני כן רוצה שר הבריאות להעיר הערה לסדר. בבקשה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אתה הצטרפת לממשלה קיימת.

שרי-הבריאות ז. שם-טוב:

ב-22 בספטמבר 1974 קיימה הממשלה דיון על הצעות חוק פרטיות לתיקון דיני עונשין (הפסקת הריון), תשל"ד—1974, ולתיקון דיני עונשין (הפלות), תשל"ד—1974. שר הבריאות פתח את הדיון. בדיון השתתפו השרים עופר, ברעם, שם-טוב, אלוני ורבין. מחליטים: כי בעת הדיון בכנסת בהצעת חוק לתיקון דיני עונשין (הפסקת הריון), תשל"ד—1974, של חברי-הכנסת אולמרט, אליעד, ארבל-אלמוזלינו, גרוסמן, דרובלס, הרליץ, חריש, לין, נמיר, פת, קורן,

חוברת י"ג, ישיבה קל"ד

— הצעות חוק של חברי כנסת (ישעיהו, אולמרט, שינמן, פעיל, נסים, אלוני) —

יש בהלכה הישראלית היחורים ההפלה במקרים מסוימים של סכנה לאם, כי אין דוחין נפש מפני נפש, אבל בגלל הרצון, כביכול, לנוחיות החיים או בגלל מצוקה כלכלית במשפחה — לאבד בידיים נפשות ישראל? על כך אמר כבר ישעיהו הנביא למלך חז"קיהו, כשהיה מודאג, כי עומד להיוולד ממנו בן מנשה, שיעמיד צלם בהיכל, ורצה חזקיהו למנוע זאת על-ידי איילודה: "בהדי כבשי דרחמנא למה לך?".

באופן כללי מביאים ילדים אושר למשפחה, ואוי לו לבית שאינו זוכה לילדים. למה איפוא לתת מחסום ולהגביל את הילודה ולקבל חוק שיש בו מן המעטת עמנו בכמות וממילא גם באיכות?

משה נסים (הליכוד):

לכן צריך להצטרף לקואליציה?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

יותר ממיליון ילדים נרצחו ונספו בשואה האיומה בתקופתנו זו, האם לא נתרומם דינו, כדי להשיב על הגזירה הזאת של כליה שהיתה בדורנו, כפי שהשכינה אמרה במצרים "כן ירבה וכן יפרוץ"? זו צריכה להיות חשבתנו להצעת החוק הזאת.

מרים הנביאה הוכיחה את אביה עמרם, כשעזב את אמה יוכבד עקב השיעבוד הקשה שהיה במצרים, והיא אמרה לו: "פרעה גזר על זכרים ואתה גוזר על הזכרים ועל הנקבות" ואז נשמע לה אביה, והפסוק אומר: "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי", ונולד מהם משה רבנו, גואלם של ישראל.

מעל במת הכנסת נשמעו כבר, לצערנו, הרבה הצעות לחוקק חוקים בדבר זנות, בדבר סמים, וזו שעומדת עתה כדי להעבירה לוועדה היא מן הגרועות ביותר, כי נצטרך לתת עליה את הדין בהווה ובעתיד, והדורות הבאים יבואו ויתבעו מאתנו: איך זה גזרתם גזירת חנק, כליה וצימצום בילודה על עמנו? אם לא מצבו של העם בהווה, יעמוד לנגד עינינו עתידו של עמנו ונחדל מהצעת החוק הזאת.

לאימתו של דבר אני נגד הכללת הצעות של חברי-הכנסת שמונני בסדר-היום, אך בגלל סיבות פארא-לאמנטאריות נמנע מאתנו להביע דעתנו בעד איי-הכ-ללת ההצעה בסדר-היום של מליאת הכנסת ועל כן נמנעתי מלהצביע על החוק והבאתי את נימוקי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
בגלל אהבת השלטון.

היו"ר י. ישעיהו:

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק של חברי-הכנסת מרשה פרידמן.

ה הצ ב ע

- 26 — החוק לוועדה בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לכלול את הצעת החוק בסדר-היום
- 13 — במנעים
- 6 —

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון דיני העונשין (הפללות), תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדת השירותים הציבוריים נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו:
כל הצבעה היא נפרדת. יש הימנעות ובקשה לנמק קה — היא תנומק. אנחנו דנים בשתי הצעות ולא בהצעה אחת.

אהוד אולמרט (הליכוד):
השר השיב על שתי ההצעות כאחת.

היו"ר י. ישעיהו:
לא חשוב, ההצבעה היא נפרדת.

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שינמן, להנמקת הימנעותו מן ההצבעה.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהצעת החוק להפסקת הריון ולהפלות נעשה נסיון לפרוץ פרץ בחור מת הילודה בישראל. גם במצב של היום, כשהאיסור קיים, רבות הן לצערנו הפרצות, ואיך יהיה אם תותר הרצועה והפקרות מלאה תשרור בשטח זה? (קריאה: למה נמנעת מהצבעה?)

הדאגה הגדולה לתיכונן המשפחה פוגעת בקיומה של המשפחה בכלל ובמקום שגדל ונרבה, גוזרים עלינו התמעטות, וחלילה, כליה מבפנים.

ורם העלייה מן החוץ הוא קטן, ואם נצמצם ונפסיק גם את העלייה הפנימית, מה יעלה בגורלנו מבחינת יישוב מולדתנו ואילוסה מול עשרות מיליוני הערבים הפרים ורבים מסביב לגבולותינו?

מואיר פעיל (מוקד):

מדוע נמנעת מהצבעה?

(קריאה: זה נסיון בלתי-הוגן לעקוף את התקנון.)

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

אין אני בא לדבר רק מבחינת האיסור הגדול שבגדיעת נפש היה עם היווצרה שלפי הפוסקים גובל הדבר עם רציחה ממש. כל נפש היא עולם מלא, וכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא. אך מלבד זאת יש בהעלאת העניין הזה לסדר-היום של הכנסת משום קלות-דעת מרובה ואי-התחשבות עם מצב עמנו. שכחנו כי בדורנו זה איבדנו בשואה כשליש מעמנו, ועם תקומת מדינתנו, שזכינו לה בחסדי ה' כי רבו, עלינו לתקן את אשר פגענו ופגמו בנו. והיכן האחירות הלאומית?

רוב המדינות בעולם, שהן מפותחות ומרובות אוכלוסיה, אינן מודקקות לחוק של התרת הפלות מלאכותיות, ואנחנו, העם הנבון, שיסודות תורתנו הם נר לרגלינו ובה המצווה הראשונה "פרו ורבו ומלאו את הארץ", מתכננים לאמץ לנו של חוק של הגבלת הילודה וצימצום בגידול עמנו.

משה נסים (הליכוד):

חברי-הכנסת שינמן, איך הממשלה נתנה יד לחוקים האלה? איך תטהר את השרץ הזה?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

יש בהצעת חוק זו מהתנכלויותיו של פרעה "ויאמר אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו פן ירבה".

ה. הודעת היושב-ראש על מחיקת קטע מן הפרוטוקול

הי"ד י. ישעיהו:

על-פי סעיף 28(ד) לתקנון הכנסת מחקתי קטע הישיבה הבאה של הכנסת תחקיים ביום שני הבא מדבריה של חברת-הכנסת נוזתת קצב והוא אסור בפירוש בשעה ארבע אחר-הצהריים. ישיבה זו נעולה. סום. הקטע מסומן בפרוטוקול כמחוק.

הישיבה ננעלה בשעה 14.40.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קל"ב—קל"ד

- א. שאילתות ותשובות.
- ב. חוק לפיית קיום פסקי דין, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ד—1974. (קריאה ראשונה) — תשובת השר.
- ד. חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- ה. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה — דיון.
- ו. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעות חוק אלו:
1. חוק האיגוד השיתופי, תשל"ב—1971;
  2. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 18), תשל"ג—1972.
- ז. חוק למגיעת הונאה בכשרות, תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק הנאמנות, תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- ט. דרכים להעלאת פריון העבודה והתפוקה — דיון.
- י. העלאת מחירי התחבורה הציבורית — תשובת השר.
- יא. מצב התחבורה הציבורית בתקופת חירום — תשובת השר.
- יב. עליית יהודים מארצות המערב וקליטתם — דיון.
- יג. פיזור האוכלוסיה בארץ — דיון.
- יד. תכנון המים בישראל ובעיות השימוש בהם — דיון.
- יז. בעיית העובדים היומיים — דיון.
- יח. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- יט. שינויים בתכנית הלימודים בנושאי הוראת ציונות, יהדות והיסטוריה הישראלית-ערבי — דיון.
- כ. שביחת הימאים — דיון.
- כא. ייקור דירות לזוגות צעירים ולעולים חדשים על-ידי העלאת מחירי הקרקעות — דיון.
- כב. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 6), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק לתיקון פקודת הידיעות הטלגרפיות לעת-נות, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק בנק הדואר (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי אוזן וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ד—1970 (קריאה ראשונה).
- א. חוק שירות בטחון (תיקון מס' 11), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- ב. חוק להארכת תקפו של תקנות-שעת-חירום (הארכת מועדים — הוראות נוספות), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 8), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה (מס' 4), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק גנים לאומיים ושמורות טבע (תיקון מס' 4), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת א. שכטרמן וי. תמיר.
- ו. חוק השמות (תיקון), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 21), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. חוק לתיקון פקודת מס הבולים (מס' 9), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק מס מימון רכש (הוראת שעה) (תיקון), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- י. חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 11), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק להארכת תקפו של תקנות-שעת-חירום (הסדרים בעקבות שינוי שער המטבע), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- יב. הצעות לסדר-היום.
- יג. הצעות חוק של חברי כנסת.
- יד. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו — תשובת השר.
- טו. המצב בבתי המשפט — תשובת השר.
- טז. הודעת הממשלה על מצב התעסוקה במשק — המשך הדיון.
- יז. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 24 של מבקר המדינה לשנת 1973 ולחשובות של שנת הכספים 1972/73 (חלק ב').
- יח. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 15), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 5), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 3), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).

- ג. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- נא. חוק לתיקון פקודת הטלגראף האלחוטי, תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- נב. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- נג. חוק בית הספר החקלאי מקוה ישראל, תשל"א—1971 (קריאה ראשונה).
- נד. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- נה. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה) — תשובת השר.

- מד. חוק מעמד ההסתדרות הציונית העולמית — הסוכנות היהודית לארץ-ישראל (תיקון), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- מה. חוק לתיקון דיני העונשין (משחקים אסורים, הגרלות והימורים) (תיקון מס' 2), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- מו. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- מז. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- מח. חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 10), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- מט. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).

ג. הצעות לסדר-היום לשיבות קל"ב—קל"ד

279. מ. וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) : שיח-רור העצורים האדמיניסטרטיביים מהשטחים.
280. נ. קצב (המערך) : מצוקתם של יהודי סוריה לאור דיווח אחרון שהגיע מפי עתונאי מדינה.
281. מ. יריד (הליכוד) : חידוש המערכה למען הצלת היהודים בסוריה.
282. י. שריד (המערך) : הכוונה להקים ישיבת הסדר בחיפה קודם למעלות.

ג. הצעת חוק התיכונן והבנייה (צווי הריסה מינהליים) (תיקון), תשל"ה—1974

(הוגשה על-ידי חברי-הכנסת י. תמיר)

1. הוספת סעיף 223א. אחרי סעיף 223 לחוק התיכונן והבנייה, תשכ"ה—1965, יבוא :

"223א. (1) ניתנה ליושב-ראש ועדה מקומית-הצעה בשבועה בכתב, על-ידי מהנדס העירייה או על-ידי עובד העירייה שהוסמך לכך על ידיו, כי בתחום מרחב התיכונן המקומי בו הוא מכהן כיושב-ראש הוחל בהקמת בניין ללא היתר, שלא בהתאם להיתר או לתקנה לפי חוק זה, רשאי הוא לצוות בכתב לוועדה המקומית, לעובדיה ושליחיה, שהבניין או אותו חלק ממנו שהוקם ללא היתר או שלא בהתאם להיתר או לתקנה על-פי חוק זה, ייהרס, יפורק או יסולק על ידיהם.

- (2) ביצוע, הוועדה המקומית, עובדיה או שליחיה, צו בהתאם לסעיף זה והוברר כי הבניין או חלק מן הבניין שנהרס הוקמו בהיתר, בהתאם לו ובהתאם לתקנות על פי חוק זה, יהיה מי שנפגע כתוצאה מביצוע הצו זכאי לקבלת מלוא הפיצויים מהוועדה המקומית תוך שלושה חודשים מיום ביצוע הצו.
- (3) ביצוע צו לפי סעיף זה אינו פוטר מאחריות פלילית לפי חוק זה.
- (4) ציווה יושב-ראש הוועדה המקומית לבצע פער-

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנים האחרונות קיבלו ממדי הבנייה הבלתי-חוקית אופי של אפידמיה. המחירים הגבוהים של הבנייה הם פתיון לבנייה בניגוד לחוק. עובדות אלה פוגעות בצור-רה קשה בתיכונן הערים, בחזותן, בתנאי המגורים, במתן השירותים ובסדרי המינהל התקינים, החוק והסדר במדינה. שום מדינה מסודרת איננה יכולה לסבול הפרה סיטונית של אחד מחוקיה הבסיסיים הנוגעים לחיי האזרחים ולרווחתם.

כדי לתת תוקף לביצוע מהיר ויעיל של חוק התיכונן והבנייה ועל מנת למנוע הפקרות מוחלטת בתחום זה מוצע להקנות סמכויות לרשות המקומית לפעול במהירות כדי לבלום גל יצירת עובדות ועירעור סדרי בנייה כדון.

הצעה מחייבת ראשי רשויות מקומיות לערוך עצמם לביצוע החוק מבחינת הפיקוח על הבנייה ומניעת הבנייה הבלתי-חוקית.

ד. הצעת חוק לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה). תשל"ד—1974

(הוגשה על-ידי חברת-הכנסת א. מלמד)

1. הגדרות

בחוק זה —

"מס" — מס הכנסה ומס רווחי הברות כמשמעותם בפקודת מס הכנסה (להלן — הפקודה); לכל מונח אחר תהא המשמעות שיש לו בפקודה אם אין כוונה אחרת משמעות.

"פקדון" — כסף שהופקד בחשבון החשב הכללי בבנק הדואר לתקופה של חמש-עשרה שנה לפחות, בריבית של 2% לשנה, כשהקצו והריבית צמודות למדד יוקר המחיה.

"השקעה" — סכום כסף, שאינו עולה על 5% מהכנסה חייבת של אדם שהושקע על-ידו במניות רשומות על שם, הנסחרות באמצעות בורסה לניירות ערך שהוכרה לצורך זה על-ידי האוצר לתקופה של חמש שנים לפחות.

2. ניכוי מהכנסה

(א) לשם בירור הכנסתו החייבת של אדם ינכו הפקדון וההשקעה מהכנסתו בשנת המס שבה הופקד הפקדון או הושקעה ההשקעה.

(ב) מכר אדם את ההשקעה לפני תום חמש שנים מתאריך ההשקעה, תוסף התמורה שנתקבלה להכנסתו של האדם בשנת המס שבה נמכרה ההשקעה.

3. פטור ממס

הריבית והפרשי הצמדה המשתלמים על פקדון והכנסה מדיבידנד על השקעה יהיו פטורים ממס.

4. פטור ממס עובון

פקדון והשקעה יהיו פטורים ממס עובון.

5. פטור ממס רווחי הון

רווח הון שהופק ממכירת השקעה לאחר תום חמש שנים מתאריך ההשקעה יהיה פטור ממס רווחי הון.

6. ביצוע

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

הנסיון הוכיח שהאמצעים שנקטו עד כה לשם עידוד החסכון לא הביאו את התוצאות המקוות ועדיין חלק גדול מההכנסה הלאומית מוצא למוצרי צריכה ומותרות.

החוק המוצע בא לתת עידוד ממשי לחוסכים מבלי לפגוע באופן מהותי בהכנסות המדינה, שכן הפקדונות יוכלו לשמש כאמצעי יעיל וזול למימון תקציבי ההוצאה של המדינה. ההפסד בתשלום ריבית והפרשי הצמדה בגין הפקדונות ייצא בשכר ריסום הוולונטארי של רמת החיים ושל ההליכים האינפלציוניים, וצימצום הצריכה יביא להקטנת היבוא, להגדלת היצוא ולצימצום הפער שביניהם.

האפשרות הניתנת בחוק להשקיע 5% מהכנסתו של אדם במניות תעודד את הבורסה ועשויה להפכה שוב למכשיר יעיל לגיוס הון לצרכים קונסטרוקטיביים של המדינה.

ה. הצעת חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974

(הוגשה על-ידי חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו)

1. תיקון התוספת

בתוספת לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תשל"ל—1970, אחרי סעיף 5 יבוא:

"6. בחוק מס עובון, תשל"ט—1949, בסעיף 25, אחרי "בפקודת המשטרה" יבוא "או נפגע כמשמעותו בסעיף 1 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תשל"ל—1970, שנפטר עקב הפגיעה".

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 7 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה,

תשל"ל—1970, מעניק לבני משפחה של אורח שנפטר כתוצאה מפגיעת איבה אותן זכויות שחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תמולים) (ושיקום), תשל"א—1950, מעניק לבני משפחה של חייל שנספה בתוספת לחוק יש תיקונים למספר הוקים כדי להשלים את השוואה הזכויות כאמור, אך חסר בהם תיקון לחוק מס עובון המעניק פטור מהמס לגבי עובונו של חייל שנספה במערכה; החוק המוצע בא למלא חסר זה.

ו. הצעת חוק לתיקון דיני העונשין (הפסקת הריון), תשל"ד—1974

(הוגשה על-ידי חברת-הכנסת א. אולמרט, נ. אליעד, ש. ארבל-אלמוזלינו, ח. גרוסמן, מ. דרובלס, א. הרליץ, מ. חריש, א. ליץ, א. נמיר, ג. פת, ד. קורן, נ. קצב, ז. שובל, מ. שחל, ח. שמעוני)

2. אימתי הפסקת הריון מותרת

1 לא ישא אדם באחריות פלילית כאמור בסעיף 1 אם גרם להפסקת הריון של אשה לפי דרישתה ובהסכמתה המודעת במוסד רפואי המוכר לעניין זה על-

1. איסור הפסקת הריון

הגורם בכוונה להפסקת הריון של אשה, בין בטייפול רפואי ובין בדרך אחרת כלשהי, דינו מאסר חמש שנים.

¹ ס"ח תשל"ל, עמ' 126; תשל"ג, עמ' 79, עמ' 253.
² ס"ח תשל"ט, עמ' 187; תשכ"ד, עמ' 179.

ב) מדיניות היועץ המשפטי לממשלה לעניין העמדה לדין

הפראקטיקה הנקוטה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה היא שלא להעמיד לדין את מבצעי ההפלה אלא במקרים קיצוניים ביותר. למרות הנטייה האמורה לרכז את האיסור הנזכר, הרי שיקולים שונים וביניהם אתיים, מוטריים, דמוגראפיים, פסיכולוגיים וחברתיים הביאו להתנגדות בקרב חלקי ציבור שונים למתן היתר כללי מכוון החוק לביצוע הפלות.

אי לכך, מגמת הצעת חוק זו היא לנקוט בדרך ביניים: מחד גיסא, להטיל אחריות פלילית על מי שמבצע הפלה ומאידך גיסא, לפטור אדם מאחריות כזו אם נתמלאו מספר תנאים המפורשים בהצעת החוק. תנאים אלה כוללים בעיקרם: ראשית, קיום עילה המצדיקה את ביצוע הניתוח; ושנית, נקיטת הליכים מסויימים בקשר לעשיית ההפלה אשר מתפקידם להבטיח טיפול רפואי נאות ופיקוח מתאים על כך.

סעיף 1 מטיל אחריות פלילית על כל הגורם להפסקת הריון של אשה. הסעיף אינו מבחין — לעניין היקף האחריות הפלילית — בין הדיט המבצע הפלה לבין רופא המבצע זאת.

סעיף 2 קובע את תחומי ההיתר לביצוע הפלות. החוק קובע רשימה של עילות שעל סמך כל אחת מהן יינתן אישור לביצוע ההפלה. הסמכות למתן האישור, צורתו ודרך השגתו תיקבע בתקנות שר הבריאות ובי אישור ועדת השירותים הציבוריים. אישור כזה יינתן רק על פי דרישתה והסכמתה של האשה. כן הוסדר בהוראה זו כי הפטור מאחריות פלילית למבצע ההפלה יינתן רק אם זו בוצעה במוסד רפואי מוכר. בדרך זו יושג בטחון יתר כי מבצע הניתוח עצמו יהיה כשיר לטפל בתחום רפואי זה המחייב מומחיות מיוחדת.

בקשר לשאלת הסכמתה של האשה מתעוררת השאלה מה דינו של מבצע הפלה במקום שאי אפשר להשיג את הסכמת האשה ואי ביצוע הניתוח יהווה סכנה חמורה לחייה או לבריאותה. לעניין זה ראה את דברי ההסבר לסעיף 3 להלן.

סעיף 3 דן במצבים שבהם ייתכן שהניתוח חייב להיעשות מיד לשם הצלת חיי האשה או מניעת נזק חמור לבריאותה או כאשר הצורך בהפלה מתעורר במסגרת ביצוע טיפול רפואי אחר. בנסיבות כאלה קשה ולעתים גם בלתי אפשרי לקיים את ההליך המקובל של כינוס הוועדה וקבלת אישורה או לבצע את ההפלה במוסד רפואי מוכר דווקא.

הוראות הסעיף מנוסחות כך שהקריטריונים להפסקתו הם אובייקטיביים ואין די באמונתו הסובייקטיבית של הרופא המטפל בדבר נחיצותו של הניתוח באופן שיחרוג מן הפרוצדורה הקבועה בסעיף 2.

סעיף 4 מסדיר את ההוראה בדבר הכרה במוסדות רפואה מוכרים.

בסעיף 5 מוצע ששר הבריאות יהיה ממונה על ביצוע החוק. אולם מכיוון שהמדובר בחוק שהוא גם בתחום המשפט הפלילי מוצע כי התקנת תקנות ביצוע תיעשה על-ידי שר הבריאות בהתייעצות עם שר המשפטים, ולאור האספקט הציבורי שלו — גם באישור ועדת השירותים הציבוריים של הכנסת.

ידי שר הבריאות, לאחר שנתקבל לכך אישור מוקדם, בדרך שתיקבע בתקנות, כי אין לקיים את המשך ההריון מאחת הסיבות המפורטות להלן:

(1) יש בהמשך ההריון סכנה לחיי האשה;

(2) קיימת סכנה שהמשך ההריון יגרום לאשה נזק גופני או נפשי;

(3) קיימת סכנה שהולד יהיה בעל מום גופני או שכלי;

(4) ההריון נובע מאונס או יחסי עריות;

(5) האשה מתחזת לגיל הנישואין או מעל גיל 45;

(6) נזק חמור עלול להיגרם לאשה או לילדיה עקב תנאיה המשפחתיים או החברתיים הקשים של האשה וסביבתה; לרבות מספר רב של ילדים שהם בני ביתה;

(7) הריון מחוץ לנישואין.

3. היתר לרופא במקרים מיוחדים

לא ישא רופא באחריות פלילית כאמור בסעיף 1 בשל הפסקת הריון של אשה —

(1) אם המעשה היה דרוש מיד לשם הצלת חייה של האשה או כדי למנוע ממנה נזק חמור אחר שאין לתקנו, או

(2) שהפסיק את ההריון תוך טיפול רפואי אחר בגופה של האשה, ודבר ההריון לא היה ידוע קודם לכן, והפסקתו היתה דרושה לאותו טיפול רפואי, ובלבד שהודעה על הפסקת ההריון תינתן למוסד רפואי מוכר תוך חמישה ימים.

4. מוסדות מוכרים לצורך החוק

שר הבריאות יקבע אילו הם מוסדות רפואה לצורך חוק זה.

5. ביצוע ותקנות

שר הבריאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת השירותים הציבוריים של הכנסת ובהתייעצות עם שר המשפטים, להתקין תקנות לביצועו.

6. אי-תחלת הגנת "צורך"

סעיף 18 לפקודת החוק הפלילי, 1936, לא יחול על עבירה לפי חוק זה.

7. ביטולים

סעיפים 175 ו-177 לפקודת החוק הפלילי, 1936 — בטלים.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 175 לפקודת החוק הפלילי (להלן — פח"פ) המטיל איסור על ביצוע הפלות אינו תואם מפתת חומרתה את צרכי החברה בישראל. ואמנם, הנטייה להקל בפירוש האיסור הנה על ביטויים בשניים אלה:

א) פסיקת בית-המשפט לעניין זה יש לציין את הפרשנות לסעיף 175 הנ"ל אשר ניתנה בת"פ 207/52, היועץ המשפטי נ. הורוביץ (פסקים מחוויים, כרך ה', עמ' 459) ואשר לפיה תיחשב הפלה כחוקית כאשר ביצועה הכרחי לשם שמירה על חייה ובריאותה של האשה.

מאחר שהצעת חוק זו מיועדת לתפוס את מקומם של סעיפי פקודת החוק הפלילי שחלו עד עתה בנושא זה — מוצע בסעיף 7 ביטול הסעיפים 175 ו-177 לפקודת החוק הפלילי.

מכיוון שהוראות סעיף 2 להצעה תהיינה המקור החוקי הבלעדי לעניין הגנדה, מוצע בסעיף 6 לקבוע מפורשות בסעיף 18 לפקודת החוק הפלילי לא יחול על עבירות לפי החוק המוצע.

ז. הצעת חוק לתיקון דיני העונשין (המלות), תשל"ד—1974

(הוגשה על-ידי חברי-הכנסת י. בארי, ה. זיידל, א. כץ, ע. נוף, י. פלומין, מ. פעיל, מ. פרידמן)

מבוא

מטרת החוק המוצע היא להרחיב ולהגדיר את תחום המקרים שבהם רופא הפסיק הריון של אשה ולהבטיח רמה רפואית נאותה בביצוע ההפלה.

נושא ההפלות מוסדר כיום בסעיף 175 לפקודת החוק הפלילי, 1936, שלפיו אדם שבמתכוון ושלא כדין גורם או מסייע להפלה צפוי לעונש מאסרימאלי של חמש שנות מאסר. המונח "שלא כדין שבהגדרת העבירה" בא, לפי פירושו בתי-המשפט, להוציא מגדר העבירה מעשה הפלה שמטרתו להציל את חייה של האשה או לשמור על בריאותה (היועה"מ נ. הרוביץ, פ"מ ה', 459).

הגדרתה של עבירת ההפלה בחוק המאנדאטורי משנת 1936 מקורה בחוק אנגלי משנת 1861. הפסיקה הישראלית בנושא זה הסתמכה על פסיקה אנגלית שפירשה את החוק האנגלי, אולם בעוד שבאנגליה, כמו במדינות רבות אחרות, חוקק הפארלאמנט ב-1967 חוק הפלות חדש ומתירני מקודמו, בישראל חל עדיין החוק האנגלי שבוטל בארץ מכורתו.

ההתקדמות במדע הרפואה והמודרניזאציה של הטכניקה הרפואית מפריכות את התפיסה השמרנית שלפיה יש לאסור ביצוע הפלות כדי להגן על חיי האשה ובריאותה. הסטטיסטיקה הרפואית ודעותיהם של מומחים בנושא מלמדות שהפלות המבוצעות בשנים-עשר השבועות הראשונים להריון, אם כי אינן לחלוטין בטוחות סיכון, הן בטוחות יחסית. שיעור התמותה של נשים העוברות הפלה מוקדמת באופן חוקי, להבדיל מהפלות בלתי חוקיות, הוא נמוך לפחות כמו בלידה טבעית ואולי נמוך ממנו. מההיבט הרפואי רצוי אפוא שהמדינה תדאג לכך שהפסקת הריון, כמו כל הליך רפואי, תבוצע בתנאים המעניקים את מירב הבטיחות ולא בהסתר ובהעדר פיקוח על סטאנדארטים רפואיים.

התפתחות אוניברסאלית ורבאנטית נוספת היא התגברות ההכרה שיש להעניק מעמד מועדף לזכויות האדם ובכללן חירות הפרט וחופש האמונה והמצפון. הזכות לבחור באופן חפשי אם להביא ילד לעולם כרוכה בהכרעה בדבר הנכונות לעמוד בקשיי ההריון, ברצון להינשא ולהקים משפחה, להרחיבה, לגדל ילדים ולשנות באופן משמעותי ארחות חיים ותכניות לעתיד. זכות זו היא אפוא מעיקרי חירות הפרט שאין להגבילה ללא הצדקה. בהעדר עמדה רפואית או מוסרית אחידה לגבי השאלה האם נוצרו ברחם האם חיים עצמאיים, או פוטנציאל ממשי לחיים כאלה, במהלך שנים-עשר השבועות הראשונים להריונה, יש לאפשר לכל אדם להשיב עליה ולנהוג בה בהתאם למצפונו ולאמונתו.

מספר ההפלות הבלתי-חוקיות המבוצעות בארץ נאמד בעשרות אלפים לשנה. שכם של מבצעי ההפ-

לות כיום הוא בדרך כלל גבוה מאוד, יחסית לשירות הרפואי הניתן, ואינו בהישג ידה של כל אשה. נשים נאלצות לעתים להיזקק לשירותי הפלה שרמתם נמוכה ואף מפוקפקת משום היותם זולים יותר. החוק המוצע נועד ליצור תנאים המאפשרים לכל אשה קבלת שירות רפואי מבוקר במחיר סביר ושווה לכל גפשו.

1. הפלה שלא כדין

כל אדם אשר במתכוון ושלא כדין מפסיק הריונה של אשה אחרת שלא על-ידי לידת חל, דינו — מאסר חמש שנים.

2. הפלה כדין

(א) רופא נשים רשאי לבצע במוסד רפואי מאושר הפסקת הריון של אשה בהסכמתה המודעת באחת מאלה:

(1) תוך שנים-עשר שבועות לאחר תחילת ההריון;

(2) כאשר יש לו יסוד סביר להניח כי:

(א) קיים סיכון ניכר שהמשך ההריון יפגע קשות בבריאותה הגופנית או הנפשית של האשה, או

(ב) הילד ייוולד עם ליקוי גופני או שכלי חמור, או

(ג) ההריון נגרם כתוצאה מאונס, גילוי עריות או בעילה בלתי-חוקית של נערה אשר טרם מלאו לה שני-עשרה שנה.

(ב) בסעיף זה —

"הסכמה מודעת" — הסכמה הניתנת על-ידי האשה להפסקת הריונה בהיותה מודעת לסיכורי נים הגופניים והנפשיים הכרוכים בביצוע המעשה.

"מוסד רפואי מאושר" — בית-חולים או מרפאה שאושרו על-ידי שר הבריאות כמתאימים לביצוע הפלות.

3. ביטול

סעיף 175 לפקודת החוק הפלילי, 1936 — בטל.

4. ביצוע ותקנות

(א) שר הבריאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא מוסמך להתקין תקנות, לאחר התייעצות עם הסתדרות הרופאים, בכל הנוגע לביצוע חוק זה, ובין השאר בעניינים אלה:

(1) הנהלה בבקשות לאישור כמוסד רפואי מאושר שר וכן תקופת תקפם של האישורים, חידושם וביטולם;

המקרים וקביעת התנאים שבהם ההפלה מבוצעת כדון. שלושה תנאים מוקדמים לביצוע הפלה כדון: א) ההפלה תבוצע באשה רק לאחר שהיא נתנה את הסכמתה המודעת להפסקת הריונה. מגמת תנאי זה היא להבטיח שהרופא יסביר לאשה את הסיכונים הכרוכים בביצוע הפלה, או יודא שהיא מבינה אותם, כדי שתשקול את החלטתה לאור התוצאות האפשריות. ב) מבצע ההפלה חייב להיות רופא נשים; הוראה זו באה להבטיח מומחיות רפואית בביצוע ההפלה. ג) יש לבצע את ההפלה במוסד רפואי מאושר. הוראה זו מעמידה את כל המוסדות שבהם תבוצענה הפלות תחת פיקוח משרד הבריאות, כמפורט בסעיף 4 של החוק המוצע. מטרת הפיקוח היא להבטיח שההפלה תבוצע בתנאים רפואיים המעניקים את מירב הבטיחות האפשרית.

ההפלה שנתקיימו בה שלושת התנאים המוקדמים תהיה כדון רק אם היא תבוצע באחד מתוך המצבים הבאים: א) תוך שנים-עשר שבועות לאחר תחילת ההריון; ב) בכל זמן שהוא לאחר תחילת ההריון, אם לרופא יש יסוד סביר להניח כי קיימת אחת משלוש הנסיבות המפורטות בפסקה (2) של סעיף 2 לחוק המוצע.

הנסיבות הנזכרות לעיל נועדו לאפשר את מימוש זכותה של האשה לבצע הפלה מוקדמת בתנאים רפואיים נאותים, להגן על בריאותה הגופנית או הנפשית של האשה ולמנוע ממנה חיי צער וסבל.

בסעיף 3 מוצע לבטל את הוראת סעיף 175 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

מגמת סעיף 4 היא לקיים פיקוח ממלכתי שוטף על השירותים הרפואיים להפסקת הריון. על שר הבריאות הוטל להתקין תוך שלושה חודשים תקנות בדבר התנאים והנהלים למתן אישורים למוסדות רפואיים כדי שבעת כניסת החוק לתקפו — שישה חודשים מיום פירסומו ברשומות — יהיו מוסדות רפואיים מאושרים בנמצא.

(2) קביעת תנאים למתן אישור כמוסד רפואי מאושר, הבאים להבטיח רמה רפואית נאותה של המוסד וביצוע יעיל של החוק.

(ב) תקנות כאמור בפסקאות (1) ו-(2) לעיל יותקנו תוך שלושה חודשים מיום אישור חוק זה על-ידי הכנסת.

5. תחילה

תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פירסומו ברשומות.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 1 קובע נורמה איסורית של הפלה בלתי-חוקית. הפסקת הריון היא עבירה בהתקיים שני תנאים: הראשון — למבצעה יש כוונה להפסיק הריונה של אשה אחרת שלא על-ידי לידת חי, והשני — היא מת-בצעת שלא כדון.

מהתנאי הראשון, המחייב קיום כוונה פלילית, משתמע: א) אשה אינה נושאת באחריות פלילית לביצוע הפלה בגופה שלה. ב) אדם אינו נושא באחריות פלילית לביצוע הפלה אם התכוון להביא לעולם תינוק חי. למשל, רופא שהתכוון להביא ללידת חי ונמצא שה-עובר מת. ג) אין אדם נושא באחריות פלילית לפי חוק זה אם ההפלה נגרמה על-ידי מעשה שלא נת-לוותה לו כוונה לגרום להפלה. למשל, נהג מכונית שגרם לתאונת דרכים שהביאה להפסקת הריונה של אשה שנפגעה בתאונה.

מהתנאי השני משתמע שהמבצע הפלה כדון אינו נושא באחריות פלילית. הפלה כדון היא זו המתבצעת לפי סעיף 2 לחוק זה או שלמבצעה יש צידוק אחר לפי הוראת חוק אחר. אין חוק זה משנה את העונש המירבי של חמש שנים שקבעה הכנסת בשנת תשכ"ו בגין עבירה של ביצוע הפלה בלתי-חוקית.

באשר לסעיף 2 — חידושו של חוק זה הוא בפירוט

סיכום הישיבות

- ישיבה קל"ב (א' בשבט תשל"ה — 13 בינואר 1975)
- היו"ר — י. ישעיהו; פ. שינמן.
- א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. שר-הבטחון ש. פרס השיב על 16 שאילתות של חברי הכנסת: מ. שחל, א. נמיר, פ. גרופר, ת. טובי, ב. מואב, י. שערי, י. גולן, א. אבטבי, י. בארי, מ. פרידמן, א. לבנבראון, מ. פעיל, א. כץ, ה. שמעוני.
- ג. שר-הבטחון ש. פרס הביא לקריאה ראשונה חוק שירות בטחון (תיקון מס' 11), תשל"ה—1974. בוויכוח השתתפו: י. בארי, א. אבטבי, א. הרליץ, א. אנקוריון, י. שערי. שר הבטחון השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוץ והבטחון.
- ד. שר-הבטחון ש. פרס הביא לקריאה ראשונה חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 8), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: א. לין, מ. שחל, א. אנקוריון, ש. לורינג, א. אולמרט, נ. אליעד. שר הבטחון השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.
- ה. מ. וילנר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר עיתרו העצורים האדמיניסטרטיביים מהשטחים. שר-הבטחון ש. פרס השיב להצעה.
- הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.
- ו. י. תמיר הביא לקריאה ראשונה חוק גנים לאומיים ושמורות טבע (תיקון מס' 4), תשל"ה—1974. בוויכוח השתתפו: אברהם יפה, א. כץ, א. לין, ד. קורן.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.
- ישיבה קל"ג (ב' בשבט תשל"ה — 14 בינואר 1975)
- היו"ר — י. דרניצקי (יודין); מ. בן-פורת.
- א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על העברת שתי הצעות חוק לוועדות המתאימות.
- ג. שר-העבודה מ. ברעם השיב על 23 שאילתות של חברי הכנסת: ת. שמעוני, ש. ארבל-אלמוזלינג, מ. פרידמן, ד. זכין, מ. פרוש, מ. פעיל, י. מודעי, נ. קצב, ג. כהן, ג. פת, ה. זיידל, י. בן-מאיר, א. הרליץ.
- שר-התחבורה ג. יעקבי השיב על 18 שאילתות של חברי הכנסת: ת. טובי, י. מ. אברמוביץ, י. בארי, א. אפרת, א. לבנבראון, ג. פת, א. מלמד, ז. המר, א. אולמרט, מ. כהן, א. כץ, ג. כהן, ע. נוף.
- ד. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על שאילתה של חבר-הכנסת מ. כהן.
- שר-המשפטים ח. י. צדוק הביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון דיני העונשין (משחקים אסורים, הגרלות והימורים) (תיקון מס' 2), תשל"ה—1974. בוויכוח השתתפו: י. בארי, א. לין, ת. שמעוני, נ. אליעד, ב. הלוי, א. אנקוריון, מ. פעיל, ש. אלוני, ל. דיציאן. שר המשפטים השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ה. בהמשך הדיון על העלאת מחירי התחבורה הציבורית רית ומצב התחבורה הציבורית בתקופת חירום השיבו חברי-הכנסת א. לבנבראון וי. דרניצקי (יו"ר דין) ושר-התחבורה ג. יעקבי למתווכחים. הצעות סיכום הוגשו על-ידי: י. ז'. אמיר בשם סיעת המערך, חזית דתית לאומית, המפלגה הליברלית העצמאית; פ. גרופר וע. נוף בשם סיעת הליכוד — שני סיכומים נפרדים על כל אחד משני הנושאים: א. לבנבראון בשם הרשימה הקומוניסטית החדשה.
- הוחלט: לקבל את ההצעה שהוגשה על-ידי י. ז'. אמיר.
- ז. שר-הפנים י. בורג הביא לקריאה ראשונה חוק השמות (תיקון), תשל"ד—1974. בוויכוח השתתפו: פ. שינמן, ב. הלוי, מ. פרידמן. שר הפנים השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ח. י. תמיר הגיש הצעת חוק התיכונן והבנייה (צווי הריסה מינהליים) (תיקון), תשל"ה—1974. שר הפנים י. בורג השיב להצעה. ת. טובי הציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.
- הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.
- ישיבה קל"ד (ג' בשבט תשל"ה — 15 בינואר 1975)
- היו"ר — ש. ז. אברמוב; י. ישעיהו.
- א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. ראש-הממשלה י. רבין השיב על 22 שאילתות של חברי הכנסת: ת. טובי, מ. פעיל, ג. כהן, י. ארידור, א. לבנבראון, א. אפרת, י. שערי, ת. שמר, עוני, י. ארידור, ז. שובל, א. אבן, ש. לורינג, א. כץ, י. מודעי, מ. כהן.
- שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 8 שאילתות של חברי הכנסת: ז. ורפטיג, נ. אליעד, א. אולמרט, א. נמיר, א. ורדיגר, א. הרליץ, ת. זיארד.

- ג. נ. קצב ומ. ידיד הגישו הצעות (נפרדות) לסדר־היום בדבר מצוקתם של יהודי סוריה וחידוש המערכה למען הצלתם. שר־ההסברה א. יריב השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבט־חן.
- ד. י. שריד הגיש הצעה לסדר־היום בדבר הכוונה להקים ישיבת הסדר בחיפה קודם למעלות. שר־הדתות י. רפאל השיב להצעה. הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החינוך והתרבות.
- ה. א. מלמד הגיש הצעת חוק לעידוד הוסטון (פטור ממס הכנסה), תשל"ד—1974. שר־האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.
- ו. ש. ארבלי־אלמוזלינו הגישה הצעת חוק התגמול לים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974. שר־האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדה שתיקבע עלידי ועדת הכנסת.
- ז. ח. שמעוני הגיש הצעת חוק לתיקון דיני העונשין (הפסקת הריון), תשל"ד—1974; מ. פרידמן הגישה הצעת חוק לתיקון דיני העונשין (הפלות), תשל"ד—1974. שר־הבריאות ו. שם־טוב השיב לשתי ההצעות. מ. פרוש הציע להסיר את הצעת החוק שהגיש ח. שמעוני מסדר־היום. ק. כהנא הציע להסיר את הצעת החוק שהגישה מ. פרידמן מסדר־היום. ז. ורהפטיג הציע לא לקיים בישיבה זו את ההצבעה על שני החוקים כפי שהציע שר הבריאות אלא לבקשו להביא את הנושא לדיון בממשלה כדי שתחליט אם היא תומכת בהצעות הנ"ל. שר הבריאות השיב לו כי הנושא נדון בממשלה והצעתו היא על דעת הממשלה.
- ח. הוחלט: 1. להעביר את ההצעה שהגיש ח. שמעוני לוועדת השירותים הציבוריים; פ. שיגמן מסר הודעה בדבר זימנעותו מהצבעה; 2. להעביר את ההצעה שהגישה מ. פרידמן לוועדת השירותים הציבוריים.
- ט. יושב־ראש הכנסת י. ישעיהו הודיע שבפרוטוקול יימחק קטע מדברי חברת־הכנסת נ. קצב.

